

Rinocerii, de Eugen Ionesco

Lui Jean-Louis Barrault, Genevievei Serreau și doctorului T. Fraenkel

PERSONAJE:

GOSPODINA

BĂCĂNEASA

JEAN

BERENGER

CHELNERIȚA

BĂCANUL

DOMNUL BĂTRÂN

LOGICIANUL

PATRONUL CAFENELEI

DAISY

DOMNUL PAPILLON

DUDARD

BOTARD

DOAMNA BOEUF

UN POMPIER

DOMNUL JEAN

SOȚIA DOMNULUI JEAN

ACTUL I

Decorul: *O piață într-un orășel de provincie. În fundal, o casă cu etaj, la parterul căreia se află o băcănie; se intră printr-o ușă cu geam, după ce se urcă două, trei trepte. Deasupra intrării e scris cu litere foarte vizibile: BĂCĂNIE. La etaj, două ferestre: locuința băcanului. Băcănia se află, deci, în fundul scenei, dar spre stânga, nu departe de culise. Deasupra casei cu băcănia se zărește clopotnița unei biserici. Între băcănie și dreapta scenei: o străduță în perspectivă. Pe dreapta, puțin pieziș, fațada unei cafenele; deasupra cafenelei, un etaj cu o fereastră. În fața terasei de la cafenea se află mai multe scaune ce avansează chiar către centrul scenei. Lingă scaunele de pe terasă, un copac uscat, prăfuit. Cer albastru, lumină crudă, ziduri foarte albe. E vară, duminică, aproape de amiază. Jean și Berenger se vor așeza la o masă. Înainte de ridicarea cortinei se aude clopotul de la biserică; sunetul lui nu va înceta decât la câteva secunde după ridicarea cortinei. La ridicarea cortinei, scena va fi traversată în tăcere de o femeie care ține sub un braț un coș de piață gol, iar sub celălalt - o pisică. La trecerea ei, băcăneasa deschide ușa prăvăliei și se uită după femeie.*

BĂCĂNEASA: *Ia uite-o și pe-asta! (Către bărbatu-său, care e în prăvălie:) Ia uită-te la ea ce face pe grozava. Nu mai vrea să cumpere de la noi. (Băcăneasa dispare, scena e goală câteva secunde.)*

Din dreapta apare Jean, în același timp, din stânga apare Berenger. Jean e îmbrăcat foarte îngrijit: costum maro, cravată roșie, guler detașabil scrobit, pălărie maro. Are obraji cam roșii; poartă pantofi galbeni, bine lustruiți. Berenger e neras, cu capul descoperit, părul nepieptănat, hainele șifonate: e însăși imaginea neglijenței, are aerul foarte obosit, somnolent; din timp în timp cască de oboseală.

JEAN (venind din dreapta): Iată-te. În sfârșit, Berenger.

BERENGER (venind din stânga): Bună. Jean.

JEAN: Ca de obicei, în întârziere! *(Se uită la ceas:)* Trebuia să ne întâlnim la 11.30. Acum e aproape douăsprezece.

BERENGER: Iartă-mă. Mă aștepti de mult?

JEAN: Nu, abia acum am sosit, după cum vezi. Se îndreaptă amândoi către o masă de pe terasa cafenelei.

BERENGER: Păi, dacă-i așa, nu mă simt chiar vinovat... de vreme ce și dumneata...

JEAN: Nu-i deloc același lucru: mie nu-mi place să aștept. Eu n-am timp de pierdut, și cum știu că niciodată nu vii la vreme, atunci vin înadins mai târziu, exact în momentul în care presupun c-ai să apari.

BERENGER: Da, așa e... așa e... Totuși...

JEAN: Nu poți să-mi spui că ai venit chiar la ora stabilită!

BERENGER: Bineînțeles... nu.

Se așează amândoi la masă.

BERENGER: Ce vrei să bei?

JEAN: Ți-e deja sete, așa de dimineață?

BERENGER: E foarte cald, e un zăduf!...

JEAN: Cu cât bei mai mult, cu atâta ți-e mai sete, zice înțelepciunea populară...

BERENGER: N-ar mai fi așa de cald și nici nouă nu ne-ar mai fi așa de sete dacă înțelepciunea populară ar putea să aducă niște nori de ploaie pe cer.

JEAN (*uitându-se cu atenție la Berenger*): Nu cred că te-ar ajuta prea mult Nu de apă ți-e sete dumitale, dragă Berenger...

BERENGER: Adică, ce vrei să spui, dragă Jean?

JEAN: Ai înțeles foarte bine. Vorbeam de cât îți e de uscat gâtulejul: e un pământ care soarbe mult

BERENGER: Comparația asta mi se pare...

JEAN: Arăți tare jalnic, prietene!

BERENGER: Jalnic! Ți se pare?

JEAN: Nu-s orb, dragul meu. Cazi din picioare, căști mereu, ești mort de oboseală, iar ai făcut o noapte albă...

BERENGER: Am capul cam greu...

JEAN: Duhnești a băutură!

BERENGER: Sînt cam mahmur, ce-i drept!

JEAN: Așa ești în fiecare duminică dimineața, fără să mai punem la socoteală zilele săptămânii.

BERENGER: Ah. nu, în zilele de lucru e mai rar, din cauză că-s la birou...

JEAN: Și unde ți-e cravata? Ai pierdut-o prin cârciumi!

BERENGER: Cravata? Ce-i cu ea? (*Duce mâna la gât.*) Ca să vezi, așa e! Ce chestie! Unde s-o fi rătăcit?

JEAN (*scoate o cravată din buzunarul hainei*): Poftim, pune-o pe-asta!

BERENGER: Îți mulțumesc, ești foarte amabil. (*Își înnoadă cravata.*)

JEAN (*în timp ce Berenger își pune la nimereală cravata*): Și ești absolut nepieptănat! (*Berenger își trece degetele prin păr*) Uite un pieptene! Piaptănă-te! (*Scoate un pieptene din celălalt buzunar al hainei.*)

BERENGER (*ia pieptenele și se piaptănă foarte vag*): Mulțumesc.

JEAN: Și ești complet neras! Uită-te ce figură poți să ai! (*Scoate dintr-un buzunar o oglinjoară și i-o întinde lui Berenger, care se privește și scoate limba.*)

BERENGER: Mi-e limba foarte încărcată.

JEAN (*punând oglinda înapoi în buzunar*): Nu-i deloc de mirare!... (*Pune și pieptenele în buzunar.*) Te paște ciroza, prietene.

BERENGER (*neliniștit*): Chiar crezi?...

JEAN (*în timp ce Berenger îi întinde înapoi și cravata*): Nu, pe-asta poți s-o păstrezi, mai am și altele.

BERENGER (*cu admirație*): Tu arăți, ce-i drept, foarte îngrijit

JEAN (*continuînd să-l examineze pe Berenger*): Iar hainele ți-s foarte șifonate, cămașa-i îngrozitor de murdară, totul arată jalnic... Iar pantofii... (*Berenger încearcă să-și ascundă pantofii sub masă*)... n-au mai văzut crema de luni de zile... Câtă dezordine ! ce jale!... Iar pe umeri...

BERENGER: Ce e? Ce-i cu umerii?

JEAN: Intoarce-te. Haide, întoarce-te. Uite: te-ai sprijinit de-un zid... (*Berenger întinde obosit o mână către Jean.*) Nu, n-am peria la mine - prea mi-ar umfla buzunarul. (*Cu un gest moale, Berenger se scutură pe umeri, de unde se ridică un nor de praf; Jean se ferește cu groază.*) Uf, zău așa... Unde te-ai umplut așa de praf?

BERENGER: Nu-mi aduc aminte.

JEAN: E groaznic, groaznic! Mi-e rușine că-ți sînt prieten.

BERENGER: Ești prea sever cu mine...

JEAN: Sînt prea îngăduitor!

BERENGER: Ascultă-mă, Jean. N-am nici o distracție, mă plictisesc de moarte în orașul ăsta. Nu-s făcut pentru munca pe care-o am... eu ar trebui... adică nu toate zilele la birou, opt ore pe zi și numai vara, trei săptămâni de concediu pe an! Iar sîmbăta sînt sfârșit de oboseală, drept care... înțelegi... ca să mă destind și eu...

JEAN: Dragul meu, toată lumea muncește. Și eu stau opt ore pe zi la birou, nici eu n-am mai mult de douăzeci și una de zile de concediu pe an, și totuși - uită-te la mine cum arăt... Puțină voință, ce naiba!

BERENGER: Da, da, voință. Nu toată lumea are voința ta. Eu unul nu pot, nu mă pot obișnui cu așa o viață.

JEAN: Fiecare trebuie să se obișnuiască. Sau - poate - oi fi tu vreo ființă superioară, mai știi?

BERENGER: Nu pretind așa ceva...

JEAN (îl întrerupe): Las' că știi eu. Prețuiesc și eu ceva... Ba, la drept vorbind, și fără falsă modestie, eu prețuiesc mai mult de-cît dumneata. Omul superior e cel care-și îndeplinește datoria.

BERENGER: Care datorie?

JEAN: Datoria...Datoria de funcționar, de exemplu.

BERENGER: Oh, da, datoria de funcționar...

JEAN: Și, mă rog, prin ce cârciumi ți-ai efectuat libațiile azi-noapte? Asta numai dacă-ți mai poți aduce aminte ceva!

BERENGER: L-am sărbătorit pe Auguste, prietenul nostru Auguste...

JEAN: Prietenul nostru? Pe mine nu m-a invitat... eu n-am fost chemat la aniversarea lui Auguste...

În această clipă se aude - din depărtare, însă apropiindu-se foarte repede - răsuflarea precipitată a unei fiare, i se aude tropotul copitelor, precum și un muget prelung.

BERENGER: N-am putut să refuz, n-ar fi fost amabil...

JEAN: Eu cum nu m-am dus?

BERENGER: Poate tocmai din cauză că n-ai fost invitat !...

CHELNERIȚA (ieșind din cafenea): Bună ziua, ce doresc să bea domnii ?

Zgomotele se aud tot mai tare.

JEAN (către Berenger, aproape strigând ca să se facă auzit, pe deasupra zgomotului a cărui natură încă n-o percepe): Adevărat, asta așa e. N-am fost invitat. Nu mi s-a făcut această onoare... în orice caz, pot să te asigur că n-aș fi venit chiar dacă aș fi fost invitat, fiindcă... (Zgomotele au devenit uriașe.) Dar ce naiba se-ntâmplă? (Zgomotele de animal în galop s-au apropiat - acum se aude clar găfâitul fiarei.) Ce naiba-i asta?!?

CHELNERIȚA: Ce-o fi asta?

Nepăsător la tot, Berenger continuă calm să-i răspundă lui Jean în ce privește invitația la petrecere. (Își mișcă buzele, dar nu se aude nimic din ce spune.) Deodată, Jean se ridică brusc în picioare și arată cu degetul către culisele din stînga, în vreme

ce, la fel de indiferent, Berenger rămâne pe scaun.

JEAN: Un rinocer! (*Zgomotele animalului se vor îndepărta la fel de repede, astfel înecând deja cuvintele ce urmează se pot auzi foarte clar. Toată scena trebuie jucată foarte repede, repetându-se:*) Un rinocer!

CHELNERIȚA: Aoleu, un rinocer!

BĂCĂNEASA (*scoate capul prin ușa prăvăliei*): Vai de mine, un rinocer! (*Către bărbatu-său, rămas în prăvălie:*) Vino repede să vezi un rinocer!

Toată lumea urmărește cursa animalului.

JEAN: Se năpustește drept înainte, dărâmă tejghelele!

BĂCANUL (*din prăvălie*): Unde asta? Ce tejghele?

CHELNERIȚA (*cu mâinile-n șolduri*): Maamă!

BĂCĂNEASA (*către soțul ei aflat tot în prăvălie*): Vino să vezi!

Apare capul Băcanului

BĂCANUL: Ce chestie! un rinocer!

LOGICIANUL (*vine repede în scenă, dinspre stânga*): Un rinocer! Pur și simplu un rinocer în mărime naturală, pe trotuarul din față!

Replicile acestea, începând cu exclamația lui Jean - „Un rinocer!” -trebuie rostite aproape simultan. În acest moment se aude un „vai de mine” spus de o femeie, care în sfârșit apare: e Gospodina cu coșul de piață sub braț: o dată ajunsă în mijlocul scenei, ea lasă coșul să-i cadă din mină. Proviziile se răspândesc pe jos, o sticlă se sparge, dar femeia ține strâns sub celălalt braț pisica pe care o avea și adineauri.

GOSPODINA: Ah! Ohh!

În urma ei se precipită în scenă Domnul Bătrân și elegant, venind dinspre stânga, îmbrâncindu-i pe cei doi băcani la intrarea în prăvălie, în timp ce Logicianul se lipește de zidul din stânga al băcăniei. Un alt grup este format de Jean și Chelneriță - în picioare, alături de Berenger, care continuă să stea așezat, apatic. Dinspre stânga, în culise, se aud tot felul de „ah”-uri și „oh”-uri ale unor oameni care fug înspăimântați. Praful iscat pe drum de copitele fiarei se răspândește deasupra scenei.

PATRONUL (*scoate capul pe fereastra de la etajul de deasupra cafenelei*): Ce se întâmplă acolo?

DOMNUL BĂTRÂN (*dispărând îndărătul băcanilor*): Vă rog să mă iertați!

Domnul Bătrân e foarte elegant, poartă ghetre albe, o pălărie moale și baston cu măciulie de fildeș. Logicianul stă lipit de perete: poartă mustăcioară cărunță, lornion, iar pe cap o canotieră de pai.

BĂCĂNEASA (*împinsă de Domnul Bătrân*): Fiți atent, fiți atent cu bastonul ăla!

BĂCANUL: Da' ce dracu', fiți puțin atent! (*Capul Domnului Bătrân se vede acum dindărătul cuplului de băcani.*)

CHELNERIȚA (*către Patron*): Un rinocer!

PATRONUL (*de la fereastră, Chelneriței*): Visezi? ce vorbă-i asta? (*Vede și el rinocerul.*) Tiii, ca să vezi drăcie!

GOSPODINA: Ah! (*„Ah”-urile și „oh”-urile din culise se aud ca un fundal sonor pentru ah-ul ei. Cu cumpărăturile vărsate pe jos și sticla spartă, Gospodina continuă să-și fină strâns pisica.*) Biata miți, ce s-a speriat!

Patronul continuă să urmărească din ochi fuga animalului; sunetele acestuia - răsufierea, copitele etc. - se aud tot mai slab. Cu un gest lent, Berenger își ferește fața din norul de praf și rostește moale:

BERENGER: Ca să vezi!

JEAN (*își ferește și el fața. dar rostește puternic*): Ca să vezi! (*Strănută.*)

GOSPODINA (*în mijlocul scenei, cu proviziile răspândite pe jos, privește înspre stânga*): Ca să vezi! (*Strănută.*)

DOMNUL BĂTRÂN, BĂCĂNEASA, BĂCANUL (*în fundal, redes-chizând ușa prăvăliei, pe care Domnul Bătrân o închisese în urma lui*): Ca să vezi!

JEAN: Ca să vezi! (*Lui Berenger:*) Ai văzut?

Zgomotele rinocerului s-au îndepărtat; oamenii încă mai privesc în direcția lui, toți în afară de Berenger, care rămâne tot apatic pe scaun.

TOȚI (*în afară de Berenger*): Ca să vezi!

BERENGER (*lui Jean*): Cred că... da, mi se pare că era un rinocer! Dar știu c-a făcut la praf!

GOSPODINA: Ca să vezi! Ce frică mi-a fost!

BĂCANUL (*către Gospodină*): Coșul dumneavoastră... cumpărăturile...

Domnul Bătrân se apropie de femeie și se apleacă să adune proviziile răsfirate de jur împrejur. O salută galant, scoțându-și pălăria.

PATRONUL: Orișicât... formidabil...

CHELNERIȚA: Îți stă mintea-n loc!

DOMNUL BĂTRÂN (*către Gospodină*): Doamnă, vă rog să-mi faceți onoarea de a-mi permite să vă ajut să adunați lucrurile de pe jos!

FEMEIA (*către Domnul Bătrân*): Vă mulțumesc. Puteți să vă puneți pălăria, vă rog. Doamne, ce spaimă am tras.

LOGICIANUL: Spaima e irațională. Rațiunea trebuie să-nvingă spaima.

CHELNERIȚA: Nu se mai vede.

DOMNUL BĂTRÂN (*către Gospodină, arătând spre Logician*): Prietenul meu e logician.

JEAN (*lui Berenger*): Ce ziceai?

CHELNERIȚA: Da' fug repede animalele-astea!

GOSPODINA (*către Logician*): Incântată de cunoștință, domnule.

BĂCĂNEASA (*Băcanului*): Așa-i trebuie. N-a cumpărat de la noi!

JEAN (*către Patron și Chelnerilă*): Ce ziceați?
GOSPODINA: Eu. în orice caz, nu i-am dat drumul pisicii!
PATRONUL (*la fereastră, ridicând din umeri*): Nu vezi în fiecare zi chestii de-astea!
GOSPODINA (*către Logician, în timp ce Domnul Bătrân strânge lucrurile de pe jos*): Vreți să fiți amabil și să țineți dumneavoastră pisica un pic ?
CHELNERIȚA (*lui Jean*): Așa ceva nu mi-a mai fost dat să văd!
LOGICIANUL (*Gospodinei*): Sper că nu zgârie!
PATRONUL (*lui Jean*): E ca o cometă !
GOSPODINA (*Logicianului*): E foarte cuminte. (*Către ceilalți*): Vinul meu! La câți bani am dat pe el!
BĂCANUL (*Gospodinei*): Avem noi vin destul, nu asta ne lipsește!
JEAN (*lui Berenger*): Hai spune... ce ziceai?
BĂCANUL (*Gospodinei*): Și-ncă din cel bun!
PATRONUL (*Chelneriței*): Gata, nu mai căsca gura, ocupă-te de domnii! (*Arata înspre Jean și Berenger, după care dispare în casă.*)
BERENGER (*lui Jean*): Despre ce vorbeai?
BĂCĂNEASA (*Băcanului*): Du-te și adu-i o sticlă de vin!
JEAN (*lui Berenger*): Cum despre ce! Despre rinoceri, ce naiba, despre rinoceri!
BĂCANUL (*Gospodinei*): Am eu vin bun, în sticle care nu se sparg! (*Dispare în prăvălie.*)
LOGICIANUL (*mângâind pisica*): Pisi-pisi-pisi-pisi!
CHELNERIȚA (*către Jean și Berenger*): Ce doriți de băut?
BERENGER: Două pastis!
CHELNERIȚA: Prea bine, domnule. (*Se îndreaptă spre intrarea în cafenea.*)
DOMNUL BĂTRÂN (*Gospodinei*): Pentru puțin, stimată doamnă, pentru puțin!

Băcăneasa intră-n băcănie.

LOGICIANUL (*către Domnul Bătrân și Gospodină, care tot adună alimentele*): Așezați-le metodic în coș.
JEAN (*lui Berenger*): Ei! ce spui? .
BERENGER (*neștiind ce să zică*): Păi... da... nimic... Adică, da, face mult praf.
BĂCANUL (*iese din prăvălie cu o sticlă de vin. Către Gospodină*): Avem și praz.
LOGICIANUL (*mângâind în continuare pisica*): Pusi-pusi-pusi.
BĂCANUL (*Gospodinei*): O sută de franci litrul.
GOSPODINA (*dându-i Băcanului banii, apoi către Domnul Bătrân, care a terminat de aranjat lucrurile în coș*): Sunteți foarte amabil, domnule. Ah, politețea franceză! Tinerii de azi nu mai sînt deloc așa!
BĂCANUL (*luînd banii de la Gospodină*): Trebuia să veniți să cumpărați de la noi. N-ar mai fi trebuit să traversați strada. Nu v-ați fi expus la riscurile unor astfel de întâlniri! (*Se întoarce în prăvălie.*)
JEAN (*care s-a așezat acum, dar cu gândul tot la rinocer*): Domnule, ce chestie nemaipomenită!
DOMNUL BĂTRÂN (*își ridică pălăria, sărută mina doamnei*): Fericit de cunoștință, stimată doamnă!
GOSPODINA (*către Logician*): Mulțumesc, domnule, că ați ținut pisica!

Logicianul îi înapoiază pisica. Chelnerița reapare cu paharele.

CHELNERIȚA: Iată pastis-urile, domnilor!

JEAN (lui Berenger): Ești incorigibil!

DOMNUL BĂTRÂN (Gospodinei): Pot să vă însoțesc câțiva pași, stimată doamnă?

BERENGER (lui Jean, arătând înspre Chelnerița care intră înapoi în cafenea): Îi cerusem apă minerală. S-a înșelat, ne-a adus altceva. *(Jean dă din umeri, neîncrezător și cu dispreț.)*

GOSPODINA (Domnului Bătrân): M-așteaptă soțul, domnule. Vă mulțumesc. Poate altă dată!

DOMNUL BĂTRÂN (Gospodinei): Sper din tot sufletul, stimată doamnă!

GOSPODINA: Și eu asemenea, domnule. *(Își fac ochi dulci, apoi ea iese prin stânga.)*

BERENGER: S-a dus prăfăria... *(Jean ridică din nou din umeri.)*

DOMNUL BĂTRÂN (Către Logician, privind în urma femeii): E delicioasă !...

JEAN (lui Berenger): Un rinocer! Nu-mi vine să cred! Nu-mi revin.

Domnul Bătrân și Logicianul se-ndreaptă către dreapta și ies, încet, încet. Vorbesc în liniște:

DOMNUL BĂTRÂN (după ce-a mai trimis o ultimă privire în direcția Gospodinei): E încântătoare, nu crezi?

LOGICIANUL: Tocmai vă explicam ce este silogismul.

DOMNUL BĂTRÂN: Așa, da, silogismul!

JEAN (lui Berenger): Nu-mi revin. E ceva inadmisibil! *(Berenger cascade.)*

LOGICIANUL: Silogismul cuprinde o propoziție principală, una secundară și concluzia.

DOMNUL BĂTRÂN: Ce concluzie?

Logicianul și Domnul Bătrân ies din scenă.

JEAN: Nu, hotărât lucru, nu pot să-mi vin în fire.

BERENGER: Se vede foarte bine că nu poți să-ți revii. Ei bine, da, era un rinocer. Un rinocer și gata. Gata, s-a dus... e departe de-acuma...

JEAN: Dar spune și tu, ce dracu! E nemaipomenit! Un rinocer alergând liber prin oraș: asta nu te surprinde deloc? Ar trebui interzis! *(Berenger cascade.)* Pune mâna la gură când căști!

BERENGER: Mdeah... mdeah... Ar trebui interzis. E periculos, la asta nu m-am gândit. Nu-ți fie teamă, e departe acum, n-are ce să ne mai facă!

JEAN: Ar trebui să protestăm la primărie, la autoritățile municipale ! La ce sînt ele bune?

BERENGER (cascade iar, dar duce repede mâna la gură): Pardon... Poate că o fi scăpat de la grădina zoologică!

JEAN: Visezi de-a-mpicioarele!

BERENGER: Dar stau jos.

JEAN: Jos sau în picioare-i tot aia!

BERENGER: Eh. nu... totuși e-o diferență!

JEAN: Nu-i vorba de asta.

BERENGER: Păi tu ai spus că-i totuna de-i jos sau în picioare...

JEAN: Nu m-ai înțeles. Atunci când visezi e totuna dacă visezi așezat sau în picioare!...

BERENGER: Ei bine, da, visez... Viața e vis...

JEAN (continuând): ...Visezi când spui că rinocerul o fi scăpat de la grădina zoologică...

BERENGER: Am zis: „poate că...”

JEAN (continuând): ... fiindcă nu mai avem grădină zoologică în oraș... de foarte mult timp... de când toate animalele au murit de ciură...

BERENGER (aceeași indiferență): Atunci poate c-a scăpat de la circ.

JEAN: De la care circ?

BERENGER: Păi, știu și eu... vreun circ ambulant

JEAN: Știi bine că primăria a interzis nomazilor accesul pe teritoriul comunal... Așa ceva nu s-a mai întâmplat din copilăria noastră.

BERENGER (încearcă să-și rețină căscatul, dar nu reușește): În cazul ăsta, poate c-a stat încă de pe vremea aceea ascuns în mlaștinile din jurul orașului!

JEAN (ridică brațele a exasperare): Mlaștinile dimprejur... mlaștinile dimprejurul orașului.... Omule, ești beat de-a binelea!

BERENGER (naiv): Da, asta așa-i, îmi urcă beția din stomac...

JEAN: Aburii beției ți-au năpădit creierii. Unde-ai văzut dumneata mlaștini împrejurul orașului?... Orașul nostru e poreclit Castilia Mică tocmai din pricina deșertului!

BERENGER (excedat și destul de obosit): Atunci, ce să mai zic? Poate c-o fi stat ascuns sub o piatră... Sau și-o fi făcut cuib pe-o cracă uscată...

JEAN: Te înșeli dacă te crezi spiritual, așa să știi! Ești cum nu se poate mai plictisitor cu... cu toate paradoxurile astea! Mi se pare că ești incapabil să vorbești serios!

BERENGER: Astăzi, numai astăzi... Și asta fiindcă... adică din cauză de... (*Duce mâna la frunte, cu un gest vag.*)

JEAN: Numai astăzi, așa ca-n fiecare zi!

BERENGER: Ba nu, nu chiar ca-n fiecare zi.

JEAN: Spiritele tale n-au nici o valoare.

BERENGER: Dar n-am pretins niciodată...

JEAN (îl întrerupe): Nu-mi place să se rădă de mine!

BERENGER (își duce mâna la inimă): Dar eu... dragă Jean, eu nu mi-am permis niciodată să...

JEAN (îl întrerupe): Dragă Berenger, nu-ți permit...

BERENGER: Ba nu, așa ceva nu-mi permit eu.

JEAN: Ba da, tocmai ți-ai permis !

BERENGER: Dar cum îți poți închipui că eu...

JEAN (îl întrerupe): Îmi închipui exact ce văd și aud!

BERENGER: Bine, dar te asigur că...

JEAN (îl întrerupe): ... Mă asigur că-ți bați joc de mine!

BERENGER: Ei, nu, că ești încăpățânat.

JEAN: Mă faci și catâr pe deasupra. Nu vezi că m-ai insultat?

BERENGER: Dar așa ceva nici nu mi-a trecut prin minte.

JEAN: Dumneata n-ai minte!

BERENGER: Iată un motiv în plus ca să te conving că nici nu mi-a trecut prin minte.

JEAN: Sunt lucruri care le trec prin minte chiar și celor lipsiți de minte.

BERENGER: Așa ceva nu e cu putință.

JEAN: De ce, mă rog?

BERENGER: Fiindcă-i imposibil.

JEAN: De vreme ce simți că poți să explici totul, poftim: explică-mi de ce e imposibil...

BERENGER: Dar n-am pretins niciodată c-aș putea să explic totul...

JEAN: Atunci de ce te porți de parcă așa ar sta lucrurile? Și, repet: de ce mă insulți?

BERENGER: Dar nu te-am insultat. Dimpotrivă. Știi bine cât de mult te stimez.

JEAN: Dacă mă stimezi, de ce mă contrazici pretinzând că nu-i primejdios să lași ziua-n amiaza mare un rinocer să alerge-n plin oraș, mai ales într-o dimineată de duminică, atunci când străzile sînt pline de copii... ca și de adulți, de altminteri...

BERENGER: Mulți sunt la slujbă, la biserică, pentru ei nu-i nici un risc...

JEAN (îl întrerupe): Dă-mi voie... și încă la ora când lumea face piața.

BERENGER: N-am afirmat niciodată că n-ar fi ceva primejdios să lași un rinocer liber prin oraș ziua-n amiaza mare. Pur și simplu am spus că nu m-am gândit niciodată la asta. Nu mi-am pus întrebarea.

JEAN: Tu nu te gândești niciodată la nimic.

BERENGER: Bine, așa este. Un rinocer în libertate - așa ceva nu-i bine deloc.

JEAN: Așa ceva n-ar trebui să existe.

BERENGER: Bineînțeles: așa ceva n-ar trebui să existe. Ba chiar e ceva nemaipomenit Bun. Totuși, fiara asta nu-i nicidecum un motiv pentru care să ne certăm. Ce mare tămbălău pentru un perisodactil oarecare, ce tocmai a trecut prin fața noastră? Un patruped stupid, de care nici nu merită să mai vorbim! În plus, unul feroce... Și care a și dispărut, care nici măcar nu mai există. Doar n-o să ne preocupăm de-un animal care nu mai există. Să vorbim despre altceva, dragă Jean, nu subiectele de conversație ne lipsesc nouă... (*Cască și apucă paharul.*) În sănătatea ta!

În acest moment, Logicianul și Domnul Bătrân reintră din dreapta; tot vorbind, merge spre una dintre mesele cafenelei, destul de departe de Jean și Berenger, spre fundal și în dreapta acestora.

JEAN: Lasă paharul pe masă. Nu bea nimic.

Jean trage un gât zdravăn din pastis-ul său și pune paharul pe jumătate golit pe masă. Berenger rămâne cu paharul în mină: nu îndrăznește nici să bea, nici să-l așeze la loc pe masă.

BERENGER: Totuși, n-o să i-l las patronului! (*Dă să bea.*)

JEAN: Lasă-l jos când îți spun.

BERENGER: Bine. (*Vrea să pună paharul pe masă tocmai când Daisy - o dactilografă blondă și tânără - traversează scena de la dreapta la stânga. La vederea ei, Berenger se ridică brusc și, neîndemânatic, varsă paharul pe pantalonii lui Jean.*) Oh, Daisy!

JEAN: Fii atent ce faci! Doamne, neîndemânatic mai ești!

BERENGER: E Daisy... iartă-mă... (*Dă să se ascundă ca să nu-l vadă Daisy.*) Nu vreau să mă vadă... în halu-n care sînt...

JEAN: Ești absolut de neiertat, de neiertat! (*Privește înspre Daisy.*) Tânăra asta te sperie așa?

BERENGER: Taci din gură, taci, te rog.

JEAN: Dar biata fată n-are nicidecum un aer înspăimântător!

BERENGER (*revine la Jean o dată ce Daisy a dispărut*): Încă o dată te rog să mă ierți pentru...

JEAN: Ai văzut ce va să zică băutura: nu mai ești stăpân pe mișcările tale, nu mai ai forță-n mâini, ești amețit, năuc. Îți sapi singur groapa, prietene, te pierzi complet.

BERENGER: Nu-mi place alcoolul cine știe ce. Și totuși, dacă nu beau, nu merge. E ca și când mi-ar fi frică - așa că beau ca să-mi dispară frica.

JEAN: Frică de ce?

BERENGER: Nu prea știu bine de ce. Nu mă simt în largul meu în viață, printre oameni, și-atunci trag câte-un pahar. Asta mă calmează, mă face să uit.

JEAN: Uiți de tine.

BERENGER: Sînt foarte obosit. Sînt obosit de ani și ani de zile. Mi-e greu să-mi trag trupul pe propriile-mi picioare...

JEAN: Asta-i neurastenie alcoolică. Melancolia băutorului de vin...

BERENGER (*continutnd*): Îmi simt în fiecare secundă corpul ca și când ar fi de plumb, sau mă simt ca și cum aș căra mereu pe cineva în spate. Nu mă obișnuiesc cu mine însumi. Nu știu dacă eu sînt eu. Dar imediat ce beau ceva, greutatea dispare și mă recunosc: devin eu însumi.

JEAN: Elucubrații, Berenger. Uită-te la mine: sînt mai gras ca tine și cu toate astea mă simt ușor, ușor, ușor! (*Dă din mâini ca și când și-ar lua zborul.*)

Întorși de curînd pe scenă, Logicianul și Domnul Bătrîn fac câțiva pași și dau cu ochii de. tabloul descris; chiar în acest moment, trecînd pe lângă cei doi, Domnul Bătrîn e lovit de brațul fluturînd al lui Jean, se dezechilibrează și cade în brațele Logicianului.

LOGICIANUL (*continuîndu-și perorația*): Iată un exemplu de silogism... (i.) Oh!...

DOMNUL BĂTRÎN (*către Jean*): Domnule, fiți atent... (*Logicianului:*) Iartă-mă, te rog.

JEAN: Pardon.

LOGICIANUL (*Domnului Bătrîn*): Nu-i nimic.

DOMNUL BĂTRÎN (*lui Jean*): Nu-i nimic.

Domnul Bătrîn și Logicianul se așază la o masă din fundal, la dreapta celuiilalt cuplu de prieteni.

BERENGER (*lui Jean*): Dar știu că ai forță.

JEAN: Da, așa e, am forță pentru mai multe rațiuni. Mai întâi, am forță fiindcă am forță, iar apoi am forță pentru că dispun de forță morală. Dar am forță pentru că nu-s alcoolic. Nu vreau să te jignesc, dragul meu, dar trebuie să-ți spun că greutatea care te apasă nu-i altceva decât alcoolul.

LOGICIANUL (*către Domnul Bătrîn*): Iată, deci, un silogism exemplar. „Pisica are patru labe. Isidore și Fricot au fiecare câte patru labe. Deci Isidore și Fricot sînt pisici.”

DOMNUL BĂTRÎN: Dar și câinele meu tot patru labe are.

LOGICIANUL: Atunci e pisică.

BERENGER (lui Jean): Eu de-abia mai am putere să trăiesc. Cred că nici n-am chef de viața.

DOMNUL BĂTRÂN (către Logician, după ce a reflectat îndelung): Care va să zică, logic, câinele meu e o pisică.

LOGICIANUL: Logic, da. Inșă și contrariul e la fel de adevărat.

BERENGER (lui Jean): Mă apasă singurătatea. Ca și societatea.

JEAN: Te contrazici. Cine te apasă: solitudinea sau multitudinea? Zici că ești un gânditor, dar n-ai nici o logică.

DOMNUL BĂTRÂN (Logicianului): E foarte frumoasă logica.

LOGICIANUL: Cu condiția să nu abuzezi de ea.

BERENGER (lui Jean): E anormal să trăiești.

JEAN: Dimpotrivă. Nimic nu e mai natural. Dovada: toată lumea trăiește.

BERENGER: Dar morții sînt mai numeroși decât viii. Iar numărul morților crește. Viii sînt rari.

JEAN: Morții nu există, e cazul s-o spunem!... Ah! ah! (*Râde-n hohote.*) Și morții te îngreunează? Cum poți să simți pe umeri greutatea a ceva care nu există?...

BERENGER: Mă întreb și eu dacă există sau nu!

JEAN: Dragul meu, nu exiști fiindcă nu gîndești. Ia gîndește-te un pic, să vezi cum exiști.

LOGICIANUL (Domnului Bătrân): Alt silogism: „Toate pisicile sînt muritoare. Socrate e muritor. Deci Socrate e pisică”.

DOMNUL BĂTRÂN: Și are patru labe. Asta așa-i, pe motanul meu îl cheamă Socrate.

LOGICIANUL: Păi vezi...

JEAN (lui Berenger): În fond, ești un farsor. Un mincinos. Spui că viața nu te interesează, numai că - totuși- cineva te interesează.

BERENGER: Cine?

JEAN: Coleguța de birou care a trecut pe-aici adineauri. Ești îndrăgostit de ea!

DOMNUL BĂTRÂN (Logicianului): Care va să zică Socrate a fost pisică.

LOGICIANUL: Logica tocmai ne-a revelat acest fapt.

JEAN (lui Berenger): Nu ți-ar fi făcut plăcere să te vadă în halul în care-ai ajuns. (*Gest al lui Berenger.*) Asta dovedește că nu ți-e deloc indiferentă. Dar cum ai vrea să se lase Daisy sedusă de-un bețiv?

LOGICIANUL (Domnului Bătrân): Să-ne-ntoarcem la pisicile noastre.

DOMNUL BĂTRÂN: Vă ascult.

BERENGER (lui Jean): Oricum, cred că ea are deja pe cineva în vedere.

JEAN: Pe cine?

BERENGER: Pe Dudard. Un coleg de birou: licență în drept, jurist, mari perspective la firmă, ca și la afecțiunea lui Daisy. Nu pot să rivalizez cu el.

LOGICIANUL (Domnului Bătrân): Pisica Isidore are patru lăbuțe.

DOMNUL BĂTRÂN: De unde știi?

LOGICIANUL: E o ipoteză.

BERENGER (lui Jean): E și bine văzut de șef, pe când eu n-am nici un viitor, n-am studii, n-am nici o șansă.

DOMNUL BĂTRÂN: Ah! prin ipoteză!

JEAN (lui Berenger): Să te dai bătut chiar așa...

BERENGER: Ce-aș putea să fac?

LOGICIANUL (*Domnului Bătrân*): Și pisicul Fricot are patru lăbuțe. Câte lăbuțe au Isidore și Fricot?

DOMNUL BĂTRÂN: Împreună sau fiecare?

JEAN (*lui Berenger*): Viața-i o luptă, e laș cine refuză lupta.

LOGICIANUL: Împreună sau fiecare - e totuna!

BERENGER (*lui Jean*): Ce pot face? Sînt dezarmat.

JEAN: Dar înarmează-te, dragul meu, înarmează-te!

DOMNUL BĂTRÂN (*Logicianului, după ce s-a chinuit reflectând*): Opt. Opt lăbuțe.

LOGICIANUL: Logica duce la calculul mental.

DOMNUL BĂTRÂN: Are multe fațete!

BERENGER (*lui Jean*): Și unde să găsesc armele?

LOGICIANUL: Logica nu cunoaște limite!

JEAN: În tine însuși. Prin voința proprie.

BERENGER: Ce arme?

LOGICIANUL (*Domnului Bătrân*): Vei vedea...

JEAN (*lui Berenger*): Armele răbdării, ale culturii, armele inteligenței. (*Berenger cască.*) Trebuie să devii un spirit vioi și strălucitor. Mai întâi, pune-te la punct.

BERENGER: Cum să mă pun la punct?

LOGICIANUL (*Domnului Bătrân*): Acum iau două lăbuțe de la aceste pisici. Câte lăbuțe au mai rămas?

DOMNUL BĂTRÂN: E complicat.

BERENGER: E complicat.

LOGICIANUL: Ba nu, din contră, e simplu.

DOMNUL BĂTRÂN: O fi simplu pentru dumneata, dar nu și pentru mine.

BERENGER (*lui Jean*): O fi ușor pentru tine, dar nu și pentru mine.

LOGICIANUL (*Domnului Bătrân*): Dar faceți un efort de gândire, zău așa. Haide, concentrați-vă!

JEAN (*lui Berenger*): Fă un efort de voință, zău așa. Hai, concentrează-te!

DOMNUL BĂTRÂN (*Logicianului*): Nu văd.

BERENGER (*lui Jean*): Nu văd, chiar nu văd cum.

LOGICIANUL: Trebuie să vi se spună totul.

JEAN: Trebuie să ți se spună totul.

LOGICIANUL (*Domnului Bătrân*): Luați o foaie de hîrtie și calculați. Dacă scazi șase lăbuțe de la două pisici, cu câte lăbuțe rămâne fiecare pisică?

DOMNUL BĂTRÂN: Așteptați un moment... (*Scoate o hîrtie din buzunar și-ncepe să calculeze.*)

JEAN: Iată ce trebuie să faci: te îmbraci cumsecade, te bărbierești zilnic și-ți pui cămașă curată.

BERENGER: Costă scump spălatul cămășilor...

JEAN: Economisești de la băutură. Asta pentru aspectul exterior: pălărie, o cravată ca asta pe care ți-am dat-o, un costum elegant și pantofii dați bine cu cremă. (*Enumerând elementele vestimentare, Jean arată spre propria-i pălărie, cravată, cămașă, pantofi.*)

DOMNUL BĂTRÂN (*Logicianului*): Există mai multe soluții posibile.

LOGICIANUL: Spuneți!

BERENGER: Și după aceea? Spune.

LOGICIANUL: Vă ascult.

BERENGER: Te ascult.

JEAN (lui Berenger): Ești un timid, însă nu lipsit de calitate.

BERENGER: Eu? Calitate?

JEAN: Pune-le-n valoare. Trebuie să fii la curent cu totul. Fii la curent cu evenimentele literare și culturale ale epocii.

DOMNUL BĂTRÂN (Logicianului): O primă posibilitate: o pisică poate să aibă patru labe, iar cealaltă - două.

BERENGER (lui Jean): Am atât de puțin timp liber.

LOGICIANUL: Ai calitate, ar fi de-ajuns să ți le pui în valoare.

JEAN: Profită de atât de puținul timp liber, nu-l lăsa să se piardă fără folos.

DOMNUL BĂTRÂN: N-am avut vreme să mi le fructific. Toată viața mea am fost funcționar.

LOGICIANUL: Intotdeauna se poate găsi timp pentru educație.

JEAN (lui Berenger): Timp se găsește.

BERENGER: Acuma-i prea târziu.

DOMNUL BĂTRÂN: E și cam târziu pentru mine.

JEAN (lui Berenger): Niciodată nu-i prea târziu.

LOGICIANUL (Domnului Bătrân): Niciodată nu-i prea târziu.

JEAN (lui Berenger): Ai opt ore de muncă pe zi. așa cum am și eu, așa cum are toată lumea. Dar duminicile? Dar serile? Dar cele trei săptămâni de concediu pe an? Dacă ai metodă, timp este îndeajuns.

LOGICIANUL: Deci, care sînt celelalte soluții? Cu metodă, cu metodă... (*Domnul Bătrân începe să calculeze, din nou.*)

JEAN (lui Berenger): Poftim: în loc să fii tot timpul mahmur de la băutură și bolnav, nu-i mai bine să fii mereu proaspăt și bine dispus, chiar și la birou? Iar ceasurile libere ți le poți petrece într-o manieră inteligentă.

BERENGER: Cum adică?

JEAN: Vizitează muzee, citește reviste literare, du-te la conferințe. Asta te va scoate din angoase și-ți va întări spiritul. În patru săptămâni vei fi un om cult.

BERENGER: Ai dreptate!

DOMNUL BĂTRÂN (Logicianului): S-ar putea ca o pisică să aibă cinci lăbuțe.

JEAN: Vezi că ești de acord?

DOMNUL BĂTRÂN: Iar cealaltă să aibă doar una. Dar, atunci, mai sînt ele pisici?

LOGICIANUL: De ce nu?

JEAN: În loc să-ți cheltuiești toți banii pe spirtoase, nu mai bine cumperi bilete la câte-un spectacol interesant? Știi ceva despre noul teatru de avangardă, cel despre care se vorbește atîta? Ai fost la piesele lui Ionesco?

BERENGER: Ei bine, nu. Doar am auzit vorbindu-se de ele.

DOMNUL BĂTRÂN: Dacă iei două lăbuțe din opt, de la două pisici...

JEAN: Chiar în momentul ăsta se joacă una. Nu lăsa să-ți scape prilejul.

DOMNUL BĂTRÂN: Am putea avea o pisică cu șase lăbuțe...

JEAN: Ar fi o excelentă inițiere în viața artistică a vremii noastre.

DOMNUL BĂTRÂN: ...și o alta fără nici o lăbuță.

BERENGER: Ai dreptate, ai dreptate. Mă voi pune la punct cum ai spus.

LOGICIANUL: În cazul acesta va fi vorba de-o pisică privilegiată.

BERENGER: Îți promit.

JEAN: Întâi de toate promite-ți ție însuși.

DOMNUL BĂTRÂN: Și o altă pisică declasată, alienată de toate lăbuțele.

BERENGER: Mi-o promit solemn. Mă voi ține de cuvântul dat mie însumi.

LOGICIANUL: N-ar fi drept, așa că nu e logic.

BERENGER: În loc să beau, m-am decis să-mi cultiv spiritul. Deja mă simt mai bine. Deja am capul mai limpede.

JEAN: Observi și tu, deci.

DOMNUL BĂTRÂN: Nu-i logic?

BERENGER: Chiar astăzi după-amiază mă duc la muzeul municipal. Iar diseară-mi iau două bilete la teatru. Mergi cu mine?

LOGICIANUL (Domnului Bătrân): Fiindcă justiția e logica.

JEAN: Va trebui să perseverezi. Bunele intenții trebuie să dureze.

DOMNUL BĂTRÂN: Pricep. Justiția...

BERENGER: Îți promit și îmi promit. Dar la muzeu, după-amiază, vii?

JEAN: După-amiază-mi fac siesta, face parte din programul meu.

DOMNUL BĂTRÂN: Justiția nu-i decât altă fațetă a logicii.

BERENGER: Dar diseară mergi cu mine la teatru, nu-i așa?

JEAN: Nu, diseară nu.

LOGICIANUL: Spiritul vi se luminează.

JEAN (lui Berenger): Aș vrea să perseverezi în bunele intenții. Dar diseară am întâlnire cu niște prieteni la braserie.

BERENGER: La braserie?

DOMNUL BĂTRÂN: De altminteri, o pisică fără nici o lăbuță...

JEAN: Am promis să mă duc. Iar eu îmi țin promisiunile.

DOMNUL BĂTRÂN: ... n-ar mai fi în stare să alerge destul de repede după șoareci.

BERENGER: Așa, păi atunci înseamnă că-i rândul tău să dai un prost exemplu, prietene. Fiindcă te duci să te-mbeți!

LOGICIANUL: Ați progresat deja în logică!

Galopul furibund și mugetul încep să se audă iarăși, ca și zgomotul copitelor rinocerului, dar de data asta în sens invers, dinspre fundul scenei către rampă, și tot din culise, din stânga.

JEAN (furios, către Berenger): Dragul meu, a te duce o dată nu înseamnă a-ți face un obicei. Asta n-are nici o legătură cu tine... fiindcă tu... nu-i deloc același lucru...

BERENGER: Și de ce, mă rog, n-ar fi deloc același lucru?

JEAN (aproape strigând ca să acopere zgomotul rinocerului): Fiindcă eu nu-s bețiv!

LOGICIANUL: Chiar și fără lăbuțe, o pisică trebuie să prindă șoareci. Asta face parte din însăși natura ei.

BERENGER (strigând foarte tare): Nu vreau să spun că ești un bețiv. Dar eu de ce-aș fi, în circumstanțe asemănătoare?

DOMNUL BĂTRÂN (strigând și el): Ce ziceați că este-n firea pisicii ?

JEAN (același joc): Fiindcă totul e-n funcție de măsură. Spre deosebire de tine, eu sînt un om al măsurii.

LOGICIANUL (cu palmele făcute căuș la urechea Bătrânului): Ce ziceți ?

Zgomotele devin asurzitoare de jur-împrejurul celor patru personaje.

BERENGER (*cu palmele căuș la urechea lui Jean*): Spre deosebire de tine, eu ce? Ce-ai spus?

JEAN (*uitând*): Ziceam că...

DOMNUL BĂTRÂN (*urlând*): Ziceam că...

JEAN (*își dă dintr-o dată seama de zgomote*): Dar ce se-ntâmplă aici ?

LOGICIANUL: Ce-i asta?

JEAN (*se ridică, scaunul i se răstoarnă, și privește înspre culise, în direcția rinocerului care vine*): Oh! un rinocer!

LOGICIANUL (*se ridică, dărmă scaunul*): Oh! un rinocer!

DOMNUL BĂTRÂN (*același joc*): Oh! un rinocer!

BERENGER (*stând pe scaun, dar ceva mai viu de data asta*): Rinocer! Dar în direcția inversă!

CHELNERIȚA (*apare cu un platou cu pahare*): Ce este? Ce s-a-ntâmplat? Oh! un rinocer! (*Scapă platoul, paharele se sparg.*)

PATRONUL (*ieșind din cafenea*): Ce se-ntâmplă?

CHELNERIȚA (*Patronului*): Un rinocer!

LOGICIANUL: Un rinocer vine-n goana mare, pe trotuarul din față!

BĂCANUL (*ieșind din prăvălie*): Oh ! un rinocer!

JEAN: Oh! un rinocer!

BĂCĂNEASA (*scoate capul pe fereastra de la etajul băcăniei*): Oh! un rinocer!

PATRONUL (*Chelneriței*): Țsta nu-i un motiv ca să spargi paharele!

JEAN: Merge drept înainte, o să fărâme teighelele.

DAISY (*intrând dinspre stânga*): Vai de mine, un rinocer!

BERENGER (*la vederea ei*): Daisy, vai de mine!

Se aud pași de oameni fugind, ah-uri și oh-uri, ca mai devreme.

CHELNERIȚA: Ca să vezi!

PATRONUL: O să-ți rețin din leafă toate paharele sparte!

Berenger dă să se ascundă ca să nu-l vadă Daisy. Domnul Bătrân, Logicianul, Băcăneasa și Băcanul avansează către mijlocul scenei și spun:

ÎMPREUNĂ: Ca să vezi!

JEAN ȘI BERENGER: Ca să vezi!

Se aude un miorlăit cumplit, apoi strigătul - la fel de cumplit - al unei femei.

TOȚI: Oh!

Aproape simultan, pe măsură ce zgomotele se îndepărtează, apare Gospodina de adineaure, ținând sub braț cadavrul pisicii însingerate.

GOSPODINA (*plângând*): Mi-a strivit pisica, mi-a omorât pisica!

CHELNERIȚA: I-a strivit pisica!

Băcanul, Băcăneasa - la fereastră. Domnul Bătrân, Daisy și Logicianul o înconjoară pe Gospodină și spun cu toții:

ÎMPREUNĂ: Ce grozăvie, biata pisicuță!

DOMNUL BĂTRÂN: Biata pisicuță!

DAISY și CHELNERIȚĂ: Biata pisicuță!

BĂCANUL, BĂCĂNEASA, la fereastră, DOMNUL BĂTRÂN și LOGICIANUL: Biata de ea!

PATRONUL (*către Chelneriță, arătând spre cioburile de pahare și spre scaunele răsturnate*): Ce faci? Adună cheștiile-astea de-aici!

Jean și Berenger vin și ei lângă Gospodina care plânge cu pisica în brațe.

CHELNERIȚA (*se îndreaptă spre terasă ca să strângă cioburile și scaunele, privind îndărăt, către femeia cu pisica*): Vai de ea, sărmana pisicuță!

PATRONUL (*arată imperativ către cioburi*): Acolo, acolo!

DOMNUL BĂTRÂN (*către Băcan*): Ce ziceți de asta?

BERENGER (*către femeie*): Nu plângeți, doamnă, ne frângeți inima!

DAISY (*lui Berenger*): Domnul Berenger... Erați aici? Ați văzut și dumneavoastră?

BERENGER (*lui Daisy*): Bună ziua, domnișoară Daisy, vă rog să mă iertați că arăt așa, n-am avut timp să mă rad...

PATRONUL (*după ce verifică locul curățat de Chelneriță, privind la Gospodină*): Biata pisicuță!

CHELNERIȚA (*cu cioburile pe fărâș și cu spatele la femeie*): Biata pisicuță!

Firește, toate aceste replici trebuie spuse rapid, aproape concomitent.

BĂCĂNEASA (*la fereastră*): Asta-i prea de tot!

JEAN: Da, asta-i prea de tot!

GOSPODINA (*plângând și legănând cadavrul pisicii*): Bietul meu Mițu, săracuțul de Mițu!

DOMNUL BĂTRÂN (*către femeie*): Mi-ar fi plăcut să ne revedem în alte circumstanțe.

LOGICIANUL (*către femeie*): Ce să-i faci, doamnă, toate pisicile sînt muritoare! Trebuie să ne resemnăm cu gândul ăsta.

GOSPODINA (*plângând*): Pisicuțul meu, pisicuțul meu...

PATRONUL (*către Chelneriță cu fărâșul plin de cioburi*): Haide, du-te și aruncă-le la gunoi. (*Ridică scaunele răsturnate.*) Mi-ești datoare o mie de franci!

CHELNERIȚA (*inlînd în cafenea, către Patron*): Numai la bani vă gândiți!

BĂCĂNEASA (*către Gospodină, de la fereastră*): Liniștiți-vă, doamnă!

DOMNUL BĂTRÂN (*către Gospodină*): Liniștiți-vă, doamnă!

BĂCĂNEASA: Orișicât, îi pare rău după pisică.

GOSPODINA: Pisicuța mea, pisicuța mea!

DAISY: Da, cum să nu-ți pară rău, orișicât!

DOMNUL BĂTRÂN (*sprijinind femeia și îndreptându-se către una dintre mese, urmat fiind de toți ceilalți*): Luați loc, doamnă. Stați aici.

JEAN (*Domnului Bătrân*): Ce spuneți de asta?

BĂCANUL (*Logicianului*): Ce spuneți de asta?

BĂCĂNEASA (*lui Daisy, de la fereastră*): Ce spuneți de asta?

PATRONUL (*către Chelneriță, în vreme ce Gospodina, în lacrimi, se așază la o masă, legănând cadavrul pisicii*): Adu un pahar de apă pentru doamna.

DOMNUL BĂTRÂN (*către doamnă*): Luați loc, scumpă doamnă!

JEAN: Biata femeie!

BĂCĂNEASA (*de la fereastră*): Săraca pisicuță.

BERENGER (*Chelneriței*): Mai degrabă dați-i un coniac!

PATRONUL (*Chelneriței*): Un coniac la doamna. (*Arată spre Berenger.*) Domnul plătește!

Chelnerița intră-n cafenea spunând:

CHELNERIȚA: Am înțeles, un coniac.

GOSPODINA (*printre lacrimi*): Nu vreau, n-am nevoie!

BĂCANUL: Și-a mai trecut o dată, adineauri, prin fața prăvăliei.

JEAN (*Băcanului*): Nu era același!

BĂCANUL (*lui Jean*): Ba parcă...

BĂCĂNEASA: Ba da, era același.

DAISY: E a doua oară că trece pe-aici?

PATRONUL: Eu cred că era tot ăla...

JEAN: Nu, nu era același rinocer. Cel dintâi avea două coarne pe nas. Era un rinocer din Asia. ăsta din urmă n-avea decât un corn, era un rinocer de Africa!

Chelnerița vine cu paharul de coniac.

DOMNUL BĂTRÂN: Iată și coniacul, o să vă întărească.

GOSPODINA (*in lacrimi*): Nuuu, nu vreeeeuuu!

BERENGER (*dintr-o dată nervos, către Jean*): Spui prostii! Cum ai fi putut să-i distingi coarnele! Fiara a trecut cu așa o viteză, încât abia am apucat să-l vedem...

DAISY (*femeii*): Ba da, o să vă facă bine!

DOMNUL BĂTRÂN (*lui Berenger*): Asta așa e, fugea repede.

PATRONUL (*către Gospodină*): Gustați! E bun!

BERENGER (*lui Jean*): Nici măcar n-ai fi avut timp să-i numeri coarnele...

BĂCĂNEASA (*Chelneriței, de la fereastră*): Fă-o să deschidă gura și dă-i să bea.

BERENGER (*lui Jean*): Și-n plus, mai era și-nvăluit de norul de praf...

DAISY (*către femeie*): Beți doamnă.

DOMNUL BĂTRÂN: O mică-nghițitură, scumpă doamnă... curaj...

Chelnerița îi duce femeii paharul la buze; aceasta dă să refuze, dar bea până la urmă.

CHELNERIȚA: Aaașa!

BĂCĂNEASA (*de la fereastră, o dată cu Daisy*): Aaașa!

JEAN (*lui Berenger*): Eu n-am capul încâlțosat. Eu calculez iute, am mintea limpede!

DOMNUL BĂTRÂN (*către femeie*): Vă e mai bine?

BERENGER (*lui Jean*): Haida-de, păi mergea cu capul în jos !

PATRONUL (*femeii*): Nu-i așa că-i bun?

JEAN (*lui Berenger*): Păi chiar de-asta se vedea mai bine.
GOSPODINA (*după ce-a băut*): Pisica mea!
BERENGER (*iritat, lui Jean*): Prostii! Prostii!
BĂCĂNEASA (*către femeie, de la fereastră*): Am eu o altă pisică pentru dumneavoastră!
JEAN (*lui Berenger*): Eu? Prostii? Indrăznești să-mi spui mie că spun prostii?
GOSPODINA (*Băcănesei*): N-am nevoie de alta! (*Plânge din nou, legănându-și pisica.*)
BERENGER (*lui Jean*): Da, chiar așa: prostii.
PATRONUL (*Gospodinei*): Veniți-vă în fire. Asta e!
JEAN (*lui Berenger*): Să știi că eu nu spun niciodată prostii!
DOMNUL BĂTRÂN (*Gospodinei*): Fiți un pic filosoafă!
BERENGER (*lui Jean*): Nu ești decât un ins plin de pretenții! (*Ridică vocea:*) Un pedant...
PATRONUL (*către Jean și Berenger*): Domnilor, domnilor!
BERENGER (*continuând, către Jean*): Un pedant nesigur pe cunoștințele pe care le are, fiindcă, dacă vrei să știi, rinocerul de Asia are un corn, iar cel de Africa - două...

Ceilalți o părăsesc pe Gospodină și îi înconjoară pe cei doi, a căror discuție devine foarte dură.

JEAN (*lui Berenger*): Ba te înșeli, e dimpotrivă.
GOSPODINA (*singură*): Era așa de drăguță!
BERENGER: Facem pariu?
CHELNERIȚA: Vor să pună pariu.
DAISY (*lui Berenger*): Domnule Berenger, nu vă enervați!
JEAN (*lui Berenger*): Nu pariez cu dumneata. Dumneata ai cele două coarne. Asiaticule!
CHELNERIȚA: Oh!
BĂCĂNEASA (*de la fereastră, către Băcan*): Ăștia or să se bată.
BĂCANUL (*către Băcăneasă*): S-o crezi tu. E vorba de-un pariu!
PATRONUL (*lui Jean și Berenger*): Fără scandal aici!
DOMNUL BĂTRÂN: Ei, zău, lăsați... Care specie de rinocer n-are decât un corn? (*Către Băcan:*) Dumneata ești comerciant, trebuie să știi!
BĂCĂNEASA (*de la fereastră*): Așa e, dumneata tre' să știi.
BERENGER (*lui Jean*): Eu n-am nici un corn și nici n-aș purta vreodată!
BĂCANUL (*către Domnul Bătrân*): Da' nici comercianții nu pot să le știe pe toate!
JEAN (*lui Berenger*): Ba da.
BERENGER (*lui Jean*): Și nici asiatic nu sînt. Pe de altă parte, asiaticii sînt și ei oameni ca toți oamenii...
CHELNERIȚA: Da, asiaticii sînt oameni ca mine, ca dumneata...
DOMNUL BĂTRÂN (*Patronului*): Asta așa e.
PATRONUL (*Chelneriței*): N-are nimeni nevoie de părerea dumitale.
DAISY (*către Patron*): Are dreptate fata. Și ei sînt oameni ca noi.

În tot acest timp Gospodina continuă să plângă.

GOSPODINA: Era așa de drăguț și bun. Era ca noi toți.

JEAN (ieșit din fire): Dar sunt galbeni!

Situat între Gospodină și grupul format înprejurul lui Jean și Berenger, Logicianul ascultă atent ce se spune, fără să rostească nimic.

JEAN: Domnilor, la revedere! (*Lui Berenger.*) Pe dumneata nu te salut!

GOSPODINA (*același joc*): Și ne iubea așa de tare! (*Plânge.*)

DAISY: Ei, haide, zău așa. Domnule Berenger, zău, domnule Jean...

DOMNUL BĂTRÂN: Eu am avut prieteni din Asia. Dar poate că nu erau adevărați asiatici.

PATRONUL: Eu am cunoscut asiatici adevărați.

CHELNERIȚA (*Băcănesei*): Eu am un prieten asiatic.

GOSPODINA (*același joc*): L-am avut încă de când era mic de tot!

JEAN (*la fel de furios*): Sunt galbeni! galbeni! foarte galbeni!

BERENGER (*lui Jean*): În orice caz, dumneata ești roșu de tot.

BĂCĂNEASA (*de la fereastră*) și **CHELNERIȚA:** Oh!

PATRONUL: Hai, că se termină cu bătaie!

GOSPODINA (*același joc*): Și era așa de curat Nu făcea decât la lădiță.

JEAN (*lui Berenger*): Dacă e așa, n-ai să mă mai vezi niciodată. La ce-mi pierd eu timpul c-un imbecil?

GOSPODINA (*același joc*): Și știa să se facă înțeles, parcă vorbea cu noi!

Jean iese prin dreapta, foarte furios. Se mai întoarce totuși o dată, înainte de a ieși definitiv.

DOMNUL BĂTRÂN (*Băcanului*): Există și asiatici albi, negri, bleu și alții ca noi.

JEAN (*lui Berenger*): Bețivule! (*Toți îl privesc consternați.*)

BERENGER (*către Jean*): Nu-ți permit!

TOȚI (*către Jean*): Oh!

GOSPODINA (*același joc*): Numai că nu putea să vorbească, în rest înțelegea tot.

DAISY (*lui Berenger*): Nici dumneavoastră n-ar fi trebuit să-l înfuriați așa!

BERENGER (*lui Daisy*): Nu-i așa din cauza mea

PATRONUL (*Chelneriței*): Du-te și caută un coșciugel pentru animalul ăsta nenorocit!

DOMNUL BĂTRÂN (*lui Berenger*): Cred că aveți dreptate: rinocerii din Asia au două coarne, iar cei din Africa doar unul...

BĂCANUL: Domnul susținea contrariul.

DAISY (*lui Berenger*): V-ați înșelat amândoi!

DOMNUL BĂTRÂN (*lui Berenger*): Amândoi aveți dreptate.

CHELNERIȚA (*către Gospodină*): Doamnă, veniți, vă rog. O să-l băgăm într-o cutie.

GOSPODINA (*plângând în hohote*): Asta niciodată! niciodată!

BĂCANUL: Îmi pare rău, eu cred că domnul Jean avea dreptate.

DAISY (*se întoarce către Gospodină*): Doamnă, zău, fiți rezonabilă !

Daisy și Chelnerița o conduc pe Gospodină către intrarea în cafenea.

DOMNUL BĂTRÂN (*către Daisy și Chelnerița*): Doriți să vă însoțesc?

BĂCANUL: Rinocerii din Asia au un corn, iar cei din Africa, două. Și invers.

DAISY (*Domnului Bătrân*): Nu e nevoie.

Daisy și Chelneriță intră în local, conducând-o pe Gospodina la fel de neconsolată.

BĂCĂNEASA (*de la fereastră, către Băcan*): Uf, și tu acum! Ție nu-ți place niciodată să ai idei ca toată lumea!

BERENGER (*aparte, în vreme ce toți ceilalți discută despre numărul coarnelor*): De fapt, Daisy are dreptate: n-ar fi trebuit să-l contrazic.

PATRONUL (*către Băcăneasă*): Soțul dumneavoastră are dreptate: rinocerul de Asia are două coarne, iar cel african trebuie să aibă două. Și viceversa.

BERENGER (*aparte*): Nu suportă să fie contrazis. Cea mai mică obiecție la spusele lui îl scoate din sărite.

DOMNUL BĂTRÂN (*Patronului*): Imi pare rău, dar greșiți, scumpe domn.

PATRONUL (*Domnului Bătrân*): Vă rog să mă scuzați!

BERENGER (*aparte*): E coleric, ăsta-i defectul lui.

BĂCĂNEASA (*de la fereastră către Domnul Bătrân, Patron și Băcan*): Dar poate că-s amândoi la fel.

BERENGER (*aparte*): La urma urmei, are o inimă de aur și mi-a făcut nenumărate servicii.

PATRONUL (*către Băcăneasă*): Dacă unul are două, atunci celălalt nu poate avea decât unul.

DOMNUL BĂTRÂN: Dar poate că unul are doar unul. În vreme ce celălalt are două.

BERENGER (*aparte*): Îmi pare rău că n-am fost mai conciliant. Dar și el, de ce s-a încăpățânat așa? N-am vrut să se-ntâmplesă așa. (*Celorlalți:*) Totdeauna susține enormități! Vrea mereu să-i epateze pe toți prin cât de multe știe. Și nu admite-n ruptul capului că s-ar putea înșela vreodată.

DOMNUL BĂTRÂN (*lui Berenger*): Aveți dovezi?

BERENGER: Ca să dovedesc ce?

DOMNUL BĂTRÂN: Afirmția făcută adineauri și care a provocat o atât de supărătoare controversă cu prietenul dumneavoastră.

BĂCANUL (*lui Berenger*): Chiar așa: aveți dovezi?

DOMNUL BĂTRÂN (*lui Berenger*): De unde știți dumneavoastră că un rinocer are două coarne, iar celălalt doar unul? Și care anume dintre ei e acela?

BĂCĂNEASA: Nici el habar n-are. Așa cum nu știm noi, nu știe nici el.

BERENGER: Mai întâi că nici nu știm dacă există din cei cu două coarne. Ba, la drept vorbind, eu cred că nu există decât rinoceri cu un corn.

PATRONUL: Dar hai să admitem că ar exista și cu două: care-i unicorn, asiaticul?

DOMNUL BĂTRÂN: Nu. Africanul e bicorn. Eu așa cred.

PATRONUL: Cine-i bicorn?

BĂCANUL: Nu cel din Africa.

BĂCĂNEASA: Nu-i deloc ușor să ne punem de acord.

DOMNUL BĂTRÂN: În orice caz, problema se cuvine elucidată.

LOGICIANUL (*iese din expectativă*): Domnilor, iertați-mă că intervin. Problema nu e aceasta. Dați-mi voie să mă prezint.

GOSPODINA (*în lacrimi*): E un logician!

PATRONUL: Oh, un logician!

DOMNUL BĂTRÂN (*prezentându-l pe Logician lui Berenger*): Prietenul meu, Logicianul.

BERENGER: Încântat.

LOGICIANUL (*continuând*): ...Logician profesionist: iată permisul meu. (*își prezintă actul.*)

BERENGER: Sunt foarte onorat, domnule.

BĂCANUL: Suntem cu toții foarte onorați.

PATRONUL: Așadar, Domnule Logician, sînteți bun să ne spuneți dacă rinocerul african este unicorn ?

DOMNUL BĂTRÂN: Sau bicorn...

BĂCĂNEASA: Și dacă rinocerul din Asia e bicorn.

BĂCANUL: Sau unicorn.

LOGICIANUL: Problema nu se află aici. Exact asta trebuie să demonstrez.

BĂCANUL: Bine, dar am fi vrut și noi să știm...

LOGICIANUL: Domnilor, lăsați-mă să vorbesc.

DOMNUL BĂTRÂN: Să-l lăsăm să vorbească.

BĂCĂNEASA (*Băcanului, de la fereastră*): Lasă-l să vorbească.

PATRONUL: Vă ascultăm, domnule.

LOGICIANUL (*lui Berenger*): Dumneavoastră mă adresez în primul rând. Dar și tuturor celor prezenți aici.

BĂCANUL: Și nouă ni se adresează...

LOGICIANUL: Vedeți dumneavoastră, polemica s-a desfășurat în jurul unei probleme de care, fără voia dumneavoastră, v-ați îndepărtat. La început, vă întrebați dacă a fost sau nu vorba de același rinocer care a trecut pe-aici. Aceasta a fost întrebarea. Și la ea trebuie răspuns.

BERENGER: În cel fel?

LOGICIANUL: Iată cum: era posibil să fi văzut de două ori același rinocer cu un singur corn...

BĂCANUL (*repetând, pentru a înțelege mai bine*): De două ori același rinocer...

PATRONUL (*același joc*): Cu un singur corn...

LOGICIANUL (*continuând*): ...După cum puteați vedea de două ori același rinocer, dar avînd două coarne.

DOMNUL BĂTRÂN (*repetând*): Unul și același rinocer, cu două coarne, de două ori...

LOGICIANUL: Asta este. Pe urmă: puteați vedea mai întâi un rinocer cu un corn și apoi un alt rinocer, tot cu un corn.

BĂCĂNEASA (*de la fereastră*): Ha, ha...

LOGICIANUL: Și la fel de bine un prim rinocer cu două coarne și un al doilea tot cu două coarne.

PATRONUL: Exact.

LOGICIANUL: Acuma, dacă ați fi văzut...

BĂCANUL: Dacă am fi văzut...

DOMNUL BĂTRÂN: Da, dacă am fi văzut...

LOGICIANUL: Dacă ați fi văzut prima dată un rinocer cu două coarne...

PATRONUL: Cu două coarne...

LOGICIANUL: ...și a doua oară un rinocer cu un singur corn...

BĂCANUL: Cu un singur corn.

LOGICIANUL: ...nici asta n-ar fi fost concludent.

PATRONUL: De ce?

BĂCĂNEASA: Aoleu, ce chestie... Nu-nțeleg nimic.

BĂCANUL: Mdeah, mdeah!

Băcăneasa dă din umeri și pleacă de la fereastră.

LOGICIANUL: La urma urmei, este posibil ca rinocerul care-a trecut pe-aici prima dată să-și fi pierdut un corn între timp, iar cel care-a trecut al doilea să fie de fapt același.

BERENGER: Înțeleg, dar...

DOMNUL BĂTRÂN (întrerupându-l pe Berenger): Nu-l întrerupeți.

LOGICIANUL: Este de asemenea posibil ca ambii rinoceri să fi fost din cei cu două coarne și să-și le fi pierdut pe toate-ntre timp.

DOMNUL BĂTRÂN: E posibil.

PATRONUL: Da, e posibil.

BĂCANUL: Nu văd de ce nu !

BERENGER: Da, numai că...

DOMNUL BĂTRÂN (întrerupându-i): Nu mai întrerupeți.

LOGICIANUL: Dacă puteți dovedi că prima oară ați văzut un rinocer cu un corn, indiferent dacă e african sau asiatic...

DOMNUL BĂTRÂN: African sau asiatic...

LOGICIANUL: ...și a doua oară un rinocer cu două coarne...

DOMNUL BĂTRÂN: ...cu două coarne!

LOGICIANUL: ...indiferent că acesta ar fi fost asiatic sau african...

BĂCANUL: Asiatic sau african...

LOGICIANUL (continuându-și demonstrația): ...abia din acest moment am putea să concluzionăm că avem de-a face cu doi rinoceri diferiți, fiindcă e prea puțin probabil ca un al doilea corn să-i fi putut crește în câteva minute, mă rog, unul cât de cât vizibil...

DOMNUL BĂTRÂN: Da, e prea puțin probabil.

LOGICIANUL (încântat de propriul raționament): ... Așa ceva ar transforma un rinocer asiatic într-unui african...

DOMNUL BĂTRÂN: Asiatic sau african.

LOGICIANUL: ...și unul african într-unui asiatic...

PATRONUL: African sau asiatic.

BĂCANUL: Mda, mda

LOGICIANUL: ...Or, așa ceva nu e cu puțință în logica adevărată, adică o faptură nu se poate naște-n două locuri simultan...

DOMNUL BĂTRÂN: Nici măcar succesiv.

LOGICIANUL (Domnului Bătrân): Asta rămâne de demonstrat.

BERENGER (Logicianului): Asta mi se pare limpede, numai că nu rezolvă nicidecum problema.

LOGICIANUL (surâzându-i lui Berenger cu un aer atoateștiutor): Dar bineînțeles, dragă domnule, numai că, așa stând lucrurile, problema e pusă într-o manieră corectă.

DOMNUL BĂTRÂN: E absolut logic.

LOGICIANUL (își ridică pălăria): La revedere, domnilor.

Iese prin stânga, urmat de Domnul Bătrân.

DOMNUL BĂTRÂN (*ridicându-și pălăria*): Am onoarea, domnilor.

Salută cu pălăria și iese după Logician.

BĂCANUL: O fi logic...

În acest moment iese din cafenea Gospodina, în ținută de mare doliu, cu o cutie în mână, urmată fiind de Daisy și de Chelneriță, ca la orice înmormântare. Cortegiul se îndreaptă către ieșirea din dreapta.

BĂCANUL (*continuând*): ...O fi logic, dar oare putem noi admite ca pisicile noastre să fie strivite sub ochii noștri de niște rinoceri cu un corn sau cu două, fie ei asiatici sau africani?

Indică, printr-un gest teatral, cortegiul funebru care trece.

PATRONUL: Așa e, are dreptate! Nu putem îngădui ca' pisicile noastre să fie călcate-n picioare de un rinocer sau de orice altceva!

BĂCANUL: Așa ceva nu putem îngădui!

BĂCĂNEASA (*către soțul ei, scoțînd capul prin ușa prăvăliei*): Hai, vino, or să-înceapă să ne vină clienții!

BĂCANUL (*se îndreaptă către prăvălie*): Nu, nu, așa ceva nu putem îngădui!

BERENGER: N-ar fi trebuit să mă cert cu Jean! (*Patronului*!) Aduceți-mi, vă rog, un pahar de coniac. Unul mare.

PATRONUL: Imediat! (*Intră în cafenea.*)

BERENGER (*singur*): N-ar fi trebuit, n-ar fi trebuit să-mi ies din fire! (*Patronul vine cu paharul de coniac.*) Acuma am inima prea grea ca să mă duc la muzeu: îmi voi cultiva spiritul altă dată. (*Ia paharul și bea.*)

Cortina

ACTUL II

PRIMUL TABLOU

Decorul: Un birou din administrația unei întreprinderi particulare - de exemplu, dintr-o mare editură de publicații juridice. În fundal, în centru, o ușă mare cu două canaturi, deasupra căreia atârnă o tablă cu indicația: ȘEF SERVICIU. În fund, pe stânga, lângă ușa șefului, măsuța cu mașina de scris a lui Daisy. La peretele din stânga, între o ușă ce dă afară pe scară și măsuța lui Daisy se află o altă masă, pe care se găsește condica de prezență, unde funcționarii semnează la venire. Apoi, la stânga, tot în prim-plan, o ușă dă spre scară; se văd ultimele trepte ale scării, partea de sus a balustradei și un mic palier. În prim-plan, o masă cu două scaune. Pe masă: șpalturi, o călimară, tocuri; e

masa la care lucrează Botard și BERENGER (cel dintâi se va așeza pe scaunul din dreapta, cel de-al doilea - pe cel din stânga). Lângă peretele din dreapta, o altă masă, mai mare, dreptunghiulară, acoperitei și ea de șpalturi, tot felul de hîrtii etc. Lângă ea două scaune (mai frumoase, mai „importante”) stau față în față: e masa la care lucrează Dudard și domnul Boeuf. Dudard se va așeza pe scaunul lipit de perete, avîndu-i în față pe ceilalți funcționari (el are gradul de șef-adjunct). Intre ușa din fundal și peretele din dreapta, o fereastră. în cazul în care t»ntrul dispune de o fosă de orchestră, ar fi preferabil să nu se pună decât o simplă ramă de fereastră în prim-plan, cu fața la public. în colțul din dreapta, înfundai, un cuier pe care sînt agățate halate cenușii sau vestoane îmbătrânite. Eventual, cuierul poate fi plasat și el în prim-plan, lângă peretele din dreapta. Lipite de pereți, rafturi cu cărți și dosare prăfuite. în fund, pe stînga, deasupra rafturilor, niște tăblițe cu inscripții: JUR1SPRUDENȚĂ, CODURI; pe peretele din dreapta (ce poate fi ușor oblic) tăblițele indică: MONITORUL OFICIAL, LEGI FISCALE. Deasupra ușii de la biroul șefului de serviciu, o pendulă arată ora nouă și trei minute.

La ridicarea cortinei, Dudard, în picioare, lângă scaunul său, cu profilul drept înspre sală; de cealaltă parte a biroului, cu profilul stîng înspre sală, este Botard; între ei, tot lângă birou, dar cu fața la public, șeful de serviciu; Daisy stă puțin mai departe, la stînga șefului, ținînd în mână un vraf de hîrtii dactilografiate. înconjurat de cele trei personaje de la birou, așezat deasupra șpalturilor proaspete, se află un ziar mare, desfășurat. Cîteva secunde după ridicarea cortinei, personajele rămân imobile, în poziția în care va fi rostită prima replică, un moment de genul „tableau vivant” (la fel trebuia să se întîmple la începutul primului act). Șeful serviciului are cam cincizeci de ani; e îmbrăcat corect: costum bleumarin, rozeta Legiunii de Onoare, guler detașabil scrobit, cravată neagră, mustață neagră și stufoasă. Este domnul Papillon.

DUDARD: treizeci și cinci de ani; costum gri, cu mânecute de lustrin negru, ca să-i apere mânecile hainei. Poartă ochelari, eventual. E destul de înalt - imaginea elementului (a cadrului) de viitor în administrație. Dacă șeful va fi avansat director adjunct, atunci Dudard va deveni șef de serviciu, de unde și antipatia lui Botard.

BOTARD: tipul învățătorului la pensie, figură mîndră, mustăcioară albă, șaiszeci de ani, dar se ține foarte bine. Știe tot, pricepe tot. Poartă un basc pe cap, un halat lung și pe nasul viguros i se sprijină o pereche de ochelari. După ureche ține un creion. Are și el mânecute de lustrin.

DAISY: tînără, blondă.

Mai târziu apare DOAMNA BOEUF: femeie corpolentă de vreo cincizeci de ani, plînsă și cu sufletul la gură.

Personajele sînt deci în picioare la ridicarea cortinei, stînd nemișcate împrejurul mesei din dreapta. Șeful ține mina cu arătătorul ațintit către Botard, cu aerul că-i spune „doar vezi și dumneata!” Botard, cu mâiniie în buzunarele halatului și un surâs incredul atârnat pe buze, are aerul că replică „nu mă duce nimeni pe mine”. Cu foile dactilografiate în mână, Daisy pare că-l sprijină cu privirea pe Dudard. După cîteva secunde, Botard atacă.

BOTARD: Snoave, povești de adormit copiii.

DAISY: Dar l-am văzut, am văzut rinocerul.

DUDARD: Scrie la gazetă, e clar, nu poți nega.

BOTARD (*dispreț profund*): Pfff!

DUDARD: Dacă scrie, scrie! Poftim, citește la fapte diverse. Citiți știrea, domnule șef!

DOMNUL PAPILLON: „Ieri, duminică, în Piața Bisericii din orașul nostru, la ora aperitivului, un pachiderm a călcat în picioare o pisică.”

DAISY: Nu chiar în Piața Bisericii!

DOMNUL PAPILLON: Asta-i tot. Nu se dau alte detalii.

BOTARD: Pfff!

DUDARD: Păi ajunge. E limpede.

BOTARD: Nu-i cred eu pe ziariști. Toți mint, știu eu ce zic. Nu cred decât ce văd eu cu ochii mei. Ca fost profesor, mie-mi place lucrul precis, dovedit științific. Eu sînt un spirit metodic și exact

DUDARD: Ce-are-a face aici spiritul metodic?

DAISY (*lui Bolard*): Mie mi se pare, domnule Botard, că știrea e foarte precisă.

BOTARD: Asta numești dumneata precizie? Ia să vedem. Despre ce fel de pachiderm e vorba? Ce înțelege un redactor de fapt divers printr-un pachiderm? Nu ne zice. Și nu ne zice nici ce înțelege prin pisică.

DUDARD: Toată lumea știe ce-i aia o pisică.

BOTARD: Dar e o pisică sau un motan? Și ce culoare avea? De ce rasă era? Nu sunt rasist, ba încă sînt antirasist.

DOMNUL PAPILLON: Hai zău, domnule Botard, nu de asta-i vorba, ce-are-a face rasismul aici ?

BOTARD: Domnule șef, vă rog să mă iertați, dar nu puteți nega că rasismul este una dintre marile greșeli ale veacului.

DUDARD: Bineînțeles, în privința asta sîntem cu toții de acord, numai că nu e vorba de...

BOTARD: Domnule Dudard, n-o luați așa de ușor. O serie de evenimente istorice ne-au dovedit din plin că rasismul...

DUDARD: Dar îți repet că aici nu-i vorba de rasism.

BOTARD: N-aș zice.

DOMNUL PAPILLON: Nu rasismul e-n chestiune acum

BOTARD: Nu trebuie să pierdem nici o ocazie de a denunța rasismul.

DAISY: Dar v-am spus că aici nu-i nimeni rasist. Ați deplasat problema, aici e vorba pur și simplu de-o pisică strivită de-un pachiderm. Mai precis, de un rinocer.

BOTARD: Eu nu sînt din Sud. Meridionalii au prea multă imaginație. Poate c-a fost vorba de-un purice strivit de un șoricel. Și din chestia asta se face un capăt de lume!

DOMNUL PAPILLON (*lui Dudard*): Hai să-ncercăm să punem lucrurile la punct. Zici că ai văzut cu ochii dumitale rinocerul plimbîndu-se pe străzile orașului?

DAISY: Nu se plimba: alerga.

DUDARD: Eu - cu ochii mei - nu l-am văzut. Totuși, oameni demni de crezare...

BOTARD (*îl întrerupse*): Vezi bine că-i vorba de panglicari, dumneata ai încredere în ziariștii care ar face orice ca să-și vîndă nenorocitele lor de gazete și ca să le facă pe plac patronilor, ale căror slugi sînt. Cum poți să crezi așa ceva tocmai dumneata, domnule Dudard, un jurist, un licențiat în drept! Dă-mi voie să rid, ha, ha, ha!

DAISY: Dar eu l-am văzut. Eu am văzut cu ochii mei rinocerul, pun mâna-n foc.

BOTARD: Așa deci. Te credeam fată serioasă!

DAISY: Domnule Botard, eu n-am vedenii! Și nu eram singură, erau mulți oameni în jurul meu, care au văzut totul.

BOTARD: Pfff! Precis că se uitau la cu totul altceva!... Niște leneși plimbăreți, care umblă de colo-colo fiindcă n-au ce face!

DUDARD: Asta s-a întâmplat ieri, iar ieri a fost duminică.

BOTARD: Uite că eu muncesc și duminicile. Eu nu stau să-i ascult pe preoții care vă cheamă la biserică și vă împiedică să veniți la lucru, să vă câștigați în sudoare pâinea zilnică.

DOMNUL PAPILLON (*indignat*): Asta-i prea de tot!

BOTARD: Iertați-mă, n-am vrut să vă jignesc. N-am spus asta din dispreț față de religie, ci din lipsă de respect față de ea. (*Lui Daisy:*) Mai întâi, dumneata știi ce-i ăla un rinocer?

DAISY: Este... este un animal foarte mare și rău!

BOTARD: Și te mai lauzi că ai o gândire precisă! Domnișoară, rinocerul...

DOMNUL PAPILLON: N-o să ne ții acum o lecție despre rinoceri. Nu sîntem la școală.

BOTARD: Din păcate.

Încă de la ultimele replici, și-a făcut apariția Be'renger, ureînd prudent pe ultimele trepte de la intrare și deschizând încet ușa dincolo de care se poate citi inscripția EDITURA JURIDICĂ.

DOMNUL PAPILLON (*lui Daisy*): Bun. E trecut de nouă. Domnișoară, adu-mi, te rog, condica de prezență. Cu atât mai rău pentru cei care-au întârziat!

Daisy se îndreaptă spre măsuta din stânga, cea cu condica de prezență, chiar în momentul în care intră Berenger.

BERENGER (*intra în timp ce ceilalți continuă să discute*): Bună dimineața, domnișoară Daisy. Sper că n-am întârziat.

BOTARD (*lui Dudard și Papillon*): Eu lupt contra ignoranței, oriunde dau de ea.

DAISY (*lui Berenger*): Grăbiți-vă, domnule Berenger.

BOTARD: Fie că-i în palate, fie că-i în colibe!

DAISY (*lui Berenger*): Semnați repede de prezență!

BERENGER: Oh, vă mulțumesc! Șeful a venit?

DAISY (*ducând un deget la buze*): Ssst! e aici!

BERENGER: Deja? Așa de devreme?

Se repede să semneze condica de prezență.

BOTARD (*continuînd*): Pretutindeni. Chiar și în edituri.

DOMNUL PAPILLON (*lui Botard*): Domnule Botard, eu cred că...

BERENGER (*semnând în condică*): Totuși, nu-i decât nouă și zece...

DOMNUL PAPILLON (*lui Botard*): ...cred că depășești limitele politeții.

DUDARD (*lui Papillon*): Și mie mi se pare la fel, domnule.

DOMNUL PAPILLON (*lui Botard*): N-o să-mi spui acumă că domnul Dudard, colegul și colaboratorul nostru, licențiat în drept și excelent funcționar, este un ignorant.

BOTARD: N-am să merg atât de departe, însă, oricum, facultățile și universitatea nu fac cât școala comunală.

DOMNUL PAPILLON (*către Daisy*): Haide, unde-i condica de prezență?

DAISY: Iat-o, domnule. (*I-o întinde.*)

DOMNUL PAPILLON: Ei, dar iată-l și pe domnul Berenger.

BOTARD (*lui Dudard*): Universitarilor le lipsesc ideile clare, spiritul de observație, simțul practic.

DUDARD (*lui Botard*): Ei, haide, zău!

BERENGER (*lui Papillon*): Bună ziua, domnule Papillon. (*Tocmai se îndrepta spre cuier, ocolindu-i pe cei trei bărbați; își va scoate haina și-și va pune halatul ori un veston uzat, se va duce spre masă, va scoate din sertar mânecutele, va saluta etc.*)

Bună ziua și iertați-mă, eram cât pe-aici să-ntârzii! Bună ziua, domnule Dudard, bună ziua, domnule Botard!

DOMNUL PAPILLON: Ia spune, Berenger. Ai văzut și dumneata rinoceri?

BOTARD (*lui Dudard*): Universitarii sunt spirite abstracte, habar n-au ce-i viața!

DUDARD: Prostii!

BERENGER (*continuând să-ți pregătească uneltele de lucru, cu grabă exagerată, ca pentru a-ți compensa întârzierea, către Papillon, cu tonul cel mai natural din lume*): Firește, am văzut!

BOTARD (*se întoarce*): Pfff!

DAISY: Așa! Vedeți bine că nu-s eu nebună!

BOTARD (*ironic*): Vai, dar domnul Berenger spune așa din eleganță, cu toate că n-are un aer galant.

DUDARD: E, oare, galanterie să spui că ai văzut un rinocer?

BOTARD: Absolut, asta când e vorba să susții afirmațiile fanteziste ale domnișoarei Daisy. Toată lumea e galantă cu domnișoara Daisy, ceea ce-i foarte normal...

DOMNUL PAPILLON: Nu fi răutăcios, Botard, domnul Berenger n-a luat parte la disputa noastră. Dumnealui abia a venit

BERENGER (*către Daisy*): Nu-i așa că l-ați văzut? Noi am văzut.

BOTARD: Pfff! E posibil ca domnul Berenger să fi crezut că a văzut un rinocer. (*Face, prin spatele lui Berenger, semnul că: „dacă bea atâta...”*) Dumnealui e plin de imaginație! Pentru dumnealui totul e posibil.

BERENGER: Dar nu eram singur când am văzut rinocerul. Sau, poate, rinocerii.

BOTARD: Nici măcar nu știe câți a văzut.

BERENGER: Eram lângă prietenul meu Jean!... Mai erau și alți oameni acolo.

BOTARD: Dumneata delirezi, pe onoarea mea!

DAISY: Era un rinocer unicorn.

BOTARD: Pfff! Se pare că s-au vorbit amândoi ca să-și bată joc de noi.

DUDARD (*către Daisy*): Cred mai degrabă că aveau două coarne, dacă e să mă iau după ce-am auzit!

BOTARD: Atunci ar cam fi timpul să vă puneți de acord.

DOMNUL PAPILLON (*se uită la ceas*): Gata, să punem punct, domnilor, timpul trece.

BOTARD: Câți ați văzut, domnule Berenger, unul sau doi rinoceri?

BERENGER: Păi...

BOTARD: Nu știți. Domnișoara Daisy a văzut un rinocer unicorn. Rinocerul dumneavoastră tot un corn avea, sau două?

BERENGER: Păi aici e toată problema.

BOTARD: E cam ciudată chestia, nu vi se pare?

DAISY: Of!

BOTARD: N-aș vrea să vă jignesc, însă nu cred deloc în povestea asta a dumneavoastră. Rinoceri în țara noastră... așa ceva nu s-a pomenit niciodată.

DUDARD: E de-ajuns o singură dată!

BOTARD: Așa ceva nu s-a mai pomenit! Numai în pozele din manualele de școală. Rinocerii dumneavoastră n-au putut înflori decât în creierele gospodinelor.

BERENGER: Cuvîntul „a înflori” mi se pare cam deplasat, în cazul rinocerilor.

DUDARD: Așa e.

BOTARD (*continuînd*): Rinocerul dumitale e un mit.

DAISY: Un mit?

DOMNUL PAPILLON: Domnilor, cred că-i timpul să ne-apucăm de lucru!

BOTARD (lui Daisy): Un mit, așa ca farfuriile zburătoare!

DUDARD: Dar e vorba totuși de-o pisică omorâtă, asta nu se poate nega!

BERENGER: Sunt martor.

DUDARD (*arată spre Berenger*): Există și martori!

BOTARD: Ce să zic!!! Așa un martor!

DOMNUL PAPILLON: Domnilor, vă rog, domnilor!

BOTARD (*lui Dudard*): Psihoză colectivă, domnule Dudard, psihoză colectivă! Ca și religia, care-i opiumul popoarelor!

DAISY: Ei bine, eu cred, în existența farfuriilor zburătoare!

BOTARD: Poftim!!!

DOMNUL PAPILLON (*ferm*): Cred c-am depășit măsura Gata cu vorbăria! Cu sau fără rinoceri, cu sau fără farfurii zburătoare, avem de lucru! Editura nu ne plătește ca să spunem povești cu animale reale sau fabuloase!

BOTARD: Fabuloase!

DUDARD: Reale!

DAISY: Foarte reale!

DOMNUL PAPILLON: Domnilor, vă mai atrag atenția o singură dată: sînteți în orele de program. Dați-mi voie să întrerup această polemică sterilă...

BOTARD (*rănit și ironic*): Prea bine, domnule Papillon. Doar dumneavoastră sînteți șeful. De vreme ce ne ordonați, noi ne vom supune.

DOMNUL PAPILLON: Domnilor, haideți, mai repede. N-aș vrea să-mi intru-n trista obligație de a vă reține din leafă! Domnule Dudard, unde-i comentariul dumneavoastră despre legea represiei antialcoolice?

DUDARD: Tocmai îl pun la punct, domnule șef.

DOMNUL PAPILLON: Încearcă să-l termini, e urgent. Dumneavoastră. Berenger și Botard, ați terminat de corectat reglementarea vinurilor zise „cu denumire controlată”?

BERENGER: Nu încă, domnule Papillon, dar e-aproape gata.

DOMNUL PAPILLON: Terminați atunci de corectat împreună. Tipografia așteaptă. Dumneata, domnișoară, adu-mi corespondența la semnat la mine-n birou. Grăbește-te cu bătuțul.

DAISY: Am înțeles, domnule Papillon.

Daisy se așază la măsuță și începe să bată la mașină. Dudard se așază și el și începe să lucreze. Berenger și Botard stau la măsuțele lor, cu profilul spre sală - Botard, cu

spatele la ușa dinspre scară. Botard e prost dispus, Berenger e moale și visător. Berenger desface șpalturile pe masă și-i dă manuscrisul lui Botard. Botard începe să bombăne textul, în vreme ce domnul Papillon iese trântind ușa.

DOMNUL PAPILLON: Pe curând, domnilor! (*Iese.*)

BERENGER (*citește și corectează, în timp de Botard urmărește pe manuscris cu creionul*): Reglementarea vinurilor zise cu denumire... (*Corectează*) Denumire cu n și r (*corectează*)... controlată... Vinurile din regiunea bordeleză regiune inferioară a colinelor superioare...

BOTARD (*lui Dudard*): Asta nu e! E un rând sărit.

BERENGER: Înc-o dată: „Vinurile zise cu denumire controlată...”

DUDARD (*lui Berenger și Botard*): Nu mai striga așa, te rog. Nu se-aude decât vocea dumitale și mă-mpiedici să fiu atent la ce fac.

BOTARD (*lui Dudard, peste capul lui Berenger, reluând discuția de adineauri. Câteva momente, Berenger corectează singur, mișcând buzele fără nici un sunet.*) E' o mistificare!

DUDARD: Ce-i o mistificare?

BOTARD: Cum ce? Povestea cu rinocerul! Numai propaganda dumneavoastră răspândește asemenea zvonuri!

DUDARD (*întrerupe lucrul*): Care propagandă?

BERENGER (*intervine*): Aici nu-i vorba de nici o propagandă.

DAISY (*se întrerupe din dactilografiat*): Dacă-ți spun că am văzut... am văzut... și eu, și alții am văzut...

DUDARD (*lui Botard*): Mă faci să râd! Auzi dumneata: propagandă! Propagandă pentru ce?

BOTARD: Haida-de... în ce scop...? Știi mai bine ca mine, nu mai face pe nevinovatul!

DUDARD (*supărându-se*): În orice caz, eu, domnule Botard, nu sînt plătit de pontenegrini!

BOTARD (*roșu de furie, trîntește un pumn în masă*): Asta-i o insultă. N-o să permit... (*Se ridică.*)

BERENGER: Haide, zău, domnule Botard...

DAISY: Zău, vă rog, domnule Dudard...

BOTARD: A fost o insultă...

Brusc, se deschide ușa de la biroul șefului. Botard și Dudard se așază rapid la loc. Șeful ține în mână condica de prezență. La apariția lui se face dintr-o dată liniște.

DOMNUL PAPILLON: Domnul Boeuf n-a venit astăzi?

BERENGER (*se uită împrejur*): Chiar! Nu-i aici!

DOMNUL PAPILLON: Firește. Și-aveam nevoie de el! (*Lui Daisy:*) A anunțat că-i bolnav, sau că s-a întîmplat ceva?

DAISY: Nu mi-a spus nimic.

DOMNUL PAPILLON (*deschide larg ușa și intră*): Dacă lucrurile continuă așa, o să-l dau afară Nu-i prima dată când face așa. Am închis ochii până-acuma, dar nu mai merge... Are careva dintre voi cheia de la biroul lui?

Exact acum își face apariția doamna Boeuf. Pe ultima replică a șefului, deja am putut-o vedea urcând scara -foarte repede - și deschizând brusc ușa. E speriată și răsuflă precipitat.

BERENGER: Iat-o pe doamna Boeuf!

DAISY: Bună ziua, doamnă Boeuf!

DOAMNA BOEUF: Bună ziua, domnule Papillon! Bună ziua la toată lumea!

DOMNUL PAPILLON: Unde-i soțul dumneavoastră, doamnă? Ce i s-a întâmplat de nu s-a putut deranja personal?

DOAMNA BOEUF (cu sufletul la gură): Vă rog să-l scuzați... să-l scuzați pe soțul meu... A plecat la ai lui, la sfârșit de săptămână. E un pic gripat.

DOMNUL PAPILLON: E un pic gripat!

DOAMNA BOEUF (îi întinde șefului o hîrtie): Iată, aici e telegrama de la el. Zice că speră să se întoarcă miercuri... *(Aproape leșinând:)* Dați-mi, vă rog, un pahar cu apă... și un scaun...

Berenger îi aduce, în centrul scenei, scaunul lui, pe care doamna Boeuf aproape că se prăbușește.

DOMNUL PAPILLON (către Daisy): Aduceți-i un pahar cu apă!

DAISY: Imediat.

Aduce paharul și-o ajută să bea în timpul următoarelor replici.

DUDARD (șefului): Trebuie că-i cardiacă.

DOMNUL PAPILLON: E foarte neplăcută absența domnului Boeuf, dar asta nu-i un motiv să se agite-n halul ăsta!

DOAMNA BOEUF (ca greutate): Nu-i asta... Nu-i asta... Am fost... M-a urmărit tot drumul un... un rinocer... de-acasă și până-aici...

BERENGER: Unul cu un corn sau cu două coarne?

BOTARD (pufnește-n răs): Mă faci să râd!

DUDARD (indignat): Las-o să vorbească!

DOAMNA BOEUF (făcând un mare efort ca să precizeze și arătând cu degetul în direcția scării): E-acolo, acolo, jos, la intrare. Are aerul că vrea să urce înapoi.

În acest moment se aude un zgomot. Treptele scării se văd prăbușindu-se sub o greutate formidabilă. De jos, se aud răgete furioase. Palierul scării e înecat într-o mare de praf; când praful se va risipi, în locul scării se va vedea o gaură neagră.

DAISY: Doamne Dumnezeule!

DOAMNA BOEUF (pe scaun și cu mâna la inimă): Oh! Ah!

Berenger se-ndreaptă iute spre ea, îi palmuiește ușor obrajii și-i dă apă.

BERENGER: Stați liniștită, doamnă.

În acest timp, Papillon, Dudard și Botard fug spre stânga, deschid ușa și se-ngrămădesc pe palier, înconjurați de-un nor de praf. Răgetele se aud din nou.

DAISY (*Doamnei Boeuf*): Vă e mai bine, doamnă Boeuf?

DOMNUL PAPILLON (*de pe palier*): Uite-l. E-acolo! Da' știu că-i uriaș!

BOTARD: Eu nu văd nimic. E o iluzie.

DUDARD: Ba da, ba da, acolo jos, uite-l cum se-nvârte-n cerc.

DOMNUL PAPILLON: Domnilor, nu mai e nici o îndoială. Se-nvârte în cerc.

DUDARD: Nu va putea urca. Nu mai are scară.

BOTARD: E ciudat. Ce să fie toată chestia asta?

DUDARD (*se întoarce la Berenger*): Vino să vezi. Hai, vino să-ți vezi rinocerul.

BERENGER: Vin acum. (*Se precipită în direcția palierului, împreună cu Daisy care o părăsește pe Doamna Boeuf.*)

DOMNUL PAPILLON (*lui Berenger*): Hai, privește, dumneata care ești specialist în rinoceri, uită-te.

BERENGER: Nu sînt deloc specialist în rinoceri...

DAISY: Oh, uitați-vă... cum se învîrtește. Ai zice că-l doare ceva... oare ce-o vrea?

DUDARD: Ai zice că e-n căutarea cuiva (*Lui Botard*): Ei, acum îl vezi?

BOTARD (*ursuz*): Ei da, îl văd acum.

DAISY (*domnului Papillon*): Poate că toți avem vedenii, chiar și dumneavoastră...

BOTARD: Eu n-am niciodată vedenii. Acolo jos e într-adevăr ceva

DUDARD (*lui Botard*): Ceva ??? Ce?

DOMNUL PAPILLON (*lui Berenger*): E un rinocer, nu-i așa? E cel pe care l-ați văzut, nu? (*Către Daisy*): Și dumneata, nu?

DAISY: Absolut

BERENGER: Are două coarne. E un rinocer african sau mai degrabă asiatic. Of! nu mai știu dacă rinocerul african are unul sau două coarne.

DOMNUL PAPILLON: Ne-a sfărâmat scara: foarte bine, că tot trebuia să se întâmple asta într-o zi! Ehe! de câtă vreme am cerut eu la Direcția Generală să se facă trepte din ciment în locul scării ăsteia putrede...

DUDARD: Și eu, domnule șef. am trimis un raport în acest sens, chiar săptămîna trecută.

DOMNUL PAPILLON: Trebuia să se întâmple o dată și-o dată. Era previzibil. Am avut dreptate.

DAISY (*ironică, lui Papillon*): Ca de obicei!

BERENGER (*lui Dudard și Papillon*): Ei, haide, zău, bicornismul îl caracterizează pe rinocerul din Asia ori pe cel african? Iar unicomismul e specific celui african ori celui din Asia?

DAISY: Biata fiară, tot mugește și se-nvârte de colo-colo. Ce-o vrea. oare? Oh, uite-l că se uită la noi! (*în direcția animalului*;) Pisu, pisu, pisu...

DUDARD: N-o să-l mai și alinți acum! Fără-ndoială că nu-i domesticit...

DOMNUL PAPILLON: În orice caz, n-ai cum să-l mîngâi: nu se poate ajunge la el. (*Rinocerul rage cumplit.*)

DAISY: Bietul animal.

BERENGER (*continuă, către Botard*): Dumneata, care știi atâtea, ce crezi? E cumva invers? bicornismul ar fi specific...

DOMNUL PAPILLON: Dumneata aiurezi, dragă Berenger, ești încă amețit, are dreptate Botard.

BOTARD: Cum este cu putință ca într-o țară civilizată...

DAISY (lui Botard): De acord. Numai că vorba e: există sau nu?

BOTARD: Este o mașinațiune infamă! (*Gest de orator de tribună, cu degetul îndreptat către Dudard, fulgerându-l cu privirea.*) E numai vina dumitale!

DUDARD: De ce a mea și nu a dumitale?

BOTARD (furios): Vina mea? Numai pe cei necăjiți cade vina întotdeauna Dacă n-ar depinde decât de mine...

DOMNUL PAPILLON: Hai că, fără scară, sîntem în pom.

DAISY (lui Botard și Dudard): Liniștiți-vă. Nu-i momentul, domnilor!

DOMNUL PAPILLON: Asta-i numai din cauza Direcției Generale.

DAISY: O fi. Dar vorba e cum coborâm de-aicea?

DOMNUL PAPILLON (glumește amuzat, mîngâind-o pe obraz pe juna dactilografă): Te voi lua în brațe și vom sări împreună!

DAISY (înlătură mâna șefului): Nu pune mâna dumitale zgrunțuroasă pe fața mea, elefantule!

DOMNUL PAPILLON: Glumeam și eu!

Între timp, doamna Boeuf s-a ridicat și s-a alăturat grupului de pe palier. Câteva clipe privește foarte încordată mersul rinocerului, după care scoate un strigăt teribil.

DOAMNA BOEUF: Doamne! Să fie oare cu putință?

BERENGER: Ce este doamnă?

DOAMNA BOEUF: E soțul meu! E Boeuf, sărmanul meu Boeuf ce ți s-a-ntîmplat?

DAISY: Sînteți siguri?

DOAMNA BOEUF: El e, îl recunosc. (*Rinocerul îi răspunde printr-un muget violent, dar tandru.*)

DOMNUL PAPILLON: Ca să vezi! De data asta-l dau definitiv afară din serviciu.

DUDARD: Are asigurare?

BOTARD (aparte): Acuma am înțeles...

DAISY: Cum să mai plătească Asigurările într-un caz ca ăsta?

DOAMNA BOEUF (leșină în brațele lui Berenger): Ah! Doamne!

BERENGER: Oh!

DAISY: S-o ducem de-aici!

Ajutat de Dudard și Daisy, Berenger o trage pe doamna Boeuf înspre scaunul ei de adineauri.

DUDARD (în timpul „transportului”): Nu vă mai necăjiți, doamnă Boeuf!

DOAMNA BOEUF: Ah! Oh !

DAISY: O să se-aranjeze, cine știe...

DOMNUL PAPILLON (lui Dudard): Juridic, ce se poate face?

DUDARD: Trebuie întrebat la contencios.

BOTARD (privind cortegiul și ridicând brațele): Asta-i nebunie pură! Ce societate! (*Fuge către doamna Boeuf, o bate ușor peste obraji, aceasta scoate un „ah”, închide ochii, e din nou lovită peste obraji, în vreme ce Botard vorbește.*) In tot cazul, doamnă,

să fiți sigură că voi spune totul comitetului de acțiune. Nu-mi voi abandona niciodată un coleg la nevoie. Toate astea se vor afla.

DOAMNA BOEUF (*își revine în simțiri*): Bietul meu pușor, nu pot să-l las așa, sârmanul de el. (*Răgetele se aud iarăși de jos.*) Auzi-l cum mă cheamă. (*Cu tandrețe:*) Mă cheamă.

DAISY: Vă e mai bine, doamnă Boeuf?

DUDARD: Și-a revenit.

BOTARD (*Doamnei Boeuf*): Aveți toată încrederea în sprijinul delegației noastre. Vreți să deveniți membră a comitetului nostru ?

DOMNUL PAPILLON: Iar o să întârziem cu lucrările. Domnișoară Daisy, te rog, corespondența!...

DAISY: Mai întâi trebuie să aflăm cum vom ieși de aici.

DOMNUL PAPILLON: Asta-i o problemă. Pe fereastră.

Se îndreaptă cu toții către fereastră, în afară de doamna Boeuf, prăbușită pe scaun, și Botard, care rămân în mijlocul scenei.

BOTARD: Știu de unde vin toate astea.

DAISY (*de la fereastră*): E prea sus.

BERENGER: Poate că ar trebui să chemăm pompierii, să vină ei cu scările!

DOMNUL PAPILLON: Domnișoară Daisy, mergeți în biroul meu și chemați pompierii.

Papillon dă să se ia după ea. Daisy iese prin spate, ridică telefonul și o auzi cum spune: „Alo, alo! pompierii?” - după care urmează un zgomot vag de conversație telefonică.

DOAMNA BOEUF (*se ridică brusc*): Nu-l pot lăsa așa, nu-l pot lăsa așa.

DOMNUL PAPILLON: Dacă doriți să divorțați... aveți acum un motiv întemeiat.

DUDARD: Va fi, fără îndoială, în defavoarea lui.

DOAMNA BOEUF: Nicidecum! Sărăcuțul! nu-i momentul să-mi părăsesc soțul într-o stare ca aceasta

BOTARD: Sunteți o femeie dintr-o bucată.

DUDARD (*doamnei Boeuf*): Dar ce-o să faceți?

Doamna Boeuf merge repede spre palier.

BERENGER: Atenție!

DOAMNA BOEUF: Nu pot să-l las așa, nu pot să-l abandonez.

DUDARD: Opriți-o!

DOAMNA BOEUF: Il iau cu mine acasă.

DOMNUL PAPILLON: Ce vrea să facă?!?

DOAMNA BOEUF (*e gata să sară-n golul scării*): Gata, puiule, vin acuma, vin.

BERENGER: O să sară!

BOTARD: E datoria ei.

DUDARD: N-o să poată.

Toți - cu excepția lui Daisy, care-i la telefon - se află în preajma doamnei Boeuf - care sare. Berenger întinde mâna ca s-o oprească, dar rămâne cu rochia ei în mâini.

BERENGER: N-am reușit

De jos, se aude mugetul tandru al rinocerului.

DOAMNA BOEUF: Am venit, puiule, am venit.

DUDARD: A aterizat călare pe spinarea lui.

BOTARD: Ca o amazoană!

VOCEA DOAMNEI BOEUF: Haide acasă, dragule, să ne-ntoarcem la noi acasă.

DUDARD: Au plecat în galop.

Dudard, Berenger, Botard și Papillon revin în scenă și se așază la fereastră.

BERENGER: Merg repede.

DUDARD (*către Papillon*): Ați călărit cândva, nu-i așa?

DOMNUL PAPILLON: Mai demult... puțin... (*întorcându-se către ușa din fund.*) N-a terminat de telefonat nici acum!...

BERENGER (*privind în urma rinocerului*): Sînt departe de-acuma. Nu se mai văd.

DAISY (*ieșind*): Tare greu i-am prins pe pompieri!...

BOTARD (*în chip de concluzie a unui monolog interior*): Deci așa!

DAISY : ...Greu i-am mai prins pe pompieri!...

DOMNUL PAPILLON: Arde peste tot?

BERENGER: Sunt de aceeași părere cu domnul Botard: atitudinea doamnei Boeuf a fost într-adevăr emoționantă. E o femeie cu suflet

DOMNUL PAPILLON: Vorba e că acum am lipsă un funcționar, pe care va trebui să-l înlocuiesc.

BERENGER: Chiar credeți că nu ne va mai fi util?

DAISY: Nu, nu-i vorba de alte incendii, dar pompierii au fost chemați la alți rinoceri.

BERENGER: La alți rinoceri?

DUDARD: Cum adică, la alți rinoceri?

DAISY: Păi da, la alți rinoceri. Au fost semnalați cam peste tot în oraș. Azi-dimineață erau șapte, iar acum șaptesprezece.

BOTARD: Ce vă ziceam eu!

DAISY (*continuând*): Ba chiar treizeci și doi - nu e o cifră oficială, dar va fi cu siguranță confirmată.

BOTARD (*ceva mai puțin convins*): Pfff! Se exagerează.

DOMNUL PAPILLON: Dar or să vină să ne scoată de-aici?

BERENGER: Mie mi-e cam foame!...

DAISY: Da, or să vină. Pompierii sînt pe drum!

DOMNUL PAPILLON: Ca și lucrul nostru.

DUDARD: Eu zic că-i un caz de forță majoră.

DOMNUL PAPILLON: Va trebui să recuperăm orele-astea pierdute.

DUDARD: Care va să zică, domnule Botard, mai ai de gând să...

BOTARD: Delegația noastră se opune la desfacerea contractului lui Boeuf fără preaviz.

DOMNUL PAPILLON: Nu eu decid. Să vedem concluziile anchetei.

BOTARD (lui Dudard): Nu, domnule Dudard, nu neg evidența rinocerică. N-am negat-o niciodată.

DUDARD: Ești un om de rea-credință.

DAISY: Ah, da. Sunteți un om de rea-credință.

BOTARD: Vă repet: n-am negat-o niciodată. Am vrut pur și simplu să știu cât de departe se poate merge. Dar eu, unul, știam prea bine ce se întâmplă. Eu nu constat pur și simplu fenomenul. Eu îl înțeleg și-l explic. Cel puțin, l-aș putea explica dacă...

DUDARD: Păi atunci explică-ni-l!

DAISY: Explicați-ni-l, domnule Botard.

DOMNUL PAPILLON: Hai, explică-ni-l, de vreme ce ți-o cer colegii.

BOTARD: Am să vă explic...

DUDARD: Te ascultăm.

DAISY: Sînt foarte curioasă.

BOTARD: Am să vi-l explic... într-o zi...

DUDARD: De ce nu acum, imediat?

BOTARD (către Papillon, amenințător): Noi doi o să ne explicăm numai decît. (*Către ceilalți:*) Eu cunosc prea bine cauza lucrurilor, dedesubturile istoriei.

DAISY: Care dedesubturi?

BERENGER: Ce dedesubturi?

DUDARD: Aș vrea să știu și eu care sînt dedesubturile astea...

BOTARD (continuând, amenințător): Știu și numele tuturor celor răspunzători. Numele trădătorilor. Nimeni nu mă poate înșela pe mine. Am să vă dezvălui scopul și semnificația acestei provocări! Îi voi demasca pe instigatori.

BERENGER: Păi cine să fi avut vreun interes ca să...

DUDARD (lui Botard): Divaghezi, dragă Botard.

DOMNUL PAPILLON: Gata cu divagațiile.

BOTARD: Divaghez? Eu divaghez?!?

DAISY: Adineauri ziceai de noi c-am avut halucinații.

BOTARD: Adineauri, da. Dar acum halucinația a devenit provocare.

DUDARD: Și, mă rog, cum s-a petrecut evoluția aceasta, după părăsirea dumatăle?

BOTARD: Asta-i secretul lui Polichinelle. domnilor! Copil să fii și tot îl înțelegi. Numai ipocriții se prefac că nu-l înțeleg.

Se aude zgomotul mașinii de pompieri. Se aud semnalul, apoi scrâșnetul frânelor, iar mașina oprește brusc sub fereastră.

DAISY: Au venit pompierii!

BOTARD: Asta nu poate să rămână așa. Vor trebui făcute schimbări.

DUDARD: Domnule Botard, aici nu-i vorba de nici o semnificație ascunsă. Rinocerii există - asta-i totul și nimic altceva.

DAISY (la fereastră, privind în jos): Pe aici, domnilor pompieri.

De jos, se aud un scrâșnit de fierărie, apoi zgomotele mașinii.

O VOCE DE POMPIER: Ridicați scara.

BOTARD (*lui Dudard*): Eu sunt cel care deține cheia evenimentelor. Am un sistem de interpretare infailibil.

DOMNUL PAPILLON: Chiar de azi după-amiază va trebui să-nce-pem să recuperăm orele pierdute.

Apare capătul scării de pompieri care se agață de fereastră.

BOTARD: Cu atât mai rău pentru afacerile de birou, domnule Papillon.

DOMNUL PAPILLON: Ce-o să zică Direcția Generală?

DUDARD: E un caz excepțional.

BOTARD (*arată spre fereastră*): Nu putem fi obligați să mergem cu toții pe același drum. Trebuie să așteptăm să se repare scara.

DUDARD: Dacă-și rupe careva vreun picior, asta va cauza necazuri Direcției Generale.

DOMNUL PAPILLON: Așa e.

Apare casca unui pompier, apoi purtătorul ei.

BERENGER (*către Daisy, arătând spre fereastră*): După dumneata, domnișoară Daisy.

POMPIERUL: Haideți, domnișoară.

Pompierul o ia în brațe pe Daisy și dispare cu ea.

DUDARD: La revedere, domnișoară Daisy. Și pe curând!

DAISY (*dispărând*): Pe curând domnilor!

DOMNUL PAPILLON (*la fereastră*): Să-mi dați un telefon mâine dimineață. O să veniți să bateți corespondența la mine acasă. (*Lui Berenger.*) Domnule Berenger. vă atrag atenția că nu sîntem în vacanță și că ne vom relua lucrul imediat ce aceasta va fi posibil. (*Către ceilalți doi:*) M-ați înțeles, domnilor?

DUDARD: Înțeles, domnule Papillon.

BOTARD: Bineînțeles: vom fi exploatați până la ultima picătură de sînge!

POMPIERUL (*reapare la fereastră*): Cine-i la rînd?

DOMNUL PAPILLON (*către ceilalți trei*): Haideți.

DUDARD: După dumneavoastră, domnule Papillon.

BERENGER: După dumneavoastră, domnule șef.

BOTARD: După dumneavoastră, firește.

DOMNUL PAPILLON (*lui Berenger*): Adu-mi mapa de corespondență; e acolo pe masa domnișoarei Daisy.

Berenger se duce după corespondență și-i aduce mapa lui Papillon.

POMPIERUL: Gata, grăbiți-vă. Nu-i vreme de pierdut, mai avem și alte apeluri.

BOTARD: Ce v-am zis eu!

Cu mapa sub braț, Papillon escaladează fereastra.

DOMNUL PAPILLON (*către pompieri*): Fiți atenți la dosare. (*Se întoarce cu capul spre Dudard, Botard și Berenger:*) Domnilor, la revedere.

DUDARD: La revedere, domnule Papillon.

BERENGER: La revedere, domnule Papillon.

DOMNUL PAPILLON (*a dispărut; i se aude doar vocea*): Fiți atenți la hîrtii!

VOCEA DOMNULUI PAPILLON: Dudard ! Nu uita să-nchizi biroul cu cheia!

DUDARD (*strigând*): N-aveți nici o grijă, domnule Papillon! (*Lui Botard:*) După dumneata, domnule Botard.

BOTARD: Domnilor, cobor. Și din acest moment voi lua contact cu autoritățile competente. Am să fac eu lumină în acest fals mister. (*Se îndreaptă către fereastră.*)

DUDARD (*lui Botard*): Păi eu ziceam că, pentru dumneata, totul e deja clar!

BOTARD (*escaladând fereastra*): Mă lasă rece ironia dumitale. Ceea ce vreau eu e dovada, să am dovezi, documente ca să pot proba trădarea voastră.

DUDARD: Bine, dar e absurd...

BOTARD: Insulta dumitale...

DUDARD (*îl întrerupe*): Dumneata m-ai insultat...

BOTARD (*dispărând*): Eu nu insult. Eu dovedesc.

VOCEA POMPIERULUI: Ei, haide, gata...

DUDARD (*lui Berenger*): Ce faci în după-amiaza asta? Am putea să mergem la un pahar.

BERENGER: Te rog să mă ierți. Am să profit de ziua asta liberă ca să-i fac o vizită prietenului meu Jean. Totuși, trebuie să mă împac cu el. Ne-am despărțit supărați și vina a fost a mea

Capul pompierului reapare la fereastră.

POMPIERUL: Haideți.

BERENGER (*arată spre fereastră*): După dumneata.

DUDARD: După dumneata.

BERENGER: Ah, nu, asta nu - după dumneata

DUDARD: Nici nu mă gândesc. După dumneata.

BERENGER: Te rog foarte mult, după dumneata!

POMPIERUL: Haide, grăbiți-vă odată!

DUDARD: După dumneata, după dumneata.

BERENGER: După dumneata, după dumneata.

Escaladează amândoi simultan fereastra. Pompierul îi ajută să coboare, în timp ce se lasă cortina.

Sfârșitul tabloului

TABLOUL AL DOILEA

Decorul: Acasă la Jean. Structura dispozitivului scenic este aproximativ aceeași ca în primul tablou al acestui act. Adică scena e împărțită în două. La dreapta, ocupând trei sferturi sau patru cincimi din scenă (depinde de lărgimea acesteia) se vede camera lui

Jean. Infund, lângă perete, patul lui Jean, în care acesta doarme. În centrul scenei, un scaun și un fotoliu, cel în care se va așeza Berenger. În dreapta, la mijloc, o ușă duce către baie. Când Jean se va duce în baie, se va auzi zgomotul robinetului, apoi al dușului. În stânga camerei, un perete desparte scena în două. În mijloc, ușa ce dă spre scară. Dacă se dorește un decor mai puțin realist, adică mai stilizat, se poate pur și simplu monta ușa, fără zidul despărțitor. În stânga scenei se vede scara, cu ultimele trepte ce ajung la Jean, apoi balustrada palierului. Mai jos, în fundal, se zărește irtea de sus a unei uși cu geam deasupra căreia stă scris: PORTAR.

La ridicarea cortinei, Jean e în pat, sub cuvertură, cu spatele la public. Tușește. După câteva momente apare Berenger, urcând pe ultimele trepte ie la scară. Bate la ușă. Jean nu răspunde. Berenger bate din nou.

BERENGER: Jean! (*Bate iarăși.*) Jean!

Ușa din fundul palierului se întredeschide și apare chipul unui bătrânel cu bărbuță albă.

BĂTRÂNELUL: Ce se-ntâmplă?

BERENGER: Am venit să-l văd pe Jean, domnul Jean, prietenul meu.

BĂTRÂNELUL: Credeam că mă caută pe mine. Și pe mine mă cheamă tot Jean. Deci e vorba de celălalt

VOCEA SOȚIEI BĂTRÂNELULUI (*din fundul camerei*): E pentru noi?

BĂTRÂNELUL (*se întoarce către femeia al cărei chip nu-l vedem*): E pentru celălalt.

BERENGER (*bate*): Jean!

BĂTRÂNELUL: Nu l-am văzut ieșind. Aseară l-am văzut. Și n-arăta prea bine.

BERENGER: Știu eu ce are. E din cauza mea.

BĂTRÂNELUL: Poate că nu vrea să deschidă. Mai încercați.

VOCEA SOȚIEI BĂTRÂNELULUI: Jean, nu mai pierde timpul cu flecăreala! Jean!

BERENGER (*bate*): Jean!

BĂTRÂNELUL (*către femeie*): Un moment... Of, of... (*î închide ușa și dispare.*)

JEAN (*culcat în pat, cu spatele la public și cu o voce răgușită*): Cine e?

BERENGER: Am trecut să te văd, dragă Jean.

JEAN: Cine-i acolo?

BERENGER: Eu, Berenger, te deranjez?

JEAN: Ah, tu erai! Intră.

BERENGER (*dă să deschidă*): Ușa e închisă.

JEAN: Of... imediat... (*Se ridică destul de greu și, într-adevăr, cam mahmur. Are o pijama verde, iar părul îi e în dezordine.*) Imediat. (*întoarce cheia în broască.*)

Imediat. (*Se bagă la loc sub pătură.*) Intră.

BERENGER (*intrând*): Bună, Jean.

JEAN (*din pat*): Cât e ceasul? Nu trebuia să fii la birou?

BERENGER: Ești încă-n pat? Nu ești la birou? Scuză-mă, poate te deranjez.

JEAN (*tot cu spatele*): Ciudat. Nu-ți recunosc vocea.

BERENGER: Nici eu nu-ți recunosc vocea.

JEAN (*tot cu spatele*): Ia loc.

BERENGER: Ești bolnav? (*Jean răspunde printr-un mormăit.*) Am venit să-ți spun c-am fost un stupid să mă supăr pe tine dintr-o chestie ca aia.

JEAN: Ce chestie?

BERENGER: Păi... ieri...

JEAN: Ce ieri? Ieri, unde?

BERENGER: Ai uitat? Apropo de rinocer, de nenorocitul ăla de rinocer.

JEAN: Ce rinocer?

BERENGER: Rinocerul... sau, mă rog, nenorociții ăia de rinoceri de i-am văzut...

JEAN: Ah, da. mi-aduc aminte... dar cine ți-a spus că rinocerii sînt nenorociți?

BERENGER: Eh, vorba vine...

JEAN: Bine. Atunci să nu mai vorbim despre asta.

BERENGER: Ești foarte drăguț.

JEAN: Și?

BERENGER: În orice caz, vreau să-ți spun că-mi pare rău că am susținut... cu atîta... încrâncenare, cu atîta încăpățîinare... și cu furie... ei da, ce să mai zic... Am fost un prost, ce mai!

JEAN: NU mă miră deloc din partea ta.

BERENGER: Te rog să mă ierți.

JEAN: NU mă simt prea bine. (*Tușește.*)

BERENGER: Asta se vede, altfel n-ai sta în pat (*Schimbă tonul.*) Știi. Jean, am avut amîndoi dreptate.

JEAN: Referitor la ce?

BERENGER: Referitor la... chestia aia. Te rog încă o dată să mă ierți că revin la lucrul acesta, dar o s-o fac pe scurt Dragă Jean, țin să-ți spun că amîndoi, fiecare-n felul lui, am avut dreptate. Lucrul e dovedit acuma. Există-n oraș rinoceri cu două coarne și rinoceri cu un corn.

JEAN: Exact ce-ți ziceam eu! Ei bine, cu atît mai rău.

BERENGER: Da, cu atît mai rău.

JEAN: Sau cu atît mai bine - tot aia e!

BERENGER (*conținînd*): De unde vin unii și de unde ceilalți, sau: de unde vin ceilalți și de unde unii - asta contează prea puțin. Unicul lucru care contează în ochii mei este existența ca atare a rinocerilor, fiindcă...

JEAN (*se întoarce și se așază pe marginea patului, cu fața la Berenger*): Nu prea mă simt bine, nu mă simt bine deloc...

BERENGER: Vai, îmi pare tare rău! Dar ce ai?

JEAN: Nu prea știu ce, am așa, un rău, o stare proastă...

BERENGER: Te simți slăbit?

JEAN: Nicidecum. Ba dimpotrivă, fierb pe dinăuntru.

BERENGER: Vreau să spun... adică trebuie că ai o stare de slăbiciune trecătoare. Asta i se poate întîmpla oricui.

JEAN: Mie nu mi s-a mai întîmplat niciodată.

BERENGER: Atunci poate că-i un exces de sănătate. Nici prea multă energie nu-i bună întotdeauna. Asta dezechilibrează sistemul nervos.

JEAN: Am un echilibru perfect (*Vocea i se face din ce în ce mai groasă.*) Sînt foarte sănătos la trup și la cap. Ereditatea mea...

BERENGER: Dar firește, sigur că da... dar poate c-ai răcit. Ai cumva febră?

JEAN: Habar n-am. Ba da, cred că am puțină febră. Mă doare capul.

BERENGER: O mică migrenă. Păi atunci, te las, dacă vrei...

JEAN: Ba nu. rămâi, nu mă deranjează.

BERENGER: Ești și răgușit.

JEAN: Răgușit?

BERENGER: Da, un pic răgușit, d-aia nu-ți recunoșteam vocea.

JEAN: Dar de ce să fiu răgușit? Nu mi s-a schimbat vocea. Mai degrabă ție ți s-a schimbat.

BERENGER: Vocea mea?

JEAN: Păi, de ce nu?

BERENGER: E posibil. Nu mi-am dat seama până acuma

JEAN: Dar ce, ești tu capabil să-ți dai vreodată seama de ceva? (*își pune palma pe frunte.*) Cred că mă doare capul, uite-aici, în frunte, aici mă doare, cred că m-am lovit! (*Vocea i se face și mai groasă.*)

BERENGER: Când te-ai lovit?

JEAN: Habar n-am. Nu-mi aduc aminte.

BERENGER: Dar te-ar fi durut atunci.

JEAN: Cred că m-am lovit în somn.

BERENGER: Dar te-ar fi trezit șocul. Precis că ai visat că te lovești.

JEAN: Eu nu visez niciodată.

BERENGER (continuând): Trebuie că durerea de cap te-a luat în somn și ai uitat c-ai visat, sau, mai degrabă, îți aduci aminte. dar inconștient!

JEAN: Eu, inconștient? Sînt foarte stăpîn pe gândurile mele și nu mă las niciodată-n derivă. Merg drept. Eu întotdeauna am mers drept de tot

BERENGER: Știu asta. Cred că n-am știut eu să mă fac înțeleș.

JEAN: Fii mai clar. N-are nici un rost să-mi spui chestii neplăcute.

BERENGER: Deseori, atunci când ne doare capul, avem impresia că ne-am lovit la cap. (*Se apropie de Jean:*) Dacă te-ai lovit, trebuie să ai vreun cucui la frunte. (*Se uită la fruntea lui Jean:*) Da, exact, uite: ai un cucui.

JEAN: Un cucui?

BERENGER: Da. Unul mic.

JEAN: Unde?

BERENGER (arată spre fruntea lui Jean): Uite, chiar aici, deasupra nasului.

JEAN: N-am nici un cucui. Nimeni în familia mea n-a avut vreodată.

BERENGER: Ai o oglindă?

JEAN: Ei, pe dracu! (*se pipăie:*) S-ar zice că totuși am ceva. Mă duc în baie, să mă uit în oglindă. (*Se ridică brusc și se duce la baie. Berenger se uită-n urma lui. Din baie:*) Ai dreptate, am o umflătură. (*Se întoarce-n cameră, ceva mai verde la față:*) Ai dreptate, trebuie că m-oi fi lovit pe undeva.

BERENGER: Arăți și foarte rău. Ești verde la față.

JEAN: Văd că-ți place la nebunie să-mi spui chestii urâte. Dar tu te-ai uitat cum arăți?

BERENGER: Te rog să mă ierți, n-am vrut nicidecum să te supăr.

JEAN (tare amărât): Nu s-ar zice.

BERENGER: Respiri foarte greu. Te doare-n gât? (*Jean se așază din nou pe pat.*) Dacă te doare-n gât, înseamnă că-i o anghina...

JEAN: De ce-aș avea o anghina?

BERENGER: Asta nu-i ceva rușinos, și eu am anghine. Lasă-mă să-ți iau pulsul. (*Se ridică și-i ia pulsul.*)

JEAN (*ca glasul și mai răgușit*): O să-mi treacă!

BERENGER: Ai pulsul normal, nu te speria.

JEAN: Da'nu-s deloc speriat De ce aș fi?

BERENGER: Ai dreptate. Câteva zile de odihnă și gata, îți trece.

JEAN: N-am vreme de odihnă, trebuie să-mi fac rost de mâncare.

BERENGER: Dacă ți-e foame, atunci n-ai mare lucru. Totuși, ți-ar prinde bine câteva zile de repaus. Ar fi mai prudent Ai chemat un doctor?

JEAN: N-am eu nevoie de doctori.

BERENGER: Ba da, trebuie să chemi un doctor.

JEAN: N-ai să-mi aduci tu un doctor dacă eu n-am chef de-așa ceva Mă-ngrijesc eu și singur.

BERENGER: Rău faci că n-ai încredere-n medicină.

JEAN: Doctorii inventează boli care nu există.

BERENGER: Asta nu pleacă dintr-un sentiment negativ: le inventează tocmai din plăcerea de a-și îngriji pacienții.

JEAN: Inventează boli, inventează boli!

BERENGER: Poate că le inventează. Dar tot ei le vindecă.

JEAN: Eu n-am încredere decât în veterinari.

BERENGER (*care îi ia din nou încheietura mâinii*): Parcă ți se umflă venele, pulsează foarte puternic.

JEAN: Asta-i un semn de forță.

BERENGER: Bineînțeles, un semn de sănătate, de forță... Numai că, totuși...

(*Se uită și mai atent la antebrațul lui Jean, cu toate că acesta și-l retrage violent.*)

JEAN: Ce tot mă studiezi ca pe-o dihanie nemaivăzută?

BERENGER: Pielea...

JEAN: Ce-i cu pielea mea? Am eu ceva cu pielea ta?

BERENGER: Mi se pare că... s-ar zice că-și schimbă culoarea. Că se înverzește. (*Dă să apuce mâna lui Jean*) Și se înăsprește.

JEAN (*retrăgându-și mâna*): Nu mă mai pipăi afâta Ce dracu' te-a apucat? Mă enervezi.

BERENGER (*aparte*): Poate că e mai grav decât credeam. (*Lui Jean:*) Trebuie să chemăm un doctor. (*Se duce spre telefon.*)

JEAN: Lasă telefonu-n pace! (*Se repede la Berenger și-l bruschează. Berenger se clatină pe picioare.*) Ce te bagi unde nu-ti fierbe oala?

BERENGER: Bine, bine. Era spre binele tău.

JEAN (*tușește și respiră foarte greu*): Știu eu mai bine ce-i bine pentru mine și ce nu.

BERENGER: Văd că respiri foarte greu.

JEAN: Respiră fiecare cum poate! Ție nu-ți place respirația mea mie nu-mi place respirația ta. Respiri foarte slab, așa de slab. Îneît ai zice c-ai să dai ortu' popii-n câteva minute.

BERENGER: N-am puterea ta.

JEAN: Și ce? Eu te trimit la doctor ca să-ți redea puterea? Nu. Așa că face fiecare ce vrea.

BERENGER: Nu mai tuna și fulgera așa împotriva mea Știi bine că-ți sunt prieten.

JEAN: Nu există prietenie. Nu cred în prietenia dumitale.

BERENGER: Acuma mă superi.

JEAN: N-ai decât să te superi.

BERENGER: Dragul meu Jean...

JEAN: Eu nu sînt dragul tău Jean!

BERENGER: Văd eu că ești tare mizantrop astăzi.

JEAN: Ei, asta-i bună! Acuma sînt mizantrop. Mizantrop! Uite-așa-mi place mie: să fiu mizantrop!

BERENGER: Știu eu că încă-mi porți pică pentru disputa de ieri. Recunosc încă o dată: a fost numai din vina mea. Și tocmai de-asta am venit: ca să mă scuz.

JEAN: Despre ce dispută tot vorbești?

BERENGER: Păi ți-am mai spus... chestia cu rinocerul!

JEAN (*nu-l aude*): De fapt...

BERENGER: Știi bine că eu nu-ți voi fi niciodată un obstacol.

JEAN: Eu am mereu un scop. Și mă reped spre el.

BERENGER: Ai perfectă dreptate. Cred, totuși, că treci printr-o criză morală. (*De câteva momente Jean traversează camera de la un capăt la altul ca o fiară în cușcă. Berenger îl observă și, din timp în timp, se trage ușor din calea lui. Vocea lui Jean se face din ce în ce mai răgușită*). Nu te enerva, nu te enerva.

JEAN: Adineauri mă simțeam prost în haine, acum mă deranjează și pijamaua! (*Se închide și se deschide la bluză*.)

BERENGER: Vai, dar ce-are pielea ta?

JEAN: Iar te iei de pielea mea? E pielea mea și n-am de gând s-o schimb cu a ta.

BERENGER: Parcă-i de toval.

JEAN: E mai dură. Rezistă la intemperii.

BERENGER: Și ești din ce în ce mai verde.

JEAN: Văd că azi ai mania culorilor. Iar ai viziuni: iar ai băut!

BERENGER: Ieri am băut, nu astăzi.

JEAN: E rezultatul unui întreg trecut de desfrânare.

BERENGER: Ți-am promis că mă las, știi bine: eu ascult de sfaturile prietenilor. Nu mă simt umilit de asta. ba dimpotrivă.

JEAN: Mă doare-n cot. Brrr...

BERENGER: Ce-i? Ai zis ceva?

JEAN: N-am zis nimic. Am făcut brrr... asta mă amuză.

BERENGER (*îl privește în ochi*): Ai auzit ce i s-a întâmplat lui Boeuf? S-a transformat într-un rinocer.

JEAN: Ce zici că i s-a întâmplat?

BERENGER: S-a transformat într-un rinocer!

JEAN (*își face vînt cu poalele bluzei*): Brrr...

BERENGER: Ei haide, zău. nu mai glumi.

JEAN: Dar lasă-mă să răsufli, e dreptul meu. Sînt la mine acasă.

BERENGER: Dar ce? Am zis eu altceva?

JEAN: Te rog să nu mă mai contrazici. Mi-e cald. mi-e cald. Brrr... Așteaptă-mă o clipă. Mă duc să mă răcoresc.

BERENGER (*în vreme ce Jean se repede înspre baie*): Asta-i de la febră.

Din baie se aude curgînd apa de la robinet, o dată cu pufniturile lui Jean.

JEAN (*de alături*): Brrr...

BERENGER: Are frisoane. E de rău, dau telefon la doctor.

Se îndreaptă din nou către telefon, după care se retrage brusc, auzindu-l pe Jean.

JEAN: Zi așa, bietul Boeuf a devenit rinocer. Ah, ah, ah... Cred că s-a deghizat și și-a bătut joc de tine. (*Scoate capul prin ușa de la baie. E foarte verde. Deasupra nasului, umflătura i-a mai crescut.*) S-a deghizat.

BERENGER (*plimbându-se prin cameră, fără să se uite la Jean*): Să fii sigur că toată povestea avea un aer foarte serios.

JEAN: Ei, asta e: e treaba lui.

BERENGER (*se întoarce în direcția lui Jean, care reîntră în baie*): E sigur că n-a făcut-o înadins. Schimbarea s-a făcut împotriva voinței lui.

JEAN (*de alături*): Ce știi tu !

BERENGER: Cel puțin așa e de presupus.

JEAN: Dar dacă a făcut-o înadins? Ai? ia spune: dac-a făcut-o anume?

BERENGER: M-ar mira. Cel puțin doamna Boeuf n-avea câtuși de puțin aerul c-ar ști ceva în sensul ăsta...

JEAN (*cu vocea foarte groasă*): Ah, ah, ah! Grăsana de madam Boeuf! Vai de capul ei. O idioată!

BERENGER: Idioată sau nu...

JEAN (*întră rapid și își aruncă bluza pe pat, în timp ce Berenger se întoarce cu discreție. Jean - care e verde pe piept și pe spate - reîntră în baie*): Boeuf nu i-ar fi spus niciodată nevestii ce-are de gând...

BERENGER: Te-nșeli. Sînt un cuplu foarte unit.

JEAN: Ești tu sigur de asta? Hum, hum, brrr...

BERENGER (*se îndreaptă spre baie, dar Jean îi închide ușa-n nas*): Foarte unit Dovada e că...

JEAN (*de alături*): Boeuf avea viața lui personală, avea rezervat un colț numai al lui în străfundul sufletului...

BERENGER: Cred că n-ar fi trebuit să-ți vorbesc de asta. Mi se pare că-ți face rău.

JEAN: Ba dimpotrivă, mă ușurează.

BERENGER: Hai, zău, te rog, lasă-mă să chem un doctor.

JEAN: Îți interzic absolut. Și să știi că mie nu-mi plac încăpățînații. (*Revine în cameră. Berenger se trage un pas înapoi, speriat: Jean este acum și mai verde și vorbește cu greutate. Vocea i-a devenit de nerecunoscut.*) De fapt, dacă s-a preschimbat în rinocer cu sau fără voia lui, poate că asta i-a făcut bine.

BERENGER: Ce tot spui?!? Cum poți să crezi că...

JEAN: Tu vezi peste tot numai rău. Poate că așa i-a plăcut lui! Uite-așa a avut el chef! Nu văd ce chestie formidabilă ar fi.

BERENGER: Bineînțeles, n-ar fi nimic formidabil în asta. Numai că mă îndoiesc că i-a făcut într-adevăr plăcere.

JEAN: Și de ce nu, mă rog!

BERENGER: Mi-e greu să spun de ce. Asta trebuie s-o înțelegi și singur.

JEAN: Îți spun eu că nu-i nimic rău în asta! La urma urmei, rinocerii sînt niște ființe ca și noi- Au tot dreptul la viață, poate chiar mai mult ca noi.

BERENGER: Cu condiția să nu ne distrugă dreptul nostru la viață. Îți dai seama de diferența de mentalitate?

JEAN (*într-un du-te-vino permanent la baie*): Ți se pare preferabilă condiția noastră?

BERENGER: Orișicât, avem și noi morala noastră, care mi se pare incompatibilă cu a lor.

JEAN: Morală! Mai slăbește-mă cu morala, ce-i aia morală? Morala trebuie depășită!

BERENGER: Și ce pui în locul ei?

JEAN (*aceeași mișcare*): Natura.

BERENGER: Natura?!?

JEAN (*același joc*): Natura are legile ei. Morala e antinaturală.

BERENGER: Dacă înțeleg eu bine, tu vrei să-nlocuiești legea morală prin legea junglei.

JEAN: Acolo-i de mine, acolo-i viața!

BERENGER: Așa vine vorba. Dar, în fond, nimeni n-ar...

JEAN (*îl întrerupe, în același du-te-vino*): Trebuie să ne reconstituim viața din temelii. Trebuie să ne întoarcem la integritatea primordială.

BERENGER: Nu sunt deloc de acord cu ce spui.

JEAN (*răsuflând cu zgomot*): Eu vreau să respir.

BERENGER: Bine, dar gândește-te: nu-ți dai seama că noi avem o filosofie de viață pe care animalele astea n-o au, un sistem cu totul aparte de valori? Un sistem construit de omenire de-a lungul unor veacuri întregi!...

JEAN (*din baie*): Trebuie dărmat, așa va fi mult mai bine.

BERENGER: NU, zău, eu cred că glumești. Nu te pot lua în serios, tu faci poezie...

JEAN: Brrr... (*Aproape că mugește.*)

BERENGER: Nu te știam poet

JEAN (*iese din baie*): Brrr... (*Mugește din nou.*)

BERENGER: Prea te cunosc bine ca să cred că într-adevăr crezi așa. Știi la fel de bine ca mine că eu, adică omul...

JEAN (*îl întrerupe*): Omul... Să nu mai pronunți cuvântul ăsta!

BERENGER: Adică vreau să spun ființa umană... umanismul...

JEAN: Gata cu umanismul. S-a perimat Ești un sentimental ridicol. (*Reintră în baie.*)

BERENGER: Mă rog... totuși... spiritul...

JEAN (*din baie*): Lozinci! Vorbești numai -prostii, spui clișee...

BERENGER: Prostii?!?

JEAN (*din baie, cu o voce foarte groasă, foarte greu de înțeles*). Absolut

BERENGER: Dragă Jean, mă mir să te-aud vorbind astfel. Ce naiba, ți-ai pierdut mințile? De fapt, ce vrei? Chiar ți-ar plăcea să devii rinocer?

JEAN: De ce nu? Eu n-am prejudecățile tale.

BERENGER: Vorbește mai clar, nu înțeleg ce spui. Vorbești foarte greu.

JEAN (*tot din baie*): Cască-ți urechile!

BERENGER: Ce-ai spus?

JEAN: Cască-ți urechile. Am zis: de ce să nu fii rinocer? Mie-mi plac schimbările.

BERENGER: Tocmai tu să vorbești așa... (*Tace brusc, fiindcă apariția lui Jean e de-a dreptul înspăimântătoare: e verde complet, iar în frunte i-a crescut cornul de rinocer.*) Doamne, chiar că ți-ai pierdu! capul! (*Jean se repede la pat, aruncă pătura pe jos, bolborosește fără sens, scoate tot felul de zgomote.*) Nu mai fi așa de furios, hai, calmează-te. Nu te mai recunosc!

JEAN (abia se mai distinge ce spune): E cald... foarte cald... Totul trebuie dat jos, hainele mă zgârie. totul zgârie. (*îți dă jos pantalonul de la pijama.*)

BERENGER: Ce faci? Nu te mai recunosc. Tu, care erai atât de pudic!

JEAN: Mlaștina! Mlaștina!

BEJAENGER: Uită-te la mine! Parcă nici nu mă vezi! Nici nu mă auzi!

JEAN: Ba te aud foarte bine! Te văd foarte bine! (*Dă să-l împungă pe Berenger, care se trage înapoi.*)

BERENGER: Fii atent!

JEAN (*răsuflând zgomotos*): Pardon. (*După care se avîntă cu toată viteza în baie.*)

BERENGER (*dă să iasă prin ușa din stînga, după care se întoarce și merge spre baie.*) Nu. nu pot să-l las în halul ăsta. mi-e prieten. (*De-acuma i se aude vocea din baie:*) Am să chem doctorul! Zău, Jean, e absolut necesar să chemăm doctorul!

JEAN (*din baie*): Nu.

BERENGER (*în baie*): Ba da. Liniștește-te, Jean, ești ridicol. Doamne, cornul ți se lungește văzând cu ochii!... Ești un rinocer!

JEAN (*din baie*): Am să te calc în picioare, am să te tăvălesc sub copite!

Zgomot teribil în baie, răgete, obiecte care cad, o oglindă se sparge; Berenger iese îngrozit, abia reușește să-nchidă ușa, îndărătul căreia se simt greutatea și furia cu care împinge Jean.

BERENGER (*împinge de ușă*): E rinocer! E rinocer! (*Reușește să închidă ușa. Haina îi e găurită de cornul rinocerului, corn care străpunge ușa de la baie. În timp ce din baie continuă să se audă zgomote furioase, mugete și glasul lui Jean abia articulând „simt că turbez”, „nenorociture” etc, iar ușa stă să se prăbușească, Berenger fuge către ieșire.*) În viața mea n-aș fi crezut așa ceva, tocmai din partea lui! (*Deschide ușa de la palier și bate la ușa vecinului:*) Hei, aveți un rinocer în clădire! Chemați poliția! Chemați poliția! (*Ușa se deschide.*)

BĂTRÂNUL (*scoate capul*)... Ce vi s-a-ntîmplat?

BERENGER: Chemați poliția! Aveți un rinocer în clădire!

VOCEA SOȚIEI BĂTRÂNULUI: Jean, ce zice? Ce-are"de face tărăboiul ăsta?

BĂTRÂNUL (*către femeia dinăuntru*): Habar n-am ce zice. Cică a văzut un rinocer.

BERENGER: Da, un rinocer în casă. Chemați poliția.

BĂTRÂNUL: Ce manieră! Să dai buzna și să deranjezi oamenii așa!

Îi închide ușa în nas.

BERENGER (*dă buzna pe scară*): Hei, portar, madam portăreasă, e un rinocer aici! Chemați poliția! (*Se deschide ușa de la portăreasă și apare un cap de rinocer.*) Altul! (*Urcă înapoi scările, cu toată viteza. Dă să intre la Jean, ezită, apoi se îndreaptă iarăși spre ușa Bătrânelului, moment în care aceasta se deschide și apar două capete de rinocer.*) Doamne Dumnezeule! Cerule mare! (*Berenger reintră în camera lui, Jean, unde Jean continuă să se lupte cu ușa de la baie. Berenger se repede la fereastră - aceasta este figurată pur și simplu printr-o ramă, cu fața la sală. E la capătul puterilor, gata să se prăbușească și abia reușește să-ngaime:*) Doamne Dumnezeule, Doamne Dumnezeule! (*Cu un mare efort încalecă fereastra, apoi trece și celălalt picior, e gata să sară, când se retrage înfricoșat: în aceeași clipă, prin fosa de orchestră*

defilează în mare viteză o mulțime de coarne de rinocer. Berenger se retrage iute și privește pe fereastră:) Alții! O turmă întreagă de rinoceri traversează strada! O armată de rinoceri coboară bulevardul! (*Privește în toate părțile*) Pe unde să ies? Pe unde să ies? Măcar dacă s-ar mulțumi să mășăluiască doar prin mijlocul drumului! Dar văd că invadează și trotuarele! Pe unde să ies de-aici! (*Înnebunit, fuge rînd pe rînd la toate ușile și iarăși la fereastră, în timp ce ușa de la baie se clatină, iar dinăuntru se aud mugetele lui Jean. Jocul continuă așa câteva secunde. De fiecare dată când Berenger trece prin fața ușii Bătrânului sau dă să treacă pe scară, apar capete de rinocer, care intră și ies din camere. În fine, revine și se uită pe fereastră:*) Turme de rinoceri! Și să mai zici că-i un animal solitar! Fals. Trebuie să revizuim complet teoria în privința lor! Au dărâmat toate băncile de pe bulevard! (*Își frînge mâinile.*) Ce să fac, ce să fac? (*Se plimbă iarăși disperat de la o ușă la alta, dar peste tot se împiedică de alte și alte capete de rinocer. Când trece din nou prin fața băii, ușa e la un pas să cadă. Be'renger. se lipește îngrozit de perete, strigînd:*) Rinocerii! Rinocerii! (*Alte zgomote din baie: ușa acesteia stă să se prăbușească.*)

Cortina

ACTUL III

Decorul: *Aproape totul e la fel ca în tabloul precedent. Camera lui Berenger, care seamănă izbitor cu camera lui Jean; numai câteva detalii - una sau două mobile în plus - indică faptul că e vorba de altă locuință. În stînga, scara de la palier. O ușă în fundal. Nu există loja portăresei. În fund, un pat pe care e lungit Be'renger, cu spatele la public. Un fotoliu, o măsuță de telefon. Eventual, încă o măsuță și un scaun. În fund, o fereastră deschisă. În avanscenă, rama unei ferestre. Berenger zace îmbrăcat pe pat, cu capul bandajat. Probabil că visează urât, întrucît tresare în somn.*

BERENGER: Nu! (*Pauză.*) Coarnele, fiți atenți la coarne! (*Pauză. Dincolo de fereastră, din stradă, se aud zgomotele rinocerilor.*) Nu! (*Se zbate în somn și cade din pat. Se trezește în sfârșit, își duce mîna la frunte cu un aer îngrozit, apoi se duce spre oglindă și își scoate bandajul, în vreme ce afară Zgomotele se îndepărtează. Suspînă ușurat când își dă seama că nu i-a crescut nici un corn. Se clatină puțin, se îndreaptă spre pat, după care se ridică iute, se duce la masă, ia o sticlă de coniac și dă să-și toarne; după o luptă surdă cu sine, pune sticla și paharul la loc.*) Voință, să am voință! (*Dă să se-n-tindă pe pat, dar se aud iarăși zgomotele rinocerilor. Își duce mîna la inimă.*) Oh! (*Se duce spre fereastră și privește afară. Zgomotele încetează. Se îndreaptă spre măsuța cu sticla, ezită încă o dată, după care - cu un gest ce va să zică: „Acum, ce mai contează!” - își umple paharul și-l dă peste cap. Pune sticla și paharul la loc și tușește. Pînă și propria-i tuse pare că-l sperie. Tușește din nou și ascultă cu atenție zgomotul pe care-l face. Încă o dată se privește-n oglindă, după care deschide fereastra: afară zgomotele se întesc. Tușește din nou.*) Nu. Nu-i la fel!

Berenger se liniștește, închide fereastra, își pipăie creștetul pe deasupra bandajului, se-ndreaptă spre pat și pare că va adormi. Apare Dudard urînd ultimele trepte ale scării;

ajunge pe palier și bate la ușa lui Berenger.

BERENGER (*tresare speriat*): Ce? Ce este!?

DUDARD: Berenger, eu sînt. Am venit să văd ce faci!

BERENGER: Cine e acolo?

DUDARD: Eu sînt! Eu.

BERENGER: Care eu?

DUDARD: Eu, Dudard.

BERENGER: Ah, tu erai. Intră.

DUDARD: Nu te deranjez? (*Dă să intre.*) Ușa e-ncuiată.

BERENGER: Stai să deschid. Of! (*Deschide. Intră Dudard.*)

DUDARD: Bună, Berenger.

BERENGER: Bună, Dudard, cât e ceasul?

DUDARD: Și deci tot aici, baricadat în casă. Ți-e mai bine acum?

BERENGER: Iartă-mă, nu-ți recunoșteam vocea. (*Deschide fereastră.*) Ah, da, da, mă simt mai bine, cred.

DUDARD: Vocea mea nu s-a schimbat. Eu am recunoscut-o pe-a dumatăle.

BERENGER: Iartă-mă, mi s-a părut că... în sfârșit, e la fel. Nici vocea mea nu s-a schimbat, așa-i?

DUDARD: Păi de ce să se fi schimbat?

BERENGER: Nu ți se pare că sînt... că aș fi... puțin răgușit?

DUDARD: Nu mi se pare deloc.

BERENGER: Ce bine. Acuma m-am liniștit.

DUDARD: Dar ce ai?

BERENGER: Nimic, nu știu. Nu se știe niciodată. Orice voce se poate schimba, nu?

DUDARD: Crezi că ai răcit?

BERENGER: Sper că nu... sper că nu. Dar ia loc, stai. Stai în fotoliu.

DUDARD (*se așază în fotoliu*): Nici acum nu te simți mai bine? Tot te mai doare capul? (*Arată spre bandajul de pe fruntea lui Berenger*)

BERENGER: Ah, da, tot timpul mă doare capul. Dar n-am nici un cucui, nu-i așa? Nu m-am lovit de nimic, n-am nici o umflătură, vezi? (*Își scoate bandajul și-i arată lui Dudard fruntea.*)

DUDARD: Nu, n-ai nici o umflătură. Nu văd nimic.

BERENGER: Și sper nici să n-am vreodată. Niciodată.

DUDARD: Păi dacă nu te lovești deloc, de unde să faci cucuie?

BERENGER: Dacă într-adevăr nu vrei să te lovești, atunci nu te vei lovi!

DUDARD: Păi bineînțeles. Nu-i vorba decât să fii atent. Dar de fapt ce se întâmplă cu dumneata? Ești nervos, agitat. Precis că-i din cauza migrenei. Dar nu te mai agita atîta, mișcarea îți face mai rău.

BERENGER: Migrenă? Să nu vorbim de migrenă. Nu mai vorbi de migrenă.

DUDARD: E și foarte normal să ai dureri de cap, după toate emoțiile prin care ai trecut

BERENGER: Îmi revin foarte greu.

DUDARD: Atunci nu-i nici o mirare că te doare capul.

BERENGER (*fuge la oglindă și își scoate iarăși bandajul*): Nimic... Știi, uite-așa începe.

DUDARD: Ce să-nceapă?

BERENGER: ...Mi-e teamă să nu devin altcineva.

DUDARD: Ei haide, haide, liniștește-te și stai jos. Dacă tot forfotești de colo-colo, te vei enerva și mai rău.

BERENGER: Așa e, ai dreptate. Să mă calmez. (*Se așază.*) Nu mă mai întorc, știi?

DUDARD: Da, știu. Din cauza lui Jean.

BERENGER: Da. Din cauza lui Jean. firește, dar și din cauza altora.

DUDARD: Îmi dau seama că ai fost șocat serios.

BERENGER: Oricine-n locul meu... chiar și pentru mai puțin și ar fi fost șocat, nu crezi?

DUDARD: Ah, desigur, dar oricum, nu trebuie să exagerezi. Țsta nu-i un motiv pentru ca un om ca dumneata...

BERENGER: Mi-ar fi plăcut să te văd în locul meu. Jean mi-era cel mai bun prieten. Iar schimbarea asta care s-a produs sub ochii mei... toată furia aia a lui!

DUDARD: Da, înțeleg. E și normal, ai fost decepționat, nu te mai gândești la asta acum.

BERENGER: Dar cum să nu mă gândesc? Băiatul ăsta așa de blând, apărător al umanismului! Cine-ar fi crezut? Tocmai el, tocmai el! Ne cunoaștem din... dintotdeauna. Niciodată n-aș fi bănuț, în ruțul capului, că ar fi putut evolua astfel. Eram mai sigur de el decât de mine însumi... Să-mi facă el mie una ca asta!

DUDARD: Dar n-a fost nicidecum ceva îndreptat special împotriva dumatle.

BERENGER: Totuși, cam așa părea. Dacă l-ai fi văzut atunci... dacă i-ai fi văzut fața...

DUDARD: Asta fiindcă întâmplător erai atunci la el acasă. Totul s-ar fi petrecut la fel, indiferent cine ar fi fost în locul dumatle.

BERENGER: Dat fiindcă întregul nostru trecut în comun, ar fi trebuit să se rețină să fie așa tocmai în fața mea.

DUDARD: Prea te crezi și dumneata buricul pământului, prea crezi că tot ce se întâmplă ți-e destinat anume! Nu ești dumneata ținta universului.

BERENGER: Poate că ai dreptate. Trebuie să-ncerc să-mi vin în fire. Totuși, fenomenul e neliniștitor. De fapt, ce mai, eu, unul, sînt răvășit de tot. Cum se poate explica toată chestia asta?

DUDARD: Pentru moment eu nu găsesc nici o explicație satisfăcătoare. Constat faptele, pur și simplu. Le înregistrez. Ce există trebuie să poată fi explicat O curiozitate a naturii, o bizarerie, o extravagantă, un joc - cine știe?

BERENGER: Jean era un ins foarte orgolios. În ce mă privește, eu n-am ambiții. Mă mulțumesc să fiu așa cum sînt.

DUDARD: Poate că-i plăcea aerul curat, aerul de țară... spațiul larg... Poate că simțea nevoia să se destindă. Nu zic asta ca să-l scuz...

BERENGER: Te înțeleg, sau, mă rog, încerc. Și totuși, chiar dacă voi fi acuzat că n-am spirit sportiv, sau că sînt un mic-burghez fixat în lumea lui cea strîmtă, tot voi rămâne la credința mea.

DUDARD: Dar bineînțeles că fiecare rămânem cu credința noastră. Dar, dacă e așa, de ce te mai neliniștești atîta pentru câteva cazuri de rinocerită? Poate că-i vorba pur și simplu de-o boală.

BERENGER: Păi tocmai asta e: mi-e frică să nu fie contagioasă.

DUDARD: Ah, nici să nu te gîndești la asta. Chiar că dai lucrurilor o importanță exagerată. Cazul lui Jean nu este simptomatic. Nu este reprezentativ. Chiar dumneata ai spus adineauri că Jean era foarte orgolios. Eu cred că (iartă-mă că-ți

bârfesc prietenul) eu cred că era un surescitat, era cam sălbatic, un excentric. Și nu înșii originali sînt cei care conleaza ci omul de mijloc?

BERENGER: Atunci totul e limpede. Vezi! Și mai spuneai că nu poți explica fenomenul. Păi chiar acum ai dat o explicație plauzibilă. Da, ca să ajungi în halul ăsta trebuie să treci printr-o criză, să ai un acces de nebunie... Totuși, el părea a avea argumente, părea că a reflectat asupra chestiunii, că și-a clădit temeinic hotărârea... Dar Boeuf? Și cu Boeuf s-a întîmplat la fel? Și ceilalți? Cum a fost cu toți ceilalți?

DUDARD: Mai rămîne ipoteza epidemiei. E ca gripa. Știm cum e cu epidemiile.

BERENGER: Nici o epidemie n-a fost ca asta. Dar dacă boala vine din colonii?

DUDARD: În tot cazul, nu poți pretinde că Boeuf și toți ceilalți au făcut ce-au făcut numai ca să-ți facă rău duminică. Nu s-ar fi ostenit atîta numai pentru asta.

BERENGER: Asta așa e. Asta mă liniștește... deși poate că, dimpotrivă, asta tocmai că agravează lucrurile! (*De afară se aude zgomotul copitelor de rinoceri.*) Poftim: auzi? (*Se repede la fereastră.*)

DUDARD: Ei, lasă-i în pace! (*Berenger închide geamul.*) Ce rău îți fac? Zău, ești obsedat și asta nu-i bine. Te epuizezi nervos. Ai suferit un șoc, de acord. Dar nu mai căuta cu lumânarea altele. Tot ce-ți trebuie acum e să-ncerci să-ți revii.

BERENGER: Mă întreb dacă sînt într-adevăr imun.

DUDARD: Oricum, boala nu e mortală. Există și boli sănătoase. Sînt convinși că cine dorește se însănătoșește. O să treacă, n-ai grijă.

BERENGER: Dar nu se poate să nu lase urme! Un astfel de dezechilibru organic nu poate să treacă așa, cît ai bate din palme...

DUDARD: E trecător, nu-ți mai face griji.

BERENGER: Chiar crezi?

DUDARD: Cred, da. Presupun.

BERENGER: Dar dacă persoana nu dorește... dacă nu vrea. Ca într-adevăr să ia boala asta, atunci n-o ia, nu-i așa?... Bei un coniac?

Se îndreaptă către masă, unde se găsește sticla de coniac.

DUDARD: Nu, nu te deranja, nu vreau, mulțumesc. Dacă simți nevoia, servește-te, nu te jena de mine. Dar fii atent: o să te doară capul după aceea.

BERENGER: Alcoolul e bun contra epidemiilor. Imunizează. De exemplu, omoară microbii gripei.

DUDARD: Dar poate că nu toți microbii, de la toate bolile. Despre rinocerită - nu se știe încă...

BERENGER: Jean nu bea niciodată alcool. Așa spunea el. Și poate că tocmai din cauza asta... poate că de aici și atitudinea lui. (*Îi întinde paharul plin lui Dudard.*) Chiar nu vrei?

DUDARD: Nu, nu. Niciodată înainte de prînz. Mulțumesc.

Berenger își golește paharul, pe care continuă să-l țină în mână, ca și sticla. Tușește.

DUDARD: Vezi? Vezi? Nici dumneata nu suporti. Te face să tușești.

BERENGER (*neliniștit*). Da, m-a apucat tușea. Cum am tușit?

DUDARD: Ca toată lumea când bea ceva tare.

BERENGER (*pune pe masă sticla și paharul*): Dar nu era o tuse ciudată? Era chiar o tuse omenească?

DUDARD: Ce tot scornești? Era o tuse de om. Ce fel de altă tuse ar fi putut să fie?

BERENGER: Nu știu... O tuse de animal, de pildă... Nu cumva așa tușește rinocerul?

DUDARD: Zău, Berenger, ești ridicol. Îți faci probleme singur și-ți pui tot felul de întrebări țacănite... Adu-ți aminte că singur ai spus că cea mai sigură metodă de a te apăra de ceva este efortul de voință.

BERENGER: Da, bineînțeles.

DUDARD: Ei bine, atunci fă un efort de voință.

BERENGER: Te asigur că am voință.

DUDARD: ...Dovedește-ți singur că ai voință. Uite, de exemplu, nu mai bea coniac... Asta o să te facă mai sigur pe gesturile dumitale.

BERENGER: Nu vrei să mă-nțelegi. Îți repet: asta mă scapă, mă ferește de un rău și mai mare. Este un risc calculat. Când nu vor mai exista epidemii, n-o să mai beau. Deja luasem această hotărâre înaintea evenimentelor de acum. Așa că o amân. Provizoriu.

DUDARD: Îți găsești singur scuze.

BERENGER: Zău? așa crezi?... în orice caz, asta n-are-a face cu tot ce se întâmplă.

DUDARD: Nu se știe niciodată.

BERENGER (*speriat*): Deci chiar crezi? Crezi că asta tocmai pregătește terenul? Dar eu nu sînt alcoolic! (*Se privește în oglindă.*) Nu cumva, din întâmplare... (*Își trece mâna pe față, își pipăie capul pe deasupra bandajului.*) Nu-i nimic schimbat. Nu mi-a făcut rău. Și asta dovedește că băutura e bună... sau, mă rog, că-i inofensivă.

DUDARD: Zău, Berenger, glumeam și eu. Te tachinam. Vezi totul în negru, o să te neurastenizezi, fii atent. O să vezi, când îți vei reveni din șoc, când vei depăși depresiunea de acum și ai să ieși la aer, totul are să fie bine. Or să-ți dispară toate ideile astea negre.

BERENGER: Să ies la aer? Da, ar trebui. Mi-e teamă de momentul ăla o să-i reîntâlnesc, fără nici o îndoială...

DUDARD: Ei, și! N-ai decât să eviți să stai în calea lor. Și de altfel nici nu sînt așa de mulți.

BERENGER: Eu, unul, nu-i văd decât pe ei. O să spui că-i ceva morbid...

DUDARD: Să știi că, dacă-i lași în pace, nu te atacă. În fond, nu sunt răi. Ba chiar aș zice că au un soi de inocență naturală. Da, da, un fel de candoare. De altminteri, eu am mers singur pe jos pe tot bulevardul, venind aici - și, mă vezi, sînt viu și nevătămat.

BERENGER: Dar pe mine mă scoate din minți fie și numai vederea lor. E ceva nervos. Nu-i vorba de furie, nu. nicidecum, nu-i bună furia, că te poate duce la acte necugetate. Nu, nu-i vorba de furie, însă vederea lor îmi creează așa, o stare... (*Duce mâna la inimă.*) Imi dă o strângere de inimă.

DUDARD: Până la un punct, îți dau dreptate să fii impresionat. Dar dumneata ești, totuși, prea impresionat! N-ai umor, ăsta-i defectul dumitale. Îți lipsește umorul. Trebuie să iei lucrurile mai cu detașare, mai ușor, așa.

BERENGER: Eu mă simt solidar cu tot ce se întâmplă. Iau parte la tot, nimic nu mă lasă indiferent

DUDARD: Nu-i judeca pe ceilalți dacă nu vrei să fii judecat tu însuși. Și apoi, dacă-ar fi să ne facem griji pentru tot ce se-ntâmplă, viața ar deveni insuportabilă.

BERENGER: Dacă toate astea s-ar fi întâmplat într-o altă țară, undeva aiurea, și dacă am fi aflat despre ele doar din ziare, am fi putut discuta liniștit despre ele. Am fi studiat calm chestiunea pe toate fețele și am fi tras în chip obiectiv concluziile. S-ar fi organizat dezbateri academice, ar fi fost chemați savanți, artiști, ca și oameni de pe stradă, de altfel. Chiar: asta ar fi fost interesant, pasionant, instructiv. Dar când ești prins tu însuși într-un astfel de eveniment, când ești pus așa de brusc în fața realității brutale a faptelor, nu poți să nu te simți direct vizat și prea violent surprins ca să mai poți privi totul cu sânge rece. Iar eu sînt surprins, sînt surprins, sînt surprins! Nu pot să-mi revin.

DUDARD: Și eu am fost surprins, așa, ca dumneata Dar mi-a trecut. Am început deja să mă obișnuiesc.

BERENGER: Dumneata ai un sistem nervos mai echilibrat ca mine. Te felicit Dar nu găsești că-i o nenorocire să...

DUDARD (*îl întrerupe*): Nu zic deloc că-i ceva bun. Și nu care cumva să crezi că, în sinea mea, sînt de partea rinocerilor...

Se aud de afară alte zgomote de la trecerea rinocerilor, de astă dată chiar sub fereastră, în avanscenă.

BERENGER (*sare speriat*): Poftim, iarăși! Uite-i iarăși. Ah, nu, nu, eu nu pot să mă obișnuiesc. Poate că mă-nșel, dar mă preocupă în ciuda voinței mele. Și mă-mpiedică să dorm. Sufăr de insomnie. Toată ziua sunt la capătul puterilor și somnolez.

DUDARD: Ia niște somnifere.

BERENGER: Nu asta-i soluția. Dacă dorm e mai rău, îi visez noaptea — am coșmaruri.

DUDARD: Uite ce înseamnă să iei lucrurile prea în serios și să pui totul la inimă. Mărturisește că-ți place să te torturezi singur!

BERENGER: Îți jur că nu sînt masochist.

DUDARD: Atunci depășește chestiunea și mergi mai departe. Asta e! Trebuie să te obișnuiești și gata.

BERENGER: Țasta-i fatalism.

DUDARD: E înțelepciune. Atunci când se produce un eveniment, înseamnă că a avut un motiv pentru asta. Tocmai această cauză, acest motiv trebuie să-l cauți.

BERENGER (*se ridică*): Ei bine, eu, unul, nu vreau să accept situația asta.

DUDARD: Și ce poți face? Ce ai de gând să faci?

BERENGER: Pentru moment, nu știu. O să mă gândesc. Voi trimite scrisori la gazete, am să redactez manifeste, am să cer audiență la primar, sau la adjunctul primarului dacă primarul e prea ocupat.

DUDARD: Lasă autoritățile să acționeze cum știu ele! La urma urmei, mă întreb dacă - moralmente - ai dreptul într-adevăr să te amesteci în toată treaba asta! În plus, cred că nici nu-i așa de gravă chestiunea. Din punctul meu de vedere, e absurd să-ți faci atâta sînge rău pentru unii care și-au schimbat pielea, poate nu se simțeau bine în pielea lor. Acum sînt liberi - asta-i treaba lor. Răul, răul! Vorbe! Cine poate să știe unde-i răul și unde-i binele? Avem preferințe, firește. Ți-e teamă pentru propria ființă, ăsta-i adevărul. Și n-ai să devii niciodată rinocer...

BERENGER: Păi vezi, păi vezi? Dacă liderii și concetățenii noștri vor fi toți ca dumneata, atunci nu se vor decide să acționeze.

DUDARD: Dar cred că n-o să ceri, în aceste condiții, ajutor extern. Aici e vorba de o afacere a noastră, și nu ne privește decât pe noi, țara noastră.

BERENGER: Eu cred în solidaritatea internațională...

DUDARD: Ești un Don Quijote! Ah, să știi, n-am zis-o din răutate. Nu vreau să te jignesc nicidecum. O spun pentru binele dumitale, știi asta. Pentru că-i timpul să te liniștești.

BERENGER: Sunt convins de asta. Iartă-mă, sînt prea neliniștit. Mă voi corecta. Și te rog să mă ierți că te-am bătut atîta la cap cu divagațiile mele. Precis că ai mult de lucru. Ați primit cererea mea de concediu medical?

DUDARD: Stai liniștit, totu-i în ordine. De altfel la birou nici n-a reînceput lucrul.

BERENGER: Nu s-a reparat încă scara? Cîta neglijență. Uite, din cauza asta merge totul prost.

DUDARD: E-aproape gata scara, nu se poate face bătînd din palme. Nu-i ușor să găsești muncitori. Vin buluc să se angajeze, lucrează o zi sau două, după care pleacă. Nu-i mai vezi deloc. Și trebuie să cauți alții.

BERENGER: Și se mai plînge lumea de șomaj! Spune-mi: măcar acum or să ne facă o scară de ciment, nu?

DUDARD: Nu, tot din lemn, dar nouă.

BERENGER: Of! vechea rutină a administrațiilor. Toți aruncă banii pe toate prostiile, iar când e vorba de-o cheltuială într-adevăr utilă, fiecare administrație se plînge de lipsa de fonduri. Cred că domnul Papillon e nemulțumit. Ținea tare mult la ideea unei scări de ciment. Ce zice?

DUDARD: Nu mai avem șef. Domnul Papillon și-a dat demisia.

BERENGER: Nu se poate!

DUDARD: Dacă-ți spun.

BERENGER: Asta mă miră foarte mult... Din cauza chestiei cu scara?

DUDARD: Nu cred. În orice caz, nu ăsta e motivul pe care l-a invocat.

BERENGER: Dar care? Ce l-a apucat?

DUDARD: Vrea să se retragă la țară.

BERENGER: Se pensionează? Dar n-are vîrsta. Avea timp să devină director.

DUDARD: A renunțat. Zice că are nevoie de odihnă. B

BERENGER: Cred că Direcția Generală e supărată că-l pierde. Va trebui să-l înlocuiască. Cu atît mai bine pentru dumneata: cu diplomele dumitale, ai toate șansele.

DUDARD: N-are rost să-ți ascund... e destul de caraghios... Papillon a devenit rinocer. (*Zgomote de rinoceri în depărtare.*)

BERENGER: Rinocer? Domnul Papillon a devenit rinocer! Ca să vezi! Vai, ce chestie!... mie nu mi se pare deloc caraghios! De ce nu mi-ai spus mai devreme?

DUDARD: Știi că nu-ți pică bine deloc. N-am vrut să-ți spun... N-am vrut să-ți spun fiindcă, așa cum te cunosc, știam că nu ți se va părea ceva caraghios și că te va impresiona foarte puternic. Cum ești dumneata de impresionabil...!

BERENGER (*ridică ochii la cer*): Ah... Ca să vezi! Domnul Papillon!... Și ce situație bună avea!

DUDARD: Cel puțin asta dovedește sinceritatea metamorfozei sale.

BERENGER: Dar n-a făcut-o anume! Sînt convins că-i vorba de-o schimbare cu totul involuntară.

DUDARD: Ce putem să știm noi? Sunt secrete care-i fac pe oameni să acționeze.

BERENGER: Cred c-a fost un acte manquee Avea complexe ascunse. Ar fi trebuit să se ducă la psihanalist

DUDARD: Chiar dacă-i un transfer, oricum e revelator. Fiecare-și găsește sublimarea cum poate.

BERENGER: Sunt sigur că s-a lăsat antrenat

DUDARD: Asta i se poate întâmpla oricui.

BERENGER (*speriat*): Oricui? Ah, nu asta nu. Nu și dumitalc. nu-i așa că nu și dumitale? Și nici mie!

DUDARD: Sper.

BERENGER: Pentru că nu vreau... nu-i așa că dacă nu vreau... Nu-i așa? Hai, spune!

DUDARD: Da, da, sigur că da...

BERENGER (*se mai calmează puțin*): Credeam că, totuși, Papillon va avea putere să reziste. Credeam că are ceva mai mult caracter!... Mai ales că nu văd care i-a fost interesul, interesul material, interesul moral!...

DUDARD: E limpede că gestul lui a fost unul dezinteresat

BERENGER: Bineînțeles. Asta-i o circumstanță atenuantă. Sau agravantă? Cred, mai degrabă, că agravantă, dacă a făcut-o cu bună-știință... Sînt convins că Botard l-a judecat cu severitate. nu? Spune: ce zice Botard, ce crede despre șeful lui?

DUDARD: Bietul Botard, ce indignat era! Era negru de furie, rareori am văzut un om mai disperat ca el.

BERENGER: Ei bine, de data asta-i dau dreptate. Ei, orice s-ar zice, Botard e cineva! E un om cu bun-simț. Și eu, care gândeam destul de rău despre el!

DUDARD: Și el gândea rău despre dumneata.

BERENGER: Asta dovedește obiectivitatea mea în problema de față. De altminteri, și dumneata aveai o părere proastă despre el.

DUDARD: Părere proastă... nu asta-i cuvîntul. Sigur, adesea nu eram de acord cu el. Nu-mi plăceau scepticismul lui, incredulitatea, neîncrederea lui veșnică. Nici de data asta nu l-am aprobat întru totul.

BERENGER: Dar din motive inverse, acum.

DUDARD: Nu. Nu-i chiar așa. Raționamentul meu, părerea mea e mult mai nuanțată decât ești dispus dumneata să crezi. Asta fiindcă Botard nu avea deloc argumente precise și obiective, îți repet: nu-i aprob pe rinoceri, departe de mine așa ceva. Numai că atitudinea lui Botard a fost ca întotdeauna: pătimașă și simplistă. Poziția lui mi-a apărut ca fiind dictată exclusiv de ura lui față de superiori. Complex de inferioritate, așadar. Resentiment. În plus, vorbește în clișee, iar eu sînt imun la locurile comune.

BERENGER: Să știi că de data asta eu sînt total de acord cu Botard, chiar dacă asta nu-ți place. E un tip curajos. Poftim, ca să știi!

DUDARD: Nu neg, dar asta nu-nseamnă nimic.

BERENGER: Ba da, un tip curajos. Nu găsești așa oameni pe toate drumurile, și nici măcar în cer. Un tip curajos, cu toate cele patru picioare bine-nfipite în pământ... iartă-mă, cu ambele picioare, vreau să zic! Mă bucur să mă simt total de acord cu părerea lui. Când am să-l văd, am să-l felicit și îl condamn pe Domnul Papillon: avea datoria să nu cedeze așa!

DUDARD: Cât de intolerant ești! Poate că Papillon o fi simțit nevoia unei destinderi după atîția ani de viață sedentară.

BERENGER (*ironic*): Ba mi se pare că dumneata ești prea tolerant, ai prea mare lărgime de spirit!

DUDARD: Dragul meu Berenger, întotdeauna trebuie să cauți să înțelegi. Iar când vrei să înțelegi un fenomen, trebuie "să mergi până la cauzele lui. și asta printr-un efort intelectual cinstit. Pe care trebuie să-l faci. Fiindcă noi sîntem niște ființe cugetătoare. N-am reușit, ți-o spun încă o dată. și nici nu știu dacă voi reuși. În tot cazul, e nevoie, la început, de o prejudecată favorabilă, sau, dacă nu, măcar de o neutralitate, de o deschidere binevoitoare a spiritului, cea care e proprie mentalității științifice. Totul se petrece logic. Iar a înțelege înseamnă a justifica.

BERENGER: În curând vei deveni un simpatizant al rinocerilor.

DUDARD: Nu. nu. nu. N-am să merg până acolo. Pur și simplu sînt un om care vrea să privească lucrurile-n față, cu sînge rece. Vreau să fiu realist. Și-mi mai spun că, în tot ce este natural, nu există vicii veritabile. Vai de cel care vede peste tot numai vicii - asta-i specific inchizitorilor.

BERENGER: Dumneata crezi că-i o chestiune naturală?

DUDARD: Ce este mai natural decât un rinocer?

BERENGER: Asta da, dar un om care devine rinocer - asta-i fiară îndoială ceva absolut anormal.

DUDARD: Ei, absolut!... Absolutul, știi cum e cu el...

BERENGER: Da. Da. absolut anormal. Indiscutabil anormal.

DUDARD: Imi pari prea sigur de dumneata. Cine poate să știe unde se termină normalul și unde-ncepe anormalul? Dumneata poți să definești noțiunile acestea: normalitate. anormalitate? Din punct de vedere filosofic și medical, nimeni n-a putut să rezolve problema asta, cred că ești la curent cu ea, nu?

BERENGER: Dar poate că nu filosofic trebuie tratată. Practic, însă, e ușor. Ți se demonstrează că mișcarea nu există... iar tu mergi, mergi, mergi... (*începe să meargă de la un capăt la altul al camerei.*)... Și tot mergând îți spui ca Galilei: Eppur, si muove...

DUDARD: Amesteci totul în capul dumitale! Zău, nu mai confunda lucrurile. În cazul lui Galilei, dimpotrivă, gândirea teoretică și științifică avea dreptate împotriva simțului comun și a dogmatismului.

BERENGER (*pierdut*): Ce mai e și cu istoriile astea! Simțul comun... dogmatismul... Vorbe, vorbe! Poate că amestec eu lucrurile-n cap. dar dumneata le piezi complet sensul. Dumneata nu mai știi ce-i normal și ce nu! Mă-nnebunești pe mine cu Galilei... Mult îmi pasă mie de Galilei!...

DUDARD: Dar dumneata l-ai pomenit în privința ideii că practica are întotdeauna dreptate. Poate că practica are dreptate, dar cu condiția de a fi luminată de teorie. Toată istoria științei și- a gândirii o demonstrează.

BERENGER (*din ce în ce mai furios*): Asta nu dovedește nimic! E o-ncurcătură de mațe, e o nebunie!

DUDARD: Trebuie să ne întrebăm ce e nebunia...

BERENGER: Nebunia-i nebunie, na! Nebunia înseamnă nebunie și gata! Toată lumea știe ce-i nebunia, ce dracu'! Iar rinocerii ce sînt: practică sau teorie?

DUDARD: Și una, și alta.

BERENGER: Cum, adică, și una, și alta?

DUDARD: Una și alta, sau una, sau alta Aici e de discutat.

BERENGER: Păi atunci, eu... eu refuz să gîndesc!

DUDARD: Prea te-ai înfierbîntat. Nu avem aceleași păreri, desigur, dar să vorbim liniștit. Să discutăm.

BERENGER (*înnebunit*): Crezi că m-am înfierbîntat? Ai să spui că sînt ca Jean. Ah, nu, nu, nu, nu vreau să devin ca Jean. Asta nu. Nu vreau să-i semăn. (*Se calmează.*) Nu prea sînt eu tare la filosofie. N-am făcut studii. Dumneata... dumneata ai diplome, de-aia ești în largul dumitale în astfel de discuții, în vreme ce eu n-am ce să-ți răspund, fiindcă nu știu cum. (*Brusc, se aud zgomotele rinocerilor trecând pe sub fereastra din fundal, apoi pe sub cea din avanscenă.*) Dar simt eu, simt eu, așa. că te înșeli... Instinctiv simt... Adică, nu, nu, instinctiv - rinocerii au instinct... Eu simt intuitiv, da, asta-i cuvîntul: intuiesc...

DUDARD: Ce înțelegi prin „intuitiv”?

BERENGER: Intuitiv, adică... „uite-așa”, na, și gata! Simt eu așa că... de fapt, că în realitate toleranța dumitale excesivă, toată generozitatea asta indulgentă nu-i decât un semn de slăbiciune... Și de orbire, zău așa.

DUDARD: Asta spui dumneata, cu naivitate.

BERENGER: Știu eu că-ți sunt un partener comod, pe mine mă învingi ușor. Mi-ar fi plăcut să te lupți cu Logicianul...

DUDARD: Care logician?

BERENGER: Logicianul, filosoful, logicianul, ce naiba... Știi mai bine ca mine ce e un logician. Am cunoscut eu unul, care mi-a explicat...

DUDARD: Ce ți-a explicat?

BERENGER: Ne-a explicat că rinocerii asiatici sînt africani, iar rinocerii africani sînt asiatici.

DUDARD: Iartă-mă, dar nu prea înțeleg.

BERENGER: Adică nu... Nu... Ne-a demonstrat contrariul: că rinocerii africani sînt asiatici, iar asiaticii... mă-nțelegi acum? Mă rog, nu asta voiam să spun. În sfârșit, cu el ar trebui să te bați, e un ins de genul dumitale, un tip bine, un intelectual subțire și erudit. (*Zgomote și mai puternice ale rinocerilor. Replicile celor doi sînt acoperite de zgomotele fiarelor ce trec pe sub cele două ferestre. Câteva clipe se văd numai buzele celor doi mișeîndu-se, fără să se audă ce vorbesc.*) Poftim: iarăși! Nu se va sfârși niciodată! (*Se duce la geam și strigă.*) Gata, ajunge! Gata! Bestiilor!

(*Rinocerii se îndepărtează, iar Be'renger amenință cu pumnul după ei.*)

DUDARD (*șezând*): Tare aș vrea să-l întîlnesc pe logicianul dumitale. Poate mă luminează în privința acestor puncte delicate. Delicate și obscure. Zău dacă aș mai vrea ceva!

BERENGER (*către cealaltă fereastră, din fața scenei*): Aaa, ți-l aduc eu, o să-ți placă, ai să vezi, e o-persoană foarte distinsă. O să-ți explice el! (*Către rinoceri, de la fereastră*): Bestiilor!

(*Același joc de adineauri.*)

DUDARD: Lasă-i să alerge. Și fii mai politicos. Nu se vorbește așa cu niște creaturi ale...

BERENGER (*la fereastră*): Uite-i că vin din nou! (*Din fosa orchestrei, de sub fereastră, așadar, apare un corn de rinocer înfipt într-o pălărie de paie, după care cornul*

dispare): Doamne! Era pălăria Logicianului! La dracu' cu toți și toate! Logicianul s-a făcut rinocer!

DUDARD: Țsta nu-i un motiv să vorbești așa urât!

BERENGER: Doamne, în cine să mai ai încredere, în cine? Logicianul, rinocer!

DUDARD (*ducându-se la fereastră*): Care-i Logicianul?

BERENGER (*arată cu degetul*): Uite-l acolo, uite-l!

DUDARD: E singurul rinocer cu pălărie de pai. Ce chestie... E chiar Logicianul dumitale!...

BERENGER: Logicianul... rinocer!

DUDARD: Oricum, și-a păstrat cel puțin o urmă a fostei sale individualități...

BERENGER (*face din nou cu pumnul în direcția rinocerului logician*): Eu n-am să fac ca tine, să știi! Nu, n-am să fac!

DUDARD: Dacă ar fi fost, cum spui. un gânditor autentic, nu s-ar fi lăsat luat de curent Cred că a cântărit îndelung pro și contra înainte de a alege!

BERENGER (*strigând în continuare la fereastră*): Nu, nu, eu n-am să fac ca tine!

DUDARD (*se așază la loc în fotoliu*): Da, da, chestia asta te pune pe gânduri!

Berenger închide fereastra din față și se îndreaptă către cealaltă, pe unde trec rinocerii, care, după câte se pare, fac înconjurul casei. Deschide geamul și strigă:

BERENGER: N-am să vin cu voi, nu, nu!

DUDARD (*apare*): Aleargă și ei în jurul casei! Ce să le faci: niște copii mari. (*De câteva clipe poate fi văzută Daisy, urcând ultimele trepte ale scării din stânga. Bate la ușa lui Berenger. Are un coș sub braț.*) Berenger, bate cineva la ușă! (*îl trage de mânecă pe Berenger, care-i tot la fereastră.*)

BERENGER (*strigând în direcția rinocerilor*): Rușine să vă fie! E o rușine toată mascarada voastră.

DUDARD: Berenger, e cineva la ușă, n-auzi că bate?

BERENGER: Deschide dumneata dacă vrei! (*Continuă să privească în direcția rinocerilor.*)

DAISY (*intrând*): Bună ziua. domnule Dudard.

DUDARD: Eiii, ca să vezi, domnișoara Daisy!

DAISY: Berenger e acasă? Se simte mai bine?

DUDARD: Bună ziua, scumpă domnișoară. Care va să zică vii des să-l vezi pe Berenger!

DAISY: Unde este?

DUDARD (*îl arată cu degetul*): Uite-l!

DAISY: Săracul de el, n-are pe nimeni. Și mai e și bolnav acum, ar trebui ajutat

DUDARD: Ești o bună colegă, domnișoară Daisy.

DAISY: Da, așa e, sînt o bună colegă.

DUDARD: Ai inimă bună.

DAISY: Sunt o bună colegă, atîta tot

BERENGER (*se întoarce și lasă fereastra deschisă*): Oh, dragă domnișoară Daisy! Vai, ce drăguț din partea dumitale c-ai venit! Ești foarte amabilă!

DUDARD: Asta cam așa e.

BERENGER: Știi, domnișoară Daisy, că Logicianul s-a făcut rinocer'?

DAISY: Știu, l-am văzut acum pe stradă, când veneam. Alerga destul de repede pentru cineva la vârsta lui! Te simți mai bine, domnule Berenger?

BERENGER: Capul încă mă mai doare capul! Să te doară capul! E ceva groaznic! Ce zici de asta?

DAISY: Cred că ar trebui să te odihnești... să mai stai câteva zile acasă, în liniște.

DUDARD (către Berenger și Daisy): Sper că eu nu vă deranjez!

BERENGER: Nu, eu vorbeam despre Logician...

DAISY (lui Dudard): De ce să ne deranjezi? (Lui Berenger:) Ah, despre asta? Păi, ce să zic — nu zic nimic.

DUDARD (lui Daisy): Poate că eu sînt în plus.

DAISY (lui Berenger): Ce-ați vrea să cred? (Către amândoi bărbații:) Am o veste să vă dau: Botard s-a făcut rinocer.

DUDARD: I-auzi!

BERENGER: Așa ceva nu-i cu putință! Era contra. Probabil că dumneata confunzi. Botard protestase, tocmai mi-a spus Dudard adineauri. Nu-i așa, Dudard?

DUDARD: Așa e.

DAISY: Știu și eu că era contra. Totuși, a devenit și el rinocer, la douăzeci și patru de ore după domnul Papillon.

DUDARD: Deci și-a schimbat părerea! Oricine are dreptul să evolueze.

BERENGER: Bine, dar, atunci înseamnă că ne putem aștepta la orice!

DUDARD (lui Berenger): Vorba dumitale: e un om curajos, nu? Parcă așa spuneai.

BERENGER (lui Daisy): Mi-e greu să cred. Te-a mințit cineva.

DAISY: Dar l-am văzut cu ochii mei.

BERENGER: Atunci, el e cel care-a mințit. S-a prefăcut.

DAISY: Ba avea un aer sincer. Cel mai sincer aer din lume.

BERENGER: A dat vreun motiv?

DAISY: A spus textual: „Trebuie să fii în pas cu timpul” – Astea au fost ultimele lui cuvinte de om.

DUDARD (lui Daisy): Eram aproape sigur că te voi întâlni aici, domnișoară Daisy.

BERENGER: ...Să fii în pas cu timpul! Ce mentalitate! (Face un gest de exasperare.)

DUDARD (lui Daisy): Era cu neputință să te fi întâlnit în altă parte, acum, după închiderea biroului.

BERENGER (continuînd aparte): Câtă naivitate! (Același gest.)

DAISY (lui Dudard): Dacă voiai să mă vezi, n-aveai decât să-mi telefonezi!

DUDARD (lui Daisy): Vai, dar eu sînt discret, domnișoară, discret.

BERENGER: Ei bine, dacă stau și mă gândesc mai bine, lovitura lui Botard nu mă prea miră. Fermitatea lui nu era decât una aparentă. Ceea ce nu-l împiedica, desigur, să fie, ori să fi fost. un ins curajos. Numai din oameni de ispravă se fac rinocerii de ispravă. Ei da, asta e. Tocmai fiindcă sînt de bună-credință pot fi mai ușor înșelați.

DAISY: Dați-mi și mie voie să pun coșul ăsta pe masă. (Îl pune.)

BERENGER: Dar era un om de ispravă plin de resentimente...

DUDARD (către Daisy, grăbindu-se s-o ajute să pună coșul pe masă): Iartă-mă, iartă-mă, ar fi trebuit mult mai devreme...

BERENGER (continuînd): ...Și a fost deformat de ura față de șefi. Un complex de inferioritate...

DUDARD (lui Berenger): Raționament fals, fiindcă n-a făcut altceva decât să-și urmeze șeful, adică însuși instrumentul exploatării, al exploataților săi, cum

singur spunea. Dimpotrivă, la el cred că spiritul comunitar a învins impulsurile anarhice.

BERENGER: Rinocerii sunt anarhici, fiindcă sînt în minoritate.

DUDARD: Sînt în minoritate numai deocamdată.

DAISY: O minoritate deja numeroasă, iar numărul lor continuă să crească. Și vărul meu s-a făcut rinocer, și soția lui. Asta ca să nu mai punem la socoteală marile personalități: cardinalul de Retz...

DUDARD: Un prelat!

DAISY: Mazarin.

DUDARD: Și-o să vezi ce-o să mai fie când vestea s-o răspîndi și-n alte țări...

BERENGER: Ai zice că tot răul vine de la noi!

DAISY: ...Și aristocrați: ducele de Saint-Simon.

BERENGER (*ridică brațele la cer*): Clasicii noștri!

DAISY: Și câți alții. Mulți alții. Poate că un sfert dintre locuitorii orașului.

BERENGER: Totuși, noi sîntem încă cei numeroși. Trebuie să profităm de situația asta. Va trebui să facem ceva înainte de a fi copleșiți de dușman.

DUDARD: Sînt foarte eficienți, foarte eficienți.

DAISY: Cel mai bun lucru pentru moment ar fi să mâncăm. Am adus ceva de mâncare.

BERENGER: Ești foarte drăguță, domnișoară Daisy!

DUDARD (*aparte*): Da, foarte drăguți

BERENGER (*lui Daisy*): Nu știu cum să-ți mulțumesc.

DAISY (*lui Dudard*): Rămâi cu noi la masă?

DUDARD: N-aș vrea să vă deranjez.

DAISY (*lui Dudard*): Vai, dar de ce vorbești așa, domnule Dudard? Știi prea bine că ne faci o plăcere.

DUDARD: Știți că mie nu-mi place să deranjez lumea...

BERENGER (*lui Dudard*): Dar bineînțeles, Dudard, desigur, prezența dumitale ne face întotdeauna plăcere.

DUDARD: Vorba e că sunt un pic grăbit Am o întâlnire.

BERENGER: Păi adineauri ziceai că ai tot timpul...

DAISY (*scoțînd proviziile din coș*): Știți, mi-a fost destul de greu să găsesc ceva de mâncare. Magazinele sînt devastate: au ras tot. Multe prăvălii sunt închise. „Din motive de transformare”, după cum scrie pe uși.

BERENGER: Ar trebui închiși în niște țarcuri speciale imense. Și să li se impună domiciliu forțat.

DUDARD: Proiectul mi se pare imposibil. Cea dintâi care s-ar opune ar fi Societatea pentru Protecția Animalelor.

DAISY: Pe de altă parte, cu toții avem câte un cunoscut printre rinoceri, câte-o rudă, un prieten, iar asta complică mult lucrurile.

BERENGER: Care va să zică sîntem cu toții în găleată!

DUDARD: Toată lumea e solidară.

BERENGER: Dar cum poate cineva să se facă rinocer? E ceva de negândit! (*Către Daisy:*) Să te ajut să pui masa?

DAISY (*lui Berenger*): Nu te deranja. Știu unde sînt farfuriile.

Caută într-un dulap și vine cu tacâmuhle.

DUDARD (*aparte*): Aha! cunoaște bine casa...

DAISY (*lui Dudard*): Deci pun trei tacâmuri, da? Rămâi cu noi.

BERENGER (*lui Dudard*): Ei, hai, rămâi, rămâi!

DAISY (*lui Berenger*): Nu vedeți că ne-am obișnuit? Nimeni nu se mai miră de turmele de rinoceri care cutrcieră-n voie orașul. Oamenii se feresc din calea lor, apoi își reiau plimbarea, fiecare-și vede de treburile lui ca și când nu s-ar fi întâmplat nimic.

DUDARD: E cea mai cuminte atitudine.

BERENGER: Ah, nu, asta nu, eu nu mă pot obișnui nicidecum.

DUDARD (*meditativ*): Mă întreb chiar dacă n-o fi o experiență tentantă...

DAISY: Deocamdată să mâncăm.

BERENGER: Cum, adică, dumneata, un jurist, poți pretinde că... (*De afară se aude un zgomot infernal, o turmă de rinoceri mergând într-o cadență rapidă. Se aud chiar sunete de trompete și tobe.*) Asta ce mai e? (*Toți trei se-mbulzesc la fereastra din față.*) Ce-o mai fi și asta?

Se aude zgomotul unui zid ce se dărâmă. O parte a scenei este învăluită în praf, iar personajele (dacă e posibil) dispar în norul de praf; li se aud doar vocile.

BERENGER: Nu se mai vede nimic, ce se întâmplă?

DUDARD: Nu se mai vede nimic, dar se aude.

BERENGER: Asta nu-i de ajuns.

DAISY: Praful va murdări farfuriile.

BERENGER: Ce lipsă de igienă!

DAISY: Să ne grăbim să mâncăm. Să nu ne mai gândim la toate cele. (*Praful se risipește.*)

BERENGER (*arată cu degetul spre sală*): Au dărâmat zidurile de la cazarma pompierilor.

DUDARD: Așa e. I-a dărâmat

DAISY (*care se depărtase de fereastră și era Ungă masă, cu o farfurie în mână și pregătindu-se să șteargă praful, vine repede la geam.*) Acum ies de acolo.

BERENGER: Toți pompierii - un regiment de rinoceri cu toboșarul în frunte.

DAISY: Invadează bulevardul!

BERENGER: Nu mai e de suportat, totul e insuportabil!

DAISY: Ies și alți rinoceri de prin curți!

BERENGER: Ies și din case...

DUDARD: Ies și pe ferestre!

DAISY: Se vor reuni cu ceilalți.

Se vede cum de pe etaj, din stânga, iese un om care coboară în fugă scările; apoi un altul, avînd un corn mare în loc de nas: apoi o femeie al cărei cap este în întregime un cap de rinocer.

DUDARD: Deja nu mai deținem majoritatea.

BERENGER: Câți sînt unicorni și câți sînt bicorni dintre ei?

DUDARD: Cred că-n momentul ăsta deja statisticienii statisticează situația. Ce ocazie grasă de polemici savante!

BERENGER: Procentajul unora și al altora nu poate fi calculat decât cu aproximație. Totul evoluează prea repede. Nu e timp. N-au timpul necesar să calculeze.

DAISY: Cel mai bine ar fi să-i lase pe statisticieni să lucreze-n ritmul lor. Hai, dragă Berenger, să mâncăm. Asta o să te calmeze. O să te remonteze. (*Lui Dudard:*) Haide și dumneata

Se îndepărtează toți trei de fereastră. Berenger e tras de braț de Daisy, și se lasă luat foarte ușor. Dudard se oprește la jumătatea drumului.

DUDARD: Mie nu prea mi-e foame, sau, ca să fiu mai precis, nu prea-mi plac conservele. Mi-e dor să mănânc pe iarbă.

BERENGER: Nu face chestia asta. Știi ce riști?

DUDARD: Dar zău că nu vreau să vă deranjez!

BERENGER: Păi nu te-am invitat? Nu ți-am spus că,..

DUDARD (*îl întrerupe*): Ar fi o indelicatețe din partea mea.

DAISY (*lui Dudard*): Acum, desigur, dacă vrei neapărat să pleci, nimeni nu te poate obliga să...

DUDARD: Dar nu vreau deloc să vă supăr.

BERENGER (*lui Daisy*): Nu-l lăsa să plece, nu-l lăsa să plece!

DAISY: Mie mi-ar face plăcere să rămână. Totuși... fiecare-i liber.

BERENGER (*lui Dudard*): Omul e superior rinocerului!

DUDARD: Nu susțin contrariul. Dar nici nu te aprob. Nu știu, asta numai experiența o poate dovedi.

BERENGER (*lui Dudard*): Și dumneata ești slab, Dudard. Dar e o slăbiciune trecătoare, ai să vezi, vei regreta.

DUDARD: Eu am scrupule! Datoria îmi impune să-mi urmez șefii și colegii la bine sau la rău!

BERENGER: Dar nu ești legat de ei prin căsătorie.

DUDARD: Eu am renunțat la căsătorie. Eu prefer în locul miciei familiei marea familie universală.

DAISY (*soptind*): Ne pare foarte rău pentru tine, Dudard, dar noi nu putem să te-ajutăm cu nimic.

DUDARD: Datoria mea e să nu-i abandonez niciodată, așa că-mi voi face datoria.

BERENGER: Ba din contră, datoria ta e de a... Nu știi care ție adevărata datorie... E de a te opune lor, cu luciditate, cu fermitate.

DUDARD: Imi voi păstra luciditatea. (*Începe să se-nvîrtească în cerc pe scenă.*) Toată luciditatea. Dacă e de criticat, atunci să criticăm dinăuntru, nu din afară. Nu-i voi abandona, nu-i voi abandona.

DAISY: Are suflet bun.

BERENGER: Are sufletul prea bun! (*Lui Dudard, după care se repede la ușă:*) Ai o inimă prea bună, se vede că ești uman. (*Lui Daisy:*) Oprește-l. Se înșală. E uman.

DAISY: Ce pot să-i fac?

Dudard deschide ușa și fuge; îl vedem coborând scările cu toată viteza, urmărit de Berenger care strigă după el, din capul scărilor.

BERENGER: Dudard, întoarce-te. Te iubim, nu pleca! Gata, prea târziu! (Revine în cameră.) Prea târziu!

DAISY: Nu puteam face nimic. (*încinde ușa în spatele lui Berenger, care se repede la fereastra din față.*)

BERENGER: Unde-o fi ajuns? I-o fi găsit?

DAISY (*vine lângă el*): Da E cu ei.

BERENGER: Care ei?

DAISY: De unde să știu eu? Deja nu-l mai poți recunoaște.

BERENGER: Toți sunt la fel, la fel! (*Lui Daisy.*) A capitulat Ar fi trebuit să-l ții cu forța.

DAISY: N-am îndrăznit.

BERENGER: Ar fi trebuit să fii mai fermă, să fi insistat. Te iubea. nu-i așa?

DAISY: Niciodată nu mi-a făcut vreo declarație oficială.

BERENGER: Dar toată lumea știa Numai din decepție sentimentală a ajuns să facă asta. Era un timid! A vrut să facă ceva teribil ca să te impresioneze. Nu-ți vine să te duci după el?

DAISY: Nicidecum, de vreme ce mă aflu aici.

BERENGER (*se uită pe fereastră*): Nu mai sînt decît ei pe străzi. (*Fuge la fereastră din spate.*) Numai ei! Ai greșit, Daisy. (*Se uită iarăși pe fereastră din față.*) Cât vezi cu ochii - nici o ființă omenească. Au devenit stăpânii străzii. Unicorni și bicorni, jumate-jumate, fără nici un alt semn distinctiv! (*Se aud zgomotele puternice ale cursei rinocerilor, niște zgomote muzicalizate, totuși. Pe peretele din fundal apar și dispar consecutiv capete de rinoceri stilizate, care vor fi tot mai numeroase pînă la sfârșitul actului. Către final, ele vor rămâne tot mai mult prezente, pînă se vor fixa definitiv pe perete. Ele vor trebui să fie din ce în ce mai frumoase, în ciuda monstruoșității lor.*) Sper că nu ești decepționată, Daisy? Vei regreta vreodată?

DAISY: A, nu, nu.

BERENGER: Atât de mult aș vrea să te consolez. Daisy, te iubesc. Nu mă părăsi.

DAISY: Iubitule, închide fereastră. Prea fac zgomot mult, iar praful urcă pînă aici. O să se murdărească totul.

BERENGER: Da, da. Ai dreptate. (*El închide geamul din față, Daisy pe cel din spate. Se întîlnesc în mijlocul scenei.*) Câtă vreme sîntem împreună, nu mi-e frică de nimic. Totul mi-e egal. Ah! Daisy, credeam că niciodată nu voi mai putea iubi o femeie. (*îi strânge mâinile, brațele.*)

DAISY: Vezi? Totul e posibil.

BERENGER: Ce mult mi-aș dori să te fac fericită! Poți să fii fericită cu mine?

DAISY: De ce nu? Dacă tu ești fericit, și eu voi fi fericită. Spui că nu ți-e frică de nimic, dar ești speriat de tot! Ce ni se poate întîmpla?

BERENGER (*se bîlbâie*): Iubirea mea! Bucuria mea, iubita mea... Dă-mi buzele tale. Credeam că nu mai sînt capabil de-atîta patimă!

DAISY: Ei, gata, de-acum fii mai calm, fii mai sigur pe forțele tale.

BERENGER: Sînt calm. Lasă-mă să te sărut!

DAISY: Dragul meu, sînt foarte obosită. Calmează-te, liniștește-te. Stai în fotoliu. (*Conduc de Daisy, Berenger se așază în fotoliu.*)

BERENGER: Așa cum stau lucrurile, nu merita ca Dudard să se certe cu Botard.

DAISY: Nu te mai gândi la Dudard. Eu sînt aici. N-avem dreptul să ne amestecăm în viețile oamenilor.

BERENGER: Tu te amesteci în viața mea. Știi să fii hotărâtă cu mine.

DAISY: Nu-i același lucru, eu nu l-am iubit niciodată pe Dudard.

BERENGER: Te înțeleg. Dacă ar fi rămas, ar fi fost tot timpul un obstacol între noi. Ei da, fericirea e egoistă.

DAISY: Fiecare trebuie să-și apere fericirea. N-am dreptate?

BERENGER: Te ador, Daisy. Te ador și te admir.

DAISY: Poate că n-ai să mi-o mai spui când mă vei cunoaște mai bine.

BERENGER: Ba tu câștigi pe măsură ce te cunoaște cineva mai bine. Și ești așa de frumoasă, atîta de frumoasă. (*Se aude o altă trecere a rinocerilor.*)... Mai ales în comparație cu ăștia... (*Arată în direcția ferestrei.*) O să-mi spui că ăsta nu-i un compliment, însă prezența lor face să iasă în evidență frumusețea ta cu atât mai mult.

DAISY: Ai fost cuminte astăzi? Ai mai băut coniac?

BERENGER: Nu, nu am fost cuminte

DAISY: Adevărat?

BERENGER: Absolut.

DAISY: Sa te cred?!?

BERENGER (puțin încurcat): Păi, da, crede-mă că da.

DAISY: Atunci poți să iei un pahar, o să-ți facă bine. (*Berenger dă să se repeadă la sticlă.*) Stai jos, dragule. Unde-i sticla?

BERENGER (arată spre sticlă): Acolo, pe măsuță.

DAISY (se duce spre masă și ia sticla și paharul): Ai ascuns-o bine.

BERENGER: Tocmai ca să nu mă ispitească.

DAISY (după ce-i toarnă un pahar, i-l întinde): Intr-adevăr, ai fost cuminte. Faci progrese.

BERENGER: Cu tine aici voi progresa și mai mult.

DAISY: (Îi întinde paharul): Uite, poftim premiul.

BERENGER (bea coniacul dintr-o suflare.): Mulțumesc. (*întinde iarăși paharul.*)

DAISY: Ah, nu, asta nu, dragule. Pentru azi ajunge. (*Ia paharul și sticla și le pune pe masă.*) Nu vreau să-ți facă rău. (*Revine lângă Berenger.*) Și cu capul cum stai, te mai doare?

BERENGER: Mult mai puțin, iubirea mea.

DAISY: Atunci, hai să scoatem pansamentul. Arată urât.

BERENGER: Ah, nu, nu-l atinge.

DAISY: Ba da, o să-l dăm jos.

BERENGER: Mi-e teamă să nu fie ceva înăuntru.

DAISY (îi scoate bandajul, în ciuda opoziției sale): Totdeauna cu ideile tale negre. Vezi? Nu e nimic. Ai fruntea ca-n palmă.

BERENGER (se pipăie pe frunte): Așa-i. Tu mă eliberezi de toate complexe. (*Daisy îl sărută pe frunte:*) Ce m-aș face fără tine?

DAISY: N-am să te părăsesc niciodată.

BERENGER: Cu tine aici, n-am să mai am niciodată angoase.

DAISY: Voi ști să te apăr de ele.

BERENGER: Vom citi împreună, iar eu voi ajunge erudit.

DAISY: Dar mai ales, când străzile vor fi mai goale, ne vom plimba mult, mult

BERENGER: Da, pe cheiurile Senei, în grădina Luxembourg...

DAISY: La Grădina Zoologică.

BERENGER: Iar eu voi fi puternic și curajos. Și o să te apăr - cum faci tu acum - împotriva tuturor răutăților.

DAISY: Ei, haide, că n-o să fie cazul să mă aperi, fiindcă noi nu dorim răul nimănui și nimeni n-are de ce să ne dorească răul, dragule.

BERENGER: Uneori faci rău fără să vrei. Sau îl lași să se răspândească. Vezi! Nici tu nu-l iubeai pe bietul domnul Papillon, dar poate că n-ar fi trebuit să-i spui cu atâta cruzime, în ziua când a venit Boeuf schimbat în rinocer, că are mâinile zgrunțuroase.

DAISY: Păi era adevărat, așa erau.

BERENGER: Ei, sigur, dar ai fi putut să-i spui asta cu mai puțină brutalitate, mai cu menajamente. Așa, a fost foarte afectat.

DAISY: Crezi?

BERENGER: N-a arătat-o, fiindcă era prea mândru, dar fără îndoială că l-ai atins adânc. Asta l-a împins către decizia pe care a luat-o. Poate că, altfel, ai fi putut salva un suflet.

DAISY: Dar nu-puteam să prevăd ce-are să se-ntâmple... S-a purtat ca un bădăran.

BERENGER: Iar eu îmi voi reproșa întotdeauna că n-am fost mai blând cu Jean, că nu i-am dovedit niciodată în mod clar cât de multă prietenie-i purtam. Și n-am fost destul de înțelegător cu el.

DAISY: Nu te mai hărțui singur. Ai făcut ce-a fost mai bine. Nimeni nu poate face imposibilul. La ce bun să ai remușcări? Nu te mai gânde la toți oamenii ăștia. Uită-i. Alungă amintirile negre.

BERENGER: Dar amintirile astea se văd. Se aud. Sînt foarte reale.

DAISY: Nu mi te închipuiam atât de realist. Te credeam mai poet. Tu chiar nu ai imaginație? Există mai multe realități. Alege-o pe cea care-ți convine. Evadează în imaginar.

BERENGER: Ușor de zis!

DAISY: Eu nu-ți sînt de ajuns?

BERENGER: Ah, ba da, ba da, foarte mult!

DAISY: Ai să strici totul cu dezbaterile tale de conștiință! Poate că toți avem greșelile noastre. Totuși, noi, tu și cu mine, am greșit mai puțin decât ceilalți.

BERENGER: Chiar crezi tu asta?

DAISY: Noi sîntem relativ superiori majorității oamenilor. Sîntem buni.

BERENGER: Adevărat, tu ești bună, eu sînt bun. Adevărat.

DAISY: Așa că avem dreptul să trăim și noi. Ba avem chiar datoria față de noi înșine să fim fericiți. Orice s-ar întâmpla. Culpabilitatea e un simptom primejdios: este semnul unei lipse de puritate.

BERENGER: Da, poate duce la așa ceva... (*Arată înspre fereastră, de unde se aud iar zgomotele rinocerilor; pe peretele din fundal apare un cap de rinocer...*) Mulți dintre ei au început așa!

DAISY: Hai să-ncercăm să nu ne mai simțim vinovați!

BERENGER: Câtă dreptate ai tu, iubirea mea, zeița mea, soarele meu... Sunt aici, cu tine, nu-i așa? Numai dragostea noastră-i adevărată. Nimeni nu are dreptul - și nimeni nu poate! - să ne împiedice să fim fericiți. Nu-i așa? (*Sună telefonul.*) Cine-o fi?

DAISY (*temătoare*): Nu răspunde.

BERENGER: De ce?

DAISY: Nu știu, dar poate că-i mai bine să nu...

BERENGER: O fi domnul Papillon. Sau poate Botard. Sau Jean. sau Dudard - să ne anunțe că au revenit asupra deciziei lor. Nu ziceai tu că, în ce-i privește, e vorba de-o rătăcire trecătoare?

DAISY: Nu cred. N-aveau când să-și schimbe părerea așa de repede. N-au avut vremea necesară să reflecteze. Vor merge cu experiența până la capăt.

BERENGER: Poate că sînt autoritățile care reacționează și ne cheamă-n ajutor pentru măsurile pe care înțeleg să le ia : M-ar mira.

Telefonul sună din nou.

BERENGER: Ba da, uite, e soneria autorităților, o recunosc. Un sunet lung! Trebuie să răspund, nu poate fi altcineva. (*Ridică receptorul.*) Alo! (*Din receptor se aud niște mugete de rinocer.*) Auzi? Răgete! Ascultă!

Daisy duce telefonul la ureche, tresare îngrozită și închide repede aparatul.

DAISY (*însălmântată*): Ce s-o fi întîmplat?

BERENGER: Acuma ne mai fac și farse!

DAISY: Glume proaste.

BERENGER: Vezi, ți-am spus eu!

DAISY: Nu mi-ai spus nimic.

BERENGER: Mă așteptam la asta, era-n firea lucrurilor.

DAISY: N-ai prevăzut și nu așteptai nimic. Tu nu prevezi niciodată nimic. Prevezi numai evenimentele care s-au întîmplat deja.

BERENGER: Ba da, prevăd, prevăd.

DAISY: Nu-i deloc amuzant E o răutate. Nu-mi place să-și bată cineva joc de mine.

BERENGER: N-ar îndrăzni ei să-și bată joc de tine. De mine-și bat joc.

DAISY: Și cum eu îți sunt alături, bineînțeles că-mi încasez și eu partea de batjocură. Dar ce le-am făcut? (*Telefonul sună din nou.*) Scoate-l din priză.

BERENGER: Nu ne dau voie Telecomunicațiile.

DAISY: N-ai curajul să faci nimic. N-ai curajul să-mi iei apărarea.

Scoate telefonul din priză. Sunetul se oprește.

BERENGER (*repezindu-se la aparatul de radio*): Să dăm drumul la radio, să auzim știrile.

DAISY: Da, trebuie să știm pe ce lume sîntem! (*Din difuzor se aud mugete. Berenger închide brusc aparatul. De afară se aud ecourile mugetelor.*) Chestiunea devine serioasă! Nu-mi place deloc. Și nu admit! (*Tremură.*)

BERENGER (*foarte agitat*): Fii calmă! calmă!

DAISY: Au ocupat radioul!

BERENGER (*tremurând foarte agitat*): Calm! Să fim calmi! calmi!

Daisy fuge la fereastra din fundal și privește, apoi la fel la cea din față. Berenger face aceeași mișcare, dar în sens invers, după care se reîntâlnesc în mijlocul scenei, unul în fața celuilalt.

DAISY: Nu mai e de glumă. S-au luat într-adevăr în serios.

BERENGER: Nu mai există decât ei. Nu mai există decât ei. Autoritățile au trecut de partea lor.

Cei doi refac exact jocul de adineauri, după care se reîntâlnesc în mijlocul scenei.

DAISY: Nu mai există nimeni în afara lor.

BERENGER: Numai noi mai sîntem. Am rămas singuri de tot.

DAISY: Întocmai cum doreai tu.

BERENGER: Ba tu doreai asta!

DAISY: Ba tu!

BERENGER: Ba tu!

Zgomotele rinocerilor vin de pretutindeni; capetele animalelor s-au fixat pe peretele din fund, umplându-l. Din toată casa, din dreapta și din stînga, se aud răsuflările fiarelor. Totul este, însă, ritmat, muzical într-un fel. La fel se întîmplă cu zgomotele care vin de sus, niște tropăituri sacadate de copite. Cade var din tavan. Casa se zguduie din temelii.

DAISY: E cutremur! *(Nu mai știe unde să fugă.)*

BERENGER: Nu. Sunt vecinii, perisodactilii! *(Face cu pumnul la dreapta, la stînga, în toate direcțiile):* Nu ne lăsați să lucrăm! E interzis să tulburați liniștea locatarilor! Nu e voie să faci zgomot!

DAISY: Nu te-ascultă nimeni! *(Totuși, zgomotele își pierd oarecum din intensitate, rămânând un fel de fundal sonor muzical.)*

BERENGER *(însălmîntat și el acuma):* Nu-ți fie frică, dragostea mea! Sîntem împreună. Ți-e bine cu mine? Nu-ți ajunge prezența mea? Voi ști să înlătur din preajma ta toate neliniștile.

DAISY: Poate că totul e din vina noastră.

BERENGER: Nu te mai gîndi la asta. Trebuie să ne ferim de remușcări. Sentimentul culpabilității e primejdios. Hai să ne trăim viața, să fim fericiți. Avem chiar datoria să fim fericiți. Dacă nu le faci nici un rău, nici ei nu sînt răi. Or să ne lase în pace.

Liniștește-te. Liniștește-te. Calmează-te. Așază-te în fotoliu. *(O conduce la fotoliu.)*

Hai, gata, liniștește-te! *(Daisy se așază în fotoliu.)* Vrei un pahar de coniac? O să-ți facă bine!

DAISY: Mă doare capul.

BERENGER *(ia bandajul lui de adineauri și-l înfășoară pe fruntea ei):* Te iubesc, dragostea mea. Nu te necăji, totul o să treacă. E-o rătăcire trecătoare.

DAISY: N-o să le treacă. Totul e definitiv.

BERENGER: Te iubesc. Te iubesc la nebunie.

DAISY *(aruncă bandajul):* Fie ce-o fi! Ce-ai vrea să facem?

BERENGER: Au înnebunit cu toții. Lumea e bolnavă. Toți oamenii sînt bolnavi.

DAISY: Dar n-o să-i vindecăm noi!

BERENGER: Cum oare vom trăi cu ei în aceeași clădire?

DAISY (*calmându-se*): Să fim rezonabili. Trebuie să găsim un modus vivendi, trebuie să încercăm să ne înțelegem cu ei.

BERENGER: Dar ei nu ne pot înțelege.

DAISY: Trebuie, totuși, să-i facem să înțeleagă. Nu există o altă soluție.

BERENGER: Dar tu îi înțelegi pe ei?

DAISY: Nu încă. Dar trebuie să-ncercăm să le pătrundem psihologia, să le învățăm limbajul.

BERENGER: Bine, dar ei n-au limbaj! Poftim, ascultă... tu numești asta limbaj?

DAISY: Ce știi tu! Că doar nu ești poliglot!

BERENGER: O să vorbim mai târziu despre asta. Hai să mâncăm acum.

DAISY: Nu mai mi-e foame. Mi-ajunge. Eu nu mai rezist.

BERENGER: Dar tu ești mai puternică decât mine. N-o să te lași tu impresionată dintr-atât. Eu te admir tocmai pentru neclintirea cu care suporti totul.

DAISY: Mi-ai mai zis-o.

BERENGER: Ești sigură de iubirea mea?

DAISY: Da.

BERENGER: Te iubesc.

DAISY: Te cam repeți, iepurașule.

BERENGER: Ascultă, Daisy, putem face ceva. Vom avea copii, copiii noștri vor avea la rândul lor copii. Sigur, va trece ceva timp, dar noi doi putem regenera omenirea.

DAISY: Să regenerăm omenirea?

BERENGER: Da, vom fi Adam și Eva.

DAISY: În timp... Adam și Eva... Ei aveau mult curaj.

BERENGER: Ca și noi. Și noi putem fi curajoși. De altfel, ca să faci copii nici nu-ți trebuie cine știe ce curaj. Totul se va face de la sine, în timp, cu răbdare.

DAISY: Și la ce bun?

BERENGER: Ei, haide, ba da, puțin curaj, puțin curaj.

DAISY: Nu vreau să am copii. Ideea asta mă enervează.

BERENGER: Dar altfel cum vrei să salvăm lumea?

DAISY: Da' de ce s-o salvăm?

BERENGER: Ce întrebare!... Fă-o pentru mine, Daisy. Hai să salvăm omenirea!

DAISY: La urma urmei, poate că noi avem nevoie să fim salvați. Poate că noi sîntem cei anormali..

BERENGER: Daisy, bați câmpii, cred că ai febră.

DAISY: Mai vezi tu alții din specia noastră?

BERENGER: Daisy, nu vreau să te aud vorbind așa!

Daisy privește de jur-împrejur, spre rinocerii ale căror capete se pot zări pe toți pereții, la ușă, ca și la marginea rampei.

DAISY: Uite, ăștia sunt oamenii. Au un aer vesel. Se simt bine în pielea lor. N-au deloc aerul c-ar fi nebuni. Sînt foarte naturali și au și de ce să fie așa.

BERENGER (*își împreunează palmele și privește disperat la Daisy*): Noi avem dreptate, Daisy, te asigur!

DAISY: Ce mai pretenție!...

BERENGER: Știi bine că am dreptate.

DAISY: Sunt idealistă. Caut dreptatea absolută.

BERENGER: Da, Daisy, am dreptate. Dovadă: faptul că mă înțelegi când îți vorbesc.

DAISY: Asta nu dovedește nimic.

BERENGER: Dovada e că te iubesc atât de mult cât poate un bărbat să iubească o femeie.

DAISY: Argument caraghios!

BERENGER: Eu nu te mai înțeleg, Daisy. Scumpa mea, tu nu știi ce vorbești. Bine, dar iubirea... iubirea...

DAISY: Mi-e un pic rușine de ce numești tu iubire. Un sentiment morbid, această mare slăbiciune a bărbatului. Și a femeii. Asta nu se poate compara cu ardoarea, cu extraordinara energie pe care o degajă toate aceste ființe care ne înconjoară.

BERENGER: Energie? Vrei energie? Poftim, să-ți dau eu energie!

Îi trage o palmă.

DAISY: Oh! n-aș fi crezut niciodată..! (*Se prăbușește în fotoliu.*)

BERENGER: Vai, iartă-mă, iubirea mea, iartă-mă! (*Dă să o îmbrățișeze; ea se retrage.*) Iartă-mă, comoara mea. N-am vrut Nu știu ce m-a apucat, nu știu cum a fost în stare să mă las cuprins de furie!

DAISY: Asta fiindcă nu mai ai argumente - e foarte simplu.

BERENGER: Poftim: în câteva minute am traversat douăzeci și cinci de ani de căsătorie.

DAISY: Te înțeleg și mi-e milă de tine.

BERENGER (*În timp ce Daisy plânge*): Ei bine, fără îndoială, nu mai am argumente. Tu îi crezi mai puternici ca mine, mai puternici ca noi, poate.

DAISY: Absolut

BERENGER: Ei bine, orice ar fi. Îți jur că eu nu voi abdica Nu voi abdica

DAISY (*se ridică, vine lângă el și-i cuprinde gâtul cu brațele*): Sărăcuțul de tine, voi rezista alături de tine, până la capăt

BERENGER: Oare vei putea?

DAISY: Mă voi ține de cuvânt Ai încredere. (*Se aud zgomotele - melodioase, acum - ale rinocerilor.*) Auzi? Cântă.

BERENGER: Nu cântă, rag.

DAISY: Ba cântă.

BERENGER: E cum îți spun eu: rag.

DAISY: Ești nebun. Cântă.

BERENGER: Atunci înseamnă că n-ai ureche muzicală.

DAISY: Tu nu știi ce-i muzica, dragul meu. În plus, privește: se joacă, dansează.

BERENGER: Asta numești tu dans?

DAISY: Dansează în felul lor. Sunt frumoși.

BERENGER: Sînt țopârlani.

DAISY: Nu vreau să-i vorbești de rău. Asta-mi face rău.

BERENGER: Scuză-mă. N-o să ne certăm acum din cauza lor.

DAISY: Sunt niște zei.

BERENGER: Ei, exagerezi, uită-te bine la ei.

DAISY: Nu fi gelos, dragul meu - iartă-mă și tu!

Vine din nou lângă Berenger și dă să-l cuprindă în brațe. E rândul lui Berenger să evite îmbrățișarea.

BERENGER: Imi dau seama că opiniile noastre sînt totalmente opuse. Ar fi mai bine să nu mai vorbim despre asta.

DAISY: Ei, haide, nu fi meschin, zău.

BERENGER: Nu fi tâmpită.

DAISY (lui Berenger, care-i întoarce spatele și se privește-n oglindă): Traiul în doi nu mai e posibil.

În timp ce Berenger continuă să se privească în oglindă, ea iese încetîșor pe ușă spunînd: „Nu e frumos din partea ta, zău, nu e frumos ce faci”, iese și o zărim coborînd încet pe scară.

BERENGER (privindu-se în oglindă): Un om nu poate fi chiar atît de urât. Și încă eu nu fac parte dintre bărbații cei mai frumoși! Crede-mă, Daisy! (*Se întoarce.*) Daisy! Daisy! Unde ești? Nu poți face așa ceva! (*Aleargă la ușă.*) Daisy! (*Iese pe palier și se apleacă peste balustradă.*) Daisy, vino înapoi! Întoarce-te la mine, scumpa mea! Nici măcar n-ai mâncat! Daisy, nu mă lăsa singur! Ce mi-ai promis?!? Daisy, Daisy! (*Renunță s-o mai cheme, face un gest de neputință și se întoarce în cameră.*) Evident Nu ne mai înțelegem. O căsătorie ratată. Nu ar mai fi mers. Numai că n-ar fi trebuit să mă părăsească așa, fără nici o explicație. (*Privește înjur.*) Și nu mi-a lăsat nici o scrisoare. Asta nu se face. Acuma sînt absolut singur.

Se duce să închidă ușa cu cheia; o încuie atent, dar cu furie.

BERENGER: Dar nu mă las eu bătut cu una, cu două. (*Închide cu grijă și ferestrele.*) Nu mă înfrângeți voi pe mine. (*Se adresează tuturor capetelor de rinoceri:*) N-am să vin după voi, nu vă înțeleg. Eu rămân ce-am fost. Sunt o ființă umană. O ființă omenească. (*Se așează pe fotoliu.*) Situația e absolut de nesuportat. Dacă a plecat, a fost numai din cauza mea. Eu eram totul pentru ea. Ce-o să se aleagă de ea acum? Încă o victimă am pe conștiință. Mă gândesc la ce e mai rău, la tot ce e mai rău cu putință. Un biet copilăș abandonat în tot acest univers de monștri! Nimeni nu mă poate ajuta. Fiindcă nu mai există nimeni, (*se aud alte mugete, alte fugăreli de copite, se ridică alt nor de praf.*) Nu mai vreau să-i aud. O să-mi pun vată-n urechi. (*Își pune vată în urechi și își vorbește sieși în oglindă.*) Nu există altă soluție decât să-i conving. Să-i conving de ce? Și sunt oare reversibile mutațiile? Ai? Or fi ele reversibile? Asta ar fi o muncă de Hercule. E mai presus de forțele mele. Mai întâi că, pentru a-i convinge, ar trebui să le vorbesc. Iar ca să le pot vorbi, ar trebui să învăț limba lor. Sau ei s-o învețe pe-a mea? Dar eu ce limbă vorbesc? Care-i limba mea? Franceza? Vorbesc eu franceza? Dar ce e franceza? Se poate numi și franceză, dacă vrem, nimeni nu poate să conteste, de vreme ce sînt singurul care-o vorbește. Ce spun eu? Dar eu mă înțeleg? Eu mă înțeleg? (*Avansează spre mijlocul scenei.*) Dar dacă, așa cum spunea Daisy, ei, rinocerii, au dreptate? (*Se reîntoarce spre oglindă.*) Omul nu e urât, nu e urât! (*Se privește și își trece palma peste față.*) Ce caraghioslâc! Cu ce semăn eu, atunci? Cu ce? (*Se duce la dulap, scoate un teanc de fotografii și le privește.*) Fotografii! Cine-s toți oamenii ăștia? Papillon? Sau mai degrabă Daisy? Iar asta e

Botard sau Dudard? Sau poate Jean? Ori poate eu! (*Caută iar febril prin dulap și scoate câteva tablouri.*) Da, mă recunosc: ăsta sînt eu, sînt eu! (*Agăță tablourile pe peretele din fund, alături de capetele rinocerilor.*) Eu sînt, eu sînt. (Cînd sînt atârinate tablourile, vedem că ele reprezintă unul un bătrîn, celălalt o femeie grasă, iar ultimul un alt bărbat decît Be'renger. Urățenia chipurilor din portrete contrastează cu capetele de rinoceri, care au devenit foarte frumoase. Berenger se trage câțiva pași înapoi și contemplă tablourile.) Nu sînt frumos, nu sunt frumos. (*Smulge tablourile de pe perete, le calcă-n picioare și se duce la oglindă.*) Ei sunt frumoși. M-am înșelat. Oh, cît de mult aș vrea să fiu ca ei. Poftim: eu n-am corn! Ce urâtă e o frunte plată! Mi-ar trebui un corn sau două, ca să-mi mai rafinez chipul și să-mi dispară ridurile. Dar uite că nu-mi crește nici unul. Iar mâinile-mi sînt fine. Oare mi se vor face vreodată zgrunțuroase? (*Își scoate haina, se descheie la cămașă și își contemplă pieptul în oglindă.*) Am pielea flască. Ah! Acest trup lucios și păros! Ce mult aș vrea să am și eu așa o piele groasă și o culoare atît de magnifică precum acest verde întunecat. Să am și eu această nuditate decentă, cum e goliciunea lor! (*Ascultă mugetele.*) Cântările lor te farmecă, sînt puțin aspre, dar au un anume farmec! Dacă și eu aș putea face ca ei! (*Încearcă să-i imite.*) Ahhh! Ahhh! NU, nu e așa! Să mai încerc o dată, mai tare! Ahh! Ahh! Brr! Nu, nu, nu, nu-i așa, e prea slab, prea lipsit de vigoare! Nu pot să mugesc. Pot doar să urlu. Ahh! Ahh! Brr! Numai că urletele nu se compară cu mugetul! Ah, ce răuvoitor am fost, și cârcotaș: ar fi trebuit să mă fac mai devreme ca ei și să-i urmez! Acuma-i prea târziu! Ei da, sînt un monstru. Un monstru! Doamne, niciodată nu voi fi rinocer niciodată, niciodată! Nu mă mai pot schimba. "Aș vrea, atît de mult aș vrea, dar nu pot Nu mai pot să mă privesc în oglindă. Mi-e rușine de mine. (*Se întoarce cu spatele la oglindă.*) Ce urât sînt! Nefericite cel ce vrea să-și păstreze originalitatea! Ei bine, asta este am să mă apăr împotriva tuturor, am să mă apăr! Pușca, unde mi-e pușca? (*Se întoarce cu fața către capetele de rinoceri din fundal și strigă.*) Am să mă apăr împotriva lumii întregi, mă voi apăra, mă voi apăra! Sînt ultimul om și voi rămîne așa pînă la cea din urmă suflare! Nu mă dau bătut!

SFÂRȘIT